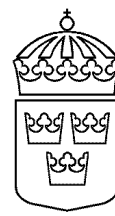

Riksdagens protokoll

1999/2000:115

Onsdagen den 24 maj

Protokoll
1999/2000:115

Kl. 09.00 – 15.05
17.00 – 17.23

---

1 § Justering av protokoll.

Justerades protokollet för den 18 maj.

2 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kamrarnas ledamöter:

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring för nittonde gången av direktiv 76/769/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar), (azofärger) *KOM (1999) 620*

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring för tjugoförsta gången av direktiv 76/769/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar), (ämnen som klassificeras som cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska) *KOM (1999) 746*

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1999/2000:107 till finansutskottet

1999/2000:117 till trafikutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Utbildningsutskottets betänkanden 1999/2000:UbU13 och UbU16

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1999/2000:AU7 och AU8

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Ändring i
partnerskapslagens
anknytningskrav, m.m.*

5 § Ändring i partnerskapslagens anknytningskrav, m.m.

Föredrogs
lagutskottets betänkande 1999/2000:LU22
Ändring i partnerskapslagens anknytningskrav, m.m. (prop.
1999/2000:77).

Anf. 1 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! I dikten *Det omöjliga* från 1974 skrev Lars Forsell följande:

De styrande vet det, men säger:
Det är omöjligt.
All kärlek bidar sin tid
och väntar ut själva omöjligheten
under det väldiga trädet.

Fru talman! Vi ska nu debattera lagutskottets betänkande LU22, som behandlar ändring i partnerskapslagens anknytningskrav, sammanslagning av uppdraget som vigselförrättare och partnerskapsförrättare samt möjlighet att ingå partnerskap på svenska ambassader.

Vänsterpartiets ståndpunkt är klar, ja faktiskt självklar. Vi ser allvarligt på bristerna i lagstiftningen och pekar på möjligheterna. För det är just det som vi i Vänsterpartiet ser, fru talman. Vi ser möjligheterna för en icke-diskriminerande lagstiftning som ger alla människor samma rättigheter oavsett sexuell läggning. Visserligen tar inte utskottet ställning fullt ut, men jag vill påstå att detta betänkande är ett steg i rätt riktning.

Låt mig börja med partnerskapslagens anknytningskrav. Jämför vi utskottets ställningstagande med Vänsterpartiets märker vi omgående att åsikterna går isär. Vår uppfattning, fru talman, är att partnerskapslagens anknytningskrav ska slopas helt och hållet. Det skulle innebära att en diskriminerande omständighet i förhållande till äktenskapet försvann och att registrerat partnerskap från rättslig synpunkt kom på mer likställd fot med äktenskapet. I lagstiftning för heterosexuella personer som önskar ingå äktenskap ställs inga anknytningskrav. Det är därför oskäligt att kräva detta av homosexuella personer.

Men, fru talman, Vänsterpartiets målsättning går mycket längre än så, och det är ingen omöjlighet. Vi vill att partnerskapslagen ska avskaffas och ersättas med en äktenskapslag som ska gälla lika för alla oavsett sexuell läggning. I stället för den gällande laglydelsen att äktenskap ingås mellan en man och en kvinna vill vi i Vänsterpartiet se en förändring så att laglydelsen blir så här: Äktenskap ingås mellan två personer. Och vi ser möjligheterna.

De förändringar vi ska besluta om i dag är att partnerskap ska kunna registreras i Sverige om minst en av parterna har hemvist här sedan minst två år. Om parterna är medborgare i Sverige, Danmark, Island, Nederländerna eller Norge ställs inte något krav på att hemvisten ska ha varat i två år. Då är det tillräckligt att den aktuella parten har hemvist i Sverige. I framtiden ska samma regler även gälla för medborgare i andra stater om staterna inför motsvarande regler som den svenska partnerskapslagen.

Fru talman! Anledningen till att vi i Vänsterpartiet valt att samarbeta med regeringen kring denna proposition om partnerskapslagens anknytningskrav trots att vi vill gå mycket längre redan nu återfinns också i utskottets ställningstagande. Det handlar om att regeringen anser att det bör undersökas om det som gäller för att ingå äktenskap i Sverige på sikt kan gälla också för möjligheten att ingå partnerskap här och att regeringen avser att återkomma till riksdagen, vilket vi ser fram emot. Men jag vill ytterligare framhålla vikten av att beredningen av frågan sker skyndsamt.

I vårt särskilda yttrande nr 2 tar vi just upp dessa aspekter då vi den här gången valt att inte stödja den tvärpolitiska motionen So225 och Folkpartiets L17 och ge bifall till reservation nr 1. I sak är vi överens med det som sägs i reservationen, men vi väljer nu att stödja propositionen.

I det särskilda yttrandet nr 1 återfinner vi kristdemokraternas motsägelserfulla inställning till homosexuella. Å ena sidan, Rolf Åbjörnsson, slår ni kristdemokrater fast alla människors lika värde. Å andra sidan är ni knivskarpt tydliga med att slå fast att alla människor inte ska ha samma rättigheter. Först gör ni klart att äktenskapslagstiftningen har tillkommit utifrån åsikten att förhållandet mellan man och kvinna utgör en naturlig ram för familjen som varande en av samhällets grundstenar. Sedan väljer ni att avstå från att ta ställning i frågan eftersom ni redan vid partnerskapslagens införande reserverade er mot lagförslaget.

Ingen kan i alla fall anklaga er kristdemokrater för att ha gått ifrån er homofientliga linje. Med all respekt, Rolf Åbjörnsson: Det ska bli intressant att höra er verkliga motivering.

Nästa viktiga fråga handlar om uppdraget som förrättare av vigslar och partnerskap. Glädjande nog kan en överväldigande majoritet i lagutskottet vara stolt över sitt ställningstagande att ge regeringen till känna att vigselförrättare och partnerskapsförrättare bör slås ihop till ett gemensamt uppdrag. Anledningen är den tvärpolitiska homomotionen So225, Yvonne Ruwaidas motion L405 och Carina Häggs motion L422. Detta ger utskottet regeringen till känna.

Fru talman! Det finns bl.a. två starka argument för denna förändring. Det handlar om att det inte finns tillgång till partnerskapsförrättare i alla kommuner, och det handlar om att man som förordnad förrättare inte ska kunna diskriminera homosexuella par genom att neka att förrätta partnerskap.

Från Vänsterpartiets sida ser vi mer än gärna att regeringen snarast återkommer med ett lagförslag om att slå samman uppdragen som förrättare med innebörden att alla ska ges lika rättigheter vad gäller tillgången till förrättare utan att riskera diskriminering på grund av sin sexuella läggning och att den gällande ordningen för att utse någon till förrättare ska vara att denne ska förrätta både partnerskap och vigslar. Vill personen i fråga inte det ska denne heller inte ha möjlighet att bli utsedd. Då ska personen ha möjlighet att slippa bli utsedd till förrättare.

Fru talman! Det är ju inte svårt att gissa vilket parti som ensamt har reserverat sig i utskottet i denna fråga. För det är faktiskt så att alla partier i riksdagen har ställt sig bakom utskottets betänkande utom – just det – Kristdemokraterna. Jag hoppas att någon av de kristdemokratiska ledamöter som ska upp i den här debatten senare kan förklara varför och

kanske också kan förklara vad det egentligen är som ni menar i er reservation.

Fru talman! Slutligen vill jag säga något om att ingå partnerskap på svenska ambassader. Ur principiell synpunkt är det viktigt att svenska utlandsmyndigheter erbjuder alla svenskar samma service oavsett personernas sexuella läggning. Utskottet har konstaterat att partnerskapslagen redan i dag ger regeringen rätt att utfärda bemyndiganden för registrering, och enligt utskottets mening bör den rätten självfallet utnyttjas i de fall där värdlandet lämnar sitt godkännande till verksamheten. Det är vad vi har skrivit i vår reservation nr 3.

Regeringen bör alltså mot den nu angivna bakgrunden snarast vidta sådana åtgärder att de personer som uppfyller kraven för registrering enligt svensk lag ges möjligheter att få sitt partnerskap registrerat på ambassader utomlands. Det finns alltså en möjlighet i lagen som den ser ut i dag. Och vi har svårt att förstå varför den möjligheten inte ges till de människor som vill ingå partnerskap.

Fru talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till reservation 3 under mom. 3.

Avslutningsvis: Om vi ändrar lite på orden av Lars Forssell så blir det:

De styrande vet det och säger att det är möjligt.

Anf. 2 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Jag ska inledningsvis yrka bifall till vår reservation 2 under mom. 2.

Under mom. 1 tas den utvidgade tillämpningen av partnerskapslagen upp. Med anledning av det har vi skrivit ett särskilt yttrande. Det gläder mig i och för sig att Tasso Stafilidis tycker att det var knivskarpt i sin formulering. Man behöver kanske inte säga så mycket mer om det. Som jag har sagt ett antal gånger tidigare här från talarstolen så är grunden för äktenskapslagstiftningen släktets fortbestånd och ett skydd för barnens uppfostran och välfärd. Det är alltså en institution som typiskt sett passar bra om det är en kvinna och en man. Svårare än så är inte inställningen.

I övrigt anser vi inte att relationer vuxna människor emellan behöver regleras i lag. Vi ser som sagt var denna lagstiftningsprodukt som en teknisk förändring av en lag som i och för sig gäller, och då väljer vi att avstå från att ta ställning till förändringarna i en lag som vi över huvud taget inte vill ha.

När det gäller registrerat partnerskap finns det ett tekniskt problem därför att man inte har hittat registreringsförrättare i tillräckligt hög grad, och det är ett bekymmer. Det håller vi med om. Om man har en sådan här lag så får man anstränga sig för att se till att detta fungerar. Men vi ställer oss väldigt tveksamma till tekniken i så fall, om man ser det bara ur denna aspekt.

När partnerskapslagen kom till skrevs följande i lagutskottets betänkande 1998/99:LU18 på s. 14:

”Vad först gäller motionsyrkandena som går ut på att förordnandena som registreringsförrättare och vigselförrättare skall vara gemensamma erinrar utskottet om att riksdagen vid partnerskapslagens tillkomst uttalat att ingenting hindrar att länsstyrelserna ger en och samma person behörighet att vara såväl vigselförrättare som registreringsförrättare, men

att detta inte innebär att en förordnad vigselförrättare skall vara skyldig att ta emot ett förordnande att även förrätta registreringar av partnerskap
---”

Förra året skrev utskottet följande när det gäller ett likartat yrkande som det som vi har att behandla i dag:

”Enligt utskottets mening äger riksdagens uttalanden i samband med partnerskapslagens tillkomst alltjämt giltighet. Utskottet kan således inte ställa sig bakom ett krav på obligatoriska gemensamma förordnanden som registrerings- och vigselförrättare.”

Nu gör riksdagen en ordentligt svängning, och jag tycker dessutom att det är lite otydligt vad riksdagen egentligen kommer att besluta om. I betänkandet står det nämligen följande på s. 6:

”Resultatet av enkätundersökningen visar att det alltjämt i vissa kommuner saknas av länsstyrelsen förordnade partnerskapsförrättare. Med anledning härav vill utskottet än en gång understryka vikten av att det finns tillgång till registreringsförrättare över hela landet. En sådan ordning skulle kunna åstadkommas genom att vigselförrättare och partnerskapsförrättare görs till ett gemensamt uppdrag. Det får ankomma på regeringen att verka för detta, och regeringen bör i lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits och vilka resultat som uppnåtts.”

Rent språkligt så förefaller det som att man resonerar på det viset att om det är ett medel att fylla upp dessa vakanser så skulle man alltså bestämma att det ska vara ett gemensamt uppdrag, om inte så skulle man avstå.

Jag vet inte om detta är en s.k. hatt, där man alltså försöker skyla över att det finns interna motsättningar. Det borde ju rimligtvis finnas det, eftersom det inte tidigare har funnits någon majoritet för ett sådant ställningstagande.

Vad som är principiellt stötande med ett sådant här beslut, om det skulle leda till att man tvingar fram ett gemensamt agerande, är att man då utestänger stora delar av befolkningen som inte vill ställa upp på detta. Då säger Tasso Stafilidis, fru talman, att det väl är gott och väl och att man då inte behöver besvara dem med sådana här saker. Det är möjligt att man kan resonera på det sättet. Jag tycker samtidigt att det är lite torftigt, om vi nu ska tala om att vi ska leva i ett samhälle som är flerkulturellt och pluralistiskt och ta hänsyn till olika saker.

Det är ingen tvekan om att detta inte fungerar för kristna människor. Det är alltså ett beslut som gör att kristenheten i Sverige förvägras att ta ett offentligt uppdrag. Jag vet inte om det i förlängningen dessutom innefattar ett intrång i religionsfriheten. Och det är ju alldeles onödigt, som någon sade.

I princip fungerar det ju som det är, med det undantaget att det finns för få förrättningspersoner. Låt oss i så fall lösa det problemet på ett vettigt sätt i stället för att tvinga fram en kränkning, om man vill uttrycka det på det sättet, som nu möjligen de homosexuella känner att de är kränkta. Men jag tror att man också ur de homosexuellas synvinkel skulle ta och lugna ned sig något när man börjar ge sig på att kränka andra folkgrupper för att så att säga synliggöra sig och för att få ett erkännande. Jag tror att vi i alla avseenden skulle behöva ett mer tolerant samhälle, kanske i viss mån byggt på liberala principer. Men nu är ju

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Ändring i
partnerskapslagens
anknytningskrav, m.m.*

liberalerna också för att utestänga de kristna från att agera i dessa sammanhang.

Anf. 3 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Det är mycket intressant att lyssna på Rolf Åbjörnsson. Jag vet inte hur allt som han tar upp stämmer.

Rolf Åbjörnsson säger att det är principiellt stötande och att man utestänger stora delar av befolkningen som inte vill ställa upp på detta. Och sedan gör han sig till talesman för alla kristna i detta land och säger att det inte fungerar för kristna människor att tvinga fram en kränkning.

Fru talman! Inser Rolf Åbjörnsson att det faktiskt finns väldigt många människor i det här landet som är kristna och som absolut inte har samma uppfattning som han?

Men denna fråga handlar inte om religionsfrihet. Det här är alltså den civila delen, den borgerliga vigseln, som vi talar om, och det är den som vi också i lagstiftningen har tagit upp, och det är också i den som vi har en partnerskapslag.

Å ena sidan säger Rolf Åbjörnsson: Partnerskapslagen finns ju och därför måste vi väl se till att den efterföljs. Å andra sidan vill han vända på det hela och se det som en kränkning mot de förrättare som inte vill förrätta partnerskap genom att de i sin tur säger att de inte vill förrätta partnerskap på grund av sin personliga övertygelse om att homosexualitet inte är naturligt – precis samma ord som Rolf Åbjörnsson använder i sin reservation om att det naturliga är man och kvinna.

Jag vill fråga om Rolf Åbjörnsson verkligen inser att inte alla kristna människor har den uppfattning som Rolf Åbjörnsson här tar ställning för.

Anf. 4 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är kanske inte rätta forumet för en teologisk debatt. Jag hävdar att den genuint kristna uppfattningen är det som jag ger uttryck för.

Anf. 5 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Tack, då lämnar vi den avdelningen och fortsätter till släktets fortbestånd, för det är ju också ett av de argument som Kristdemokraterna använder här i riksdagen för att på alla sätt och vis faktiskt förneka alla människors lika rättigheter.

Som jag sade i mitt huvudanförande, fru talman, säger Kristdemokraterna väldigt tydligt att man vill slå fast alla människors lika värde. Men, Rolf Åbjörnsson, varför vill ni inte även slå fast alla människors lika rättigheter och vad vill ni kristdemokrater när ni säger att ni inte vill ha den här lagen? Vad är det ni egentligen vill?

Anf. 6 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik:

Fru talman! Som jag sade inledningsvis vill vi ha en äktenskapslagstiftning som bygger på relationen mellan kvinna och man, som alltså säkerställer tillkomsten av barn och skyddar barnens uppväxt och uppfostran. Vi vill inte ha en lagstiftning när det gäller relationer mellan vuxna människor i övrigt. Sådant går att reglera med avtal, testamenten och andra juridiska dokument.

Anf. 7 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Först yrkar jag bifall till reservation 1 under mom. 1.

Sedan ska jag försöka göra något som är lite annorlunda. Jag ska nämligen inte gå in på en detaljerad juridisk diskussion utan försöka förklara varför liberalerna kämpar för alla minoriteter och för en normalisering och en avslappnad relation mellan alla minoriteter och majoritetsbefolkningen.

Varje lag har olika funktioner. En lag har praktiska omedelbara funktioner. Den påverkar vardagslivet. I detta fall är det meningen att underlätta – ja, jag skulle kunna säga normalisera – vardagen för en minoritet som historiskt under mycket lång tid har tvingats in i en onormalt svår situation. Men en lag har också symboliska funktioner. En lag signalerar om relationer mellan människor, om attityder och om mentalitet, förståelse och tolerans eller intolerans.

Om vi avskaffar skillnaderna i lagstiftningen i detta sammanhang – det gäller alltså partnerskapslagen och anknytningskravet – signalerar vi också att de som berörs av den här lagen inte är farliga för resten av samhället, att de är precis som alla vi andra.

Vi har andra sådana lagar som haft en oerhörd pedagogisk betydelse i Sverige – lagar där mest den symboliska delen av dem har orsakat en djupgående förändring i människornas beteende. En sådan lag var den lag som förbjöd aga. Denna lags betydelse består inte i att vi omedelbart kriminaliserar varje förälder som råkar ge ett barn en örfil, utan denna lags betydelse består i den signal som den skickar ut i samhället. Denna lag säger: Våld är inte acceptabelt i uppfostran. Våld är inte ett medel för pedagogiken.

På samma sätt skulle en förändring i partnerskapslagen minska avståndet mellan minoriteter och majoritet. Att förändra de här attityderna och påverka relationerna mellan minoriteter och majoritet är ett svårt och långvarigt arbete som inte görs i en handvändning. Därför är symboliska gester i lagstiftningen oerhört viktiga.

En annan del av den här diskussionen som vi mycket ofta borde ta upp är att en förbättring för en minoritet inte betyder en försämring för majoriteten.

Jag är faktiskt så ovanlig liberal att jag har en mycket stor och varm hängivenhet för äktenskapsinstitutionen. Jag tycker inte att äktenskap är något som är gammalmodigt och fullständigt förkastligt, tvärtom! Jag lever själv sedan 30 år tillbaka i en oerhört givande och skapande relation. Jag skulle gärna se att samhället visade respekt och beundran för denna skapande funktion, för det långvariga förhållandet mellan man och kvinna. Det betyder inte att vi måste se på partnerskapet på ett annat sätt. Det betyder heller inte att vi måste sätta de här olika företeelserna i motsättning till varandra.

Slutligen vill jag ta ett aktuellt exempel för att visa hur svårt det är att ändra attityder, mentalitet och förutfattade meningar. Det gäller en annan minoritet än de homosexuella. Det råkar vara så att i helgen som var ägde det första miniparlamentsmötet rum för en stor minoritet i Sverige. Den finska delegationen möttes nämligen för första gången i riksdagshuset för att skapa en grund för arbetet med den här minoritetens vardagliga situation i Sverige. Detta är en historisk händelse. Ändå var jag den enda

Prot.

1999/2000:115

24 maj

---

*Ändring i
partnerskapslagens
anknytningskrav, m.m.*

svenska parlamentariker som fanns på plats för att visa respekt för den här minoriteten.

Inte heller har de svenska medierna på något sätt markerat att en sådan här händelse ägt rum. Jag tycker att det är bedrövligt och att det visar att det sitter i ryggmärgen på oerhört många människor att se ned på minoriteter – att inte se dem och att inte höra dem – och att inte begripa vad som händer i vardagen för en människa som tillhör en minoritet. Jag hoppas att vi tillsammans kan jobba för att förändra den här situationen. Tack så mycket!

Anf. 8 MARINA PETTERSSON (s):

Fru talman! Lagutskottets betänkande LU22 behandlar en ändring i partnerskapslagens anknytningskrav samt spørsmål om registreringsförrättare och registrering av partnerskap utomlands.

Regeringens förslag innebär att det blir möjligt att registrera partnerskap i Sverige om en av parterna har hemvist här sedan minst två år, och ändringarna föreslås att träda i kraft den 1 juli 2000.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker bifall till den med anledning av den av propositionen väckta motionen. Med anledning av fyra motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 1999 förordar utskottet ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att vigselförrättare och partnerskapsförrättare görs till ett gemensamt uppdrag. Utskottet avstryker bifall till övriga motionsyrkanden.

Med anledning av de reservationer som finns är det lämpligt att påpeka att rättsverkningarna för ett registrerat partnerskap i huvudsak motsvarar vad som gäller för äktenskap. Detta innebär att äktenskapets regler för giftorätt, bodelning, ömsesidig försörjningsplikt, inbördes arvsrätt och regler om namn blir tillämpliga även på partnerskapet. Detsamma gäller regler om pensionsvillkor, efterlevandeskydd och olika bidragsformer. Det som skiljer i huvudsak är alla de regler som ger upphov till gemensamt föräldraskap.

Fru talman! Vid detta år 2000 har vi kommit en bit på väg, en bit på den väg som leder till att inget särskiljande ska finnas gällande vuxna människors val av livspartner och de rättsverkningar som följer av att man öppet deklarerar sin sexuella läggning och vill befästa denna med en partnerskapsregistrering eller som heterosexuell ingå äktenskap.

Denna väg är kantad av behovet av attitydförändringar och information. Men när det gäller länsstyrelsernas förordnanden till blivande registreringsförrättare kunde denna väg lappas och lagas direkt när ett nytt förordnande tillsätts. Här anser utskottet att man bör verka för att partnerskapsregistrering och vigselförrättning sker i ett gemensamt uppdrag i ännu större grad än vad som hittills har skett. Det är en sådan ordning som bör gälla, och detta ger utskottet regeringen till känna.

Det lagförslag som regeringen nu lägger fram för riksdagen innebär att partnerskap ska kunna registreras i Sverige om minst en av parterna har sin hemvist här sedan minst två år. Om en av parterna är medborgare i Sverige, Danmark, Island, Nederländerna eller Norge ställs inget krav på hemvist som ska ha varat i två år. Då är det tillräckligt att partnern har hemvist i Sverige.

I framtiden, menar utskottet, bör även medborgare från andra länder som inför partnerskap med liknande regler som Sverige kunna jämföras

med svenska medborgare gällande rätten att registrera sitt partnerskap här. Det kan påpekas att ett arbete pågår i Regeringskansliet med överväganden gällande den i Frankrike nyligen antagna lagen.

Till de motionärer som framställer förslaget att helt avskaffa anknytningskravet vill jag säga att ett svenskt partnerskap som regel inte medför några rättsverkningar eller begränsande rättsverkningar i stater som saknar partnerskapslagstiftning. Därför bör det i någon form finnas något anknytningskrav som skiljer ut dem som typiskt inte har sin framtid i Sverige. Men alla de människor som levt här i Sverige under lång tid, som kanske invandrat eller blivit födda här men som inte har svenskt medborgarskap, ska enligt förslaget också ha möjlighet att registrera sitt partnerskap här. Förutsättningen för detta enligt den nya lagtexten är att en av parterna haft sin hemvist här sedan minst två år.

Med det här förslaget är inte frågan slutgiltigt löst, utan regeringen kommer att återkomma när den efter samråd med de övriga nordiska länderna kommit vidare i denna fråga. Man bör undersöka om det som gäller för äktenskapets ingående i Sverige på sikt skulle kunna gälla för att ingå registrerat partnerskap här.

Vad gäller regler för anknytningskrav för ingående av äktenskap kan man direkt säga att några särskilda regler som motsvarar partnerskapslagens krav på svenskt medborgarskap eller hemvist finns inte vid ingående av äktenskap i Sverige.

Med ovan anförda yrkar jag bifall till lagutskottets hemställan i LU22.

Anf. 9 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag vill instämma i mycket av det som Marina Pettersson har sagt och vill poängtera styrkan i propositionen. Det handlar om det som Marina Pettersson valde att avsluta med. Styrkan i den här propositionen handlar om att regeringen ska bereda frågan vidare för att faktiskt se på möjligheterna att förändra lagstiftningen så att samma regler som gäller för äktenskap även ska gälla för partnerskap.

I den fråga där vi i Vänsterpartiet har reserverat oss i reservation 3, som handlar om registrering utomlands, har vi redan i dag i ett lagstiftningsbeslut tagit fasta på att det ska vara möjligt för regeringen att faktiskt förordna ambassader och myndigheter utomlands att förrätta också partnerskap. Men den här möjligheten har inte getts av regeringen.

Min fråga till Marina Pettersson är: Varför ska det fortsätta att vara på det sättet? Naturligtvis säger man att det får ankomma på regeringen, men är det inte dags att tala om för regeringen att vi har beslutat kring denna fråga och att vi ger den möjligheten i lagstiftningen? Men ändå används den inte. Vi i Vänsterpartiet vill gå fullt ut och uppmanar regeringen att ge förordnanden till ambassader utomlands så att de kan förrätta partnerskap. Vad anser Marina Pettersson om detta?

Anf. 10 MARINA PETTERSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller partnerskapsregistrering på svenska ambassader utomlands har inte utskottet ändrat sin uppfattning sedan 1999. I den framlagda propositionen finns ett fortsatt krav på hemvist här i landet för att få ett partnerskap registrerat utomlands.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Ändring i
partnerskapslagens
anknytningskrav, m.m.*

Anf. 11 AMANDA AGESTAV (kd):

Fru talman! När man läser betänkande LU22 slås man av en insikt att det nu inte längre handlar om de homosexuellas rättigheter, utan det handlar om någonting annat. Nu vill utskottsmajoriteten ha ett samhälle där alla ska tycka samma sak. Hade frågan handlat om rättigheter hade man valt en helt annan väg. Då hade man kunnat tillgodose det på annat sätt. Exempelvis hade vi kunnat bestämma att ålägga kommunerna att se till att det finns en registreringsförrättare i varje kommun. Att slå samman vigselförrättarskap och registreringsförrättarskap är djupt olyckligt. Utskottsmajoriteten vill tvinga folk att göra saker som de inte tror på. Det här är så långt ifrån svenska folket som man bara kan komma.

Faktum är att vi lever i ett land där vi har olika övertygelser. Det gäller såväl politiskt som trosfäst. Vi röstar t.ex. efter vår övertygelse, och då måste man ha frihet att agera därefter.

Rolf Åbjörnsson tog upp den kristna aspekten, att detta kommer att hindra många kristna att bli borgerliga vigselförrättare. Men det gäller även andra trossamfund som exempelvis muslimer och katoliker.

Precis som människor har rätt att leva ett homosexuellt liv har man rätt att leva annorlunda. Vi lever alla efter olika riktmärken, och politikernas uppgift är ju inte att göra våld på dessa. Jag är för att det ska finnas registreringsförrättare i varje kommun. Men det är inte lika självklart att det ska vara samma person som den som är vigselförrättare.

Tasso Stafilidis sade att detta var ett steg på vägen. Då vill jag ställa en fråga till moderaterna som inte deltar i debatten: Är det här ett steg på vägen också för er? Är det något som ni döljer genom att ni inte deltar i den här debatten? Hur ser ni på de kyrkliga vigselförrättarna? Är det utskottsmajoritetens mening att även dessa ska bli trampade på tårna?

Min fråga till socialdemokraterna och också till moderaterna är: Kommer ni i framtiden att tvinga även kyrkliga vigselförrättare att bli registreringsförrättare?

Fru talman! Bland det värsta jag vet är kommunism. Jag avskyr att sitta här i kammaren och höra den ena efter den andra kommunisten uttala sig. Men oavsett vad jag tycker om det som sägs måste jag acceptera det. Vänsterpartiet är invalt i riksdagen på samma sätt som mitt parti. Därför skulle jag stånga mig blodig om någon ens skulle försöka inskränka på vänsterpartisternas möjligheter att få framföra sina åsikter. Vi måste visa respekt för olikheten och se olikheter som någonting positivt.

Fru talman! För mig är tro och kärlek viktigt. Det har kommunismen genom tiderna aldrig haft någon respekt för. Faktum är att kommunismen är skyldig till de största illdåden i världshistorien. Otaligt många människor har bragts om livet på grund av sin trosövertygelse i de tidigare kommunistiska länderna. Respekt för olikheter har aldrig varit ett honnörsord för kommunister.

Här handlar det om att tvinga in alla människor i samma fälla. Om man inte tror på partnerskap som samlevnadsform, då ska man för att bli vigselförrättare ändå tvingas att bli registreringsförrättare. På samma sätt kan det vara för en registreringsförrättare om man inte tror på äktenskapet. Då ska man alltså tvingas att förrätta äktenskap.

Fru talman! Det är helt befängt. Vi lever i ett samhälle sida vid sida, och då måste vi visa ömsesidig respekt. Men den respekten visar inte utskottsmajoriteten. Det är märkligt att framför allt moderater och folk-

partister, som brukar framställa sig själva som förespråkare för frihet, har fastnat i den här fällan. Nu vill ni begränsa åsiktsfriheten och på sikt även religionsfriheten i vårt land. Ni ansluter er till ett parti som inte har någon som helst respekt för olika trosuppfattningar.

Det handlar inte längre om att tillgodose kravet på partnerskapsförrättare – det kan vi ålägga kommunerna att göra – utan ni vill gå längre än så. Är det intolerans som nu ska präglade vårt samhälle?

Jag instämmer i bifallsyrkandet när det gäller reservation nr 2.

Anf. 12 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Jag håller nästan på att trilla av stolen när jag lyssnar på Amanda Agestav. Det är intressant att Amanda Agestav tar upp kommunismen i den här debatten. Hon säger att det skulle vara kommunistiskt att vi har en partnerskapslagstiftning. Men jag tänker inte kommentera det. Jag förstår inte vad Amanda Agestav pratar om. Jag är inte kommunist. Jag vet inte varifrån hon har fått alla sina anklagelser som hon riktar till hela utskottet.

Amanda Agestav sade att de andra partierna hade anslutit sig till ett visst parti, och då förstår jag att hon menar Vänsterpartiet. Detta är faktiskt en tvärpolitisk motion, och det är flera andra partier som har lagt fram dessa förslag. Men jag lämnar det här.

Amanda Agestav säger att det är djupt olyckligt att vi i utskottet vill tvinga folk och att vi i utskottet inte vill tillåta olika övertygelser.

Fru talman! Amanda Agestav har valt att helt och hållet misstolka och missuppfatta hela betänkandet. Ingenstans i betänkandet talas det om att vi vill tvinga någon människa. Tvärtom, det handlar om att människor inte ska tvingas göra det som de inte vill göra. Det rör sig om ett helt frivilligt uppdrag att bli förordnad som vigsel- och partnerskapsförrättare. Det är ingen människa som blir tvingad till det, Amanda Agestav.

Jag blir faktiskt orolig. Varför väljer Kristdemokraterna att lägga skulden på en grupp som de har valt att diskriminera i lagstiftningen, nämligen på de homosexuella? Varför säger Kristdemokraterna och Amanda Agestav att man kränker förrättarna genom att deras uppdrag ska vara att även förrätta partnerskap för människor med annan sexuell läggning än den som Amanda Agestav har? Varför?

Anf. 13 AMANDA AGESTAV (kd):

Fru talman! Kommunism i det här fallet innebär att man tvingar folk. Och det gör ju utskottet genom att dessa båda uppdrag slås ihop. Man kan inte välja om man vill vara registreringsförrättare eller vigselförrättare. Det är ju det som tvånget består i.

Anf. 14 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Som Rolf Åbjörnsson mycket tydligare sade förut har vi en lagstiftning som Kristdemokraterna säger att de vill följa. Den lagstiftningen innebär att vi har en partnerskapslagstiftning. Jag undrar varför Amanda Agestav ser det som en kränkning att människor inte ska kränka sådana minoriteter som homosexuella genom att säga: Jag vill inte viga dig på grund av att du är homosexuell. Jag vill inte viga dig för att du inte är lika naturlig som jag, som är heterosexuell.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

*Ändring i
partnerskapslagens
anknytningskrav, m.m.*

Jag förstår inte Amanda Agestavs argumentering. Hon skyller på en diskriminerad grupp i samhället och försöker vända hela diskussionen till att handla om att det lagförslag som vi nu lägger fram skulle innebära en diskriminering av förrättare av partnerskap och vigslar.

Jag tycker att Amanda Agestav i stället bör tala om vad hon anser om partnerskapslagstiftningen och vad hon anser om den kränkning som det innebär att det ska få finnas förrättare som vägrar att viga homosexuella just på grund av en övertygelse om att homosexualitet är någonting demoniskt och onaturligt. Tycker Amanda Agestav det?

Anf. 15 AMANDA AGESTAV (kd):

Fru talman! Det handlar om respekt för olika åsikter. Det finns människor i vårt land som inte accepterar partnerskap, och det måste vi ha respekt för. Vi kan inte tvinga alla människor att acceptera det. Men partnerskapslagen finns, och det måste vi som politiker respektera. Därför måste vi ge möjlighet för de människor som vill registrera sig att göra det, oavsett i vilken kommun de bor. Men för den skull är inte den optimala lösningen att slå samman vigselförrättare och registreringsförrättare.

Anf. 16 MARINA PETTERSSON (s):

Fru talman! Jag vill fråga Amanda Agestav: Vet Amanda Agestav vilka människor det är ute i kommunerna som förrättar borgerlig vigsel och partnerskapsregistrering? Vet Amanda Agestav vilka värderingar dessa människor har?

Amanda Agestav säger att detta är diskriminerande. Det utskottet gör genom detta betänkande är att man motverkar diskriminering. Jag har lite svårt att förstå Amanda Agestavs anförande. Det innehåller lite av diskriminering mot vissa grupper.

Anf. 17 AMANDA AGESTAV (kd):

Fru talman! Det finns borgerliga vigselförrättare som tror på äktenskapet men som inte tror på registrering av partnerskap. De kan inte tänka sig att fortsätta med sitt uppdrag som vigselförrättare om de nu ska tvingas att medverka till registrering av partnerskap. Det måste vi ha respekt för.

Självfallet ska det finnas registreringsförrättare i varje kommun, det säger jag ingenting om. Det är en självklarhet när den här lagen finns. Däremot ska man inte tvinga människor som har en annan uppfattning eller utestänga dem från möjligheten att bli borgerlig vigselförrättare.

Anf. 18 MARINA PETTERSSON (s):

Fru talman! Att vi nu går vidare beror på att det fattas registreringsförrättare ute i våra kommuner. Det som utskottet beslutade om förra året var inte tillräckligt. Vi går ju vidare nu.

Anf. 19 AMANDA AGESTAV (kd):

Fru talman! Den väg man borde välja vore att ålägga alla kommuner att se till att det finns tillgång till registreringsförrättare i varje kommun.

Det är den väg som utskottsmajoriteten borde ha valt. Dessvärre har man inte gjort det, och det är bara att beklaga.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Anf. 20 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Man slutar inte att förvånas. Ändå är Amanda Agestav en av oss få här i riksdagen som tillhör den yngre generationen, som är under 30 år. Det är år 2000 och unga människor i dag tycker som Amanda Agestav. Det är fritt fram för Amanda Agestav att tycka vad hon vill, men lagstiftningen hoppas jag att hon väljer att respektera.

Det finns förrättare som accepterar äktenskapet och förrättare som inte accepterar äktenskapet, säger Amanda Agestav. Men, fru talman, resonerar Amanda Agestav så också i andra frågor? Det finns poliser som vill skydda misshandlade kvinnor, och det finns poliser som inte vill skydda misshandlade kvinnor. Det finns läkare som vill vårda svarta människor, men det finns också läkare som inte vill vårda svarta människor. Är det Amanda Agestavs och Kristdemokraternas argumentering? Det är nämligen precis vad Amanda Agestav står här i talarstolen och talar om.

Anf. 21 AMANDA AGESTAV (kd):

Fru talman! Tasso Stafilidis beskyllningar är så befängda att jag inte ens vill bemöta dem.

Anf. 22 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! I så fall kan väl Amanda Agestav vara så vänlig och förklara vad hon menar när hon säger att det finns förrättare som accepterar äktenskap och att det finns de som inte accepterar äktenskap. Amanda Agestav tycker således att det är okej för förrättare att faktiskt diskriminera homosexuella och vägra att viga dem.

Anf. 23 AMANDA AGESTAV (kd):

Fru talman! Om Tasso Stafilidis hade lyssnat ordentligt på mitt anförande, hade han hört att jag sade att en registreringsförrättare som inte vill förrätta en borgerlig vigsel inte ska tvingas att göra det.

Anf. 24 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Detsamma gäller ju även för de förrättare som inte vill förrätta äktenskap. Det handlar inte om att vi ska förändra lagstiftningen så att det blir andra grupper som diskrimineras, tvärtom.

Det här förslaget är klart som korvspad. Det säger att alla människor ska ges lika rättigheter, och det har kristdemokraterna gjort klart för oss i dag att de inte vill.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

*Ändring i
partnerskapslagens
anknytningskrav, m.m.*

6 § Ändringar i varumärkeslagen

Föredrogs
lagutskottets betänkande 1999/2000:LU23
Ändringar i varumärkeslagen (prop. 1999/2000:93).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

7 § Nordiskt samarbete 1999

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 1999/2000:UU9
Nordiskt samarbete 1999 (skr. 1999/2000:90 och redog.
1999/2000:NR1).

Anf. 25 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! För ungefär tio år sedan upplevde vi de baltiska ländernas frigörelse. Det var en stark sak. Från de nordiska länderna understödde vi det kraftigt. Här i Sverige hade vi möten på måndagar på Norrmalmstorg för de baltiska ländernas självständighet. Det längst bort belägna landet i Norden, Island, spelade en stor roll och har nästan en hjälteförklarad ställning i Litauens moderna självständighetshistoria från 1990-talets början.

Det var självklart för oss i Norden att på olika sätt stödja och hjälpa de nyligen självständiga länderna på andra sidan Östersjön. I Sverige hade vi suveränitetsstöd. Vi skapade frihandel våren 1992. Tåta band fanns och finns mellan våra länder och har ökat hela tiden. Vi har de alldeles speciella, nära relationerna mellan Finland och Estland, två nära grannländer.

I det här arbetet har Nordiska rådet gjort en stor insats och på olika sätt hjälpt till i den här processen. Jag behöver här inte redovisa detta. Det är väl känt för alla som finns i Nordiska rådet och som är intresserade av det nordiska samarbetet. Det finns t.o.m. ett utskott, närområdesutskottet, som ju har till särskild uppgift att stödja det här arbetet.

Vad vi nu ser i Estland, Lettland och Litauen är en fantastisk utveckling. För tio år sedan kunde man kanske ha gjort prognosen att det här skulle gå på samma sätt som i de värsta delarna av Balkan. Ser man på de yttre förutsättningarna, kunde det i alla fall i något slags teoretisk mening ha gått så. Det har inte gjort det. Jag vågar nästan säga att det är ett Guds under vad vi har sett ske i de baltiska länderna. Det har varit en snabb utveckling. Visst, många problem finns kvar. I vilket samhälle finns det inte det? Men det har skett en oerhörd utveckling i alla de tre baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen.

Och nu tar de sin plats som fullvärdiga medlemmar i den europeiska familjen. De är redan medlemmar i Europarådet. De är på väg in i den europeiska unionen. Sverige och övriga nordiska länder som är med i EU understödjer starkt denna strävan. Vi hoppas att få se åtminstone det första baltiska landet med i EU redan den 1 januari 2003, och jag tror inte att det kommer att dröja många år förrän alla tre finns där, för övrigt

tillsammans med Polen som ju är ett annat grannland söder om Östersjön. Polen strävar också efter att bli medlem i Nato.

När relationen kanske inte så länge till blir så mycket fråga om stöd och hjälp utan snarare handlar om relationer till jämbördiga länder, är det naturligt för oss nordiska länder att något fundera på om vi i Norden inte är mogna att säga: Ni är välkomna som medlemmar i Nordiska rådet. Vi har nu samarbetat nära och tätt under ett decennium. Vi har lärt oss att uppskatta varandra, och nu är det rimligt och riktigt att vi därmed också får en jämbördig relation i det nordiska samarbetet. Vi bör alltså erbjuda Estland, Lettland och Litauen möjlighet att bli medlemmar i det nordiska rådet.

Det kan då invändas: Har de här tre länderna en nordisk identitet? Det är klart att spontant tror jag kanske att de flesta av oss skulle säga att Norden är de här fem länderna. Så är vi ju vana att tänka. Det är det som vi har levt med och identifierat oss med. Men om man går tillbaka till den tid då vi hade skandinavismen, var det nog inte så naturligt att se Finland som en del av Norden. Men självklart kom Finland in i det nordiska samarbetet. I dag upplevs Finland självklart som en lika stark och central del i det nordiska samarbetet som vilket av de andra medlemsländerna som helst. Det handlar också mycket om vilken identitet man söker sig.

Ett annat moment gäller språkgemenskapen. Skandinavismen började naturligtvis därför att vi har en språkgemenskap som omfattar Sverige, Norge, Danmark, Island och faktiskt också delar av Finland. Det svenska språket har ju en tradition i Finland. Vi har också ett annat språkområde, det finsk-ugriska, det finska och lappska språket som samerna använder. För övrigt finns Estland i samma språkgrupp, så man kan hävda att den språkgruppen och språkidentiteten kan växa fram inom Nordiska rådets ram. Det är då sant att Lettland och Litauen inte är delar av den.

Jag tror att tiden är mogen att vidga blicken lite grann och säga: Är det inte naturligt att vi får en nordisk identitet som omfattar alla de åtta länderna visavi de fem länderna? Det är därför som vi från moderat håll menar att det nu är dags att ta steget och erbjuda Estland, Lettland och Litauen medlemskap i Nordiska rådet. Det är det som vi yrkar i reservation 1, som jag härmed yrkar bifall till.

Nu startar vi debatten här i den svenska riksdagen. Vi moderater förstår att många partier behöver fundera och tänka en smula på det här. Det är naturligt. Det är ett stort och viktigt steg i det nordiska samarbetet. Men det vore väl kanske inte så dumt om vi i höstens debatt i Reykjavik hade en diskussion om detta – naturligtvis inte bara vi svenskar utan alla de fem nordiska länderna – så kanske vi hösten år 2001 skulle vara mogna att skrida till beslut i frågan efter betänketid och fundering, vilket är naturligt i en sådan här fråga.

Det är det vi moderater nu vill invitera till. Vi vill gärna inbjuda till debatt och diskussion. Själva tycker vi att det nu är dags att ta steget, att bjuda in tre länder som har genomgått en fantastisk utveckling, som blivit fria och självständiga länder på samma nivå som vi själva. Ska man fortsätta samarbetet ska man göra det som likvärdiga partner inom ramen för ett medlemskap.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Nordiskt samarbete
1999

Anf. 26 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Nordiskt samarbete är annorlunda. Det finns en demokratisk tradition, ett folkligt förankrat samarbete och en historia som underlättat samverkan under de 50 år som Nordiska rådet formellt har fungerat. Vi har levt långa tider med krig, men vi har glädjande nog också haft långa perioder av fred. Därför kan man säga att Norden är privilegierad. Sverige är särskilt privilegierat.

Jag vill så här inledningsvis yrka bifall till utskottets hemställan, förutom under mom. 11 där jag yrkar bifall till den reservation som Folkpartiets företrädare har deltagit i.

Det betänkande vi nu behandlar rör både de nordiska regeringarna genom ministerrådet och parlamentarikernas verksamhet via Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheter under förra året. Därutöver finns ett antal motioner med anledning av skrivelsen och redogörelsen.

Intressant är att i de svenska nationella partierna finns ett intresse för nordiskt samarbete, och sammantaget tar ju motionerna upp förslag som skulle fördjupa och stärka, utveckla och rent av förnya nordiskt samarbete. Sett i det ljuset är det en angelägen debatt vi för. Utrikesutskottets vice ordförande uppmanade oss ju att vid höstens möte i Reykjavik sätta fart på den diskussionen. Jag tror att det är en värdefull uppmaning.

1900-talets sista decennium blev både innehållsrikt och dramatiskt. Det kalla kriget fick sitt slut. Sovjetväldet upplöstes. Estlands, Lettlands och Litauens självständighet och Sveriges och Finlands medlemskap i EU har var för sig och sammantaget skapat helt nya förutsättningar för det nordiska samarbetet. Om några år kan också de tre baltiska staterna vara medlemmar i EU, vilket är angeläget för Sverige att medverka till.

På det säkerhetspolitiska området äger en fördjupning rum med starka nordiska inslag. Men också här sker en förändring genom Estlands, Lettlands och Litauens ansökningar om medlemskap i Nato. Även i Sverige och Finland förs nu en debatt om en sådan integration.

För liberaler hägrar ett Europa där samtliga stater på båda sidor om Östersjön i en framtid är fullvärdiga och aktiva medlemmar av samtliga europeiska samarbetsforum för att bygga ett starkare och säkrare Europa. Det är kanske Sveriges viktigaste säkerhetspolitiska uppgift i början av ett nytt århundrade.

Utgångspunkterna är förstås väldigt olika jämfört med när det för mindre än tio år sedan utvecklades ett samarbete med de tre baltiska staterna som övergick till ett mer normalt vardagssamarbete. Just nu måste de baltiska staterna ägna stora resurser åt sina förhandlingar och förberedelser för ett kommande EU-medlemskap. Men det står inte i någon motsättning till deras deltagande i det nordiska samarbetet.

Jag tror att det är viktigt att hålla formerna öppna och förutsättningslösa för att i ett nordiskt sammanhang integrera ett starkare samarbete med alla de tre baltiska staterna. En fastare förankring i det nordiska och europeiska samarbetet för Estland, Lettland och Litauen är ett viktigt bidrag till en politisk, ekonomisk och, som jag sade, säkerhetspolitisk stabilitet i det nordliga närområdet.

Det finns anledning att nämna att det inte var de nationella staterna som inledde ett formaliserat samarbete då de tre baltstaterna började bryta sig loss ur det kommunistiska sovjetblocket. Jag tror att det inte går

att överskatta då de nordiska parlamentarikerna med Karin Söder som nordisk delegationsledare lade de första byggstenarna i det som skulle utvecklas till ett starkt baltiskt-nordiskt samarbete, men också till att bygga upp det baltiska rådets egen verksamhet. Först därefter kom de nordiska nationella ambassaderna på plats.

Hela detta förlopp visar på att det som kan uppfattas som folkliga kontakter har en större möjlighet att vara tidigare ute än de institutionaliserade formella diplomatiska instanserna. Det stärker oss i övertygelsen att ett utbyte mellan länders folk och för övrigt också deras politiska ledning sammantaget kan göra det som i andra internationella sammanhang har visat sig vara fruktlöst.

Vi kan lära oss av vår egen historia. Man kan erinra om t.ex. hur Danmark hanterade sin gränsjustering mot Tyskland efter första världskriget och hur den svensk-norska unionsupplösningen kunde hanteras vid förra seklets början. Vi har en hel del att lära av vår egen historia.

Jag uppskattar självfallet, fru talman, att utrikesutskottet instämmer i att det nordiska samarbetet med de baltiska länderna är av stor betydelse för att stärka deras möjligheter att delta i annat internationellt samarbete. Utskottet slår fast att det är ett viktigt stöd i förberedelserna för deras eget EU-medlemskap och att det ska ses som en möjlighet för de baltiska länderna att delta i det internationella samarbetet.

Vidare prioriterar utskottet ett samarbete med nordvästra Ryssland som ingår i vårt närområde, och Nordiska rådets nya informationskontor i S:t Petersburg fungerar som en god bas. Ministerrådet har också föreslagit ryska myndigheter att öppna en informationspunkt i Kaliningrad, något som för övrigt Nordiska rådets mittenpartier har drivit. Reaktionen från Ryssland på denna framställan har ju inte kommit, men jag noterar tacksamt att utrikesutskottet har ställt sig bakom planerna på att etablera nordisk närvaro i Kaliningrad.

Nordiska rådets erfarenheter från Baltikum leder till att en insats i den ryska enklaven kan spela en viktig roll när det gäller att stödja ekonomisk och demokratisk utveckling, vilket återigen betyder mycket för säkerheten i hela Östersjöregionen.

Fru talman! I det här betänkandet, som har en vänlig och tillmötesgående ton mot oss motionärer, kan man också notera det yrkande som framförts av Folkpartiet i motion U17. Där tar vi också upp att det kan vara viktigt att se över arbetsformerna i den meningen att vi placerar Nordiska rådets möte då vi har ett tidsmässigt gott utrymme. Därför har jag föreslagit att vi borde ha det årliga veckomötet på annan tid än då de nationella parlamenten har som mest att göra. Det innebär i sin tur att Nordiska rådet ofta får en stressad arbetssituation, där det är svårt både att fullfölja de konstruktiva samtal som här påtalades från utskottets presidiemedlem och att få tid för sakbehandling, som är så angeläget.

En fråga, fru talman, som jag vill belysa alldeles särskilt är det nordiska umgängets möjligheter att föra den folkliga informationen vidare. Dit hör t.ex. *public service*-utbudet. Vi hade en stor debatt om detta vid Nordiska rådets möte i november här i Stockholm. Det påtalades från alla håll, inklusive det svenska regeringspartiet, att det är en fråga som behöver lösas.

Vi har ju talat om de många hinder som finns. Enligt regeringen själv var det en profilfråga då man hade ordförandeskapet senast att man

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Nordiskt samarbete
1999

skulle ta bort onödiga, irrationella och otidsenliga gränshinder för boende, pendlare, arbetsmöjligheter och företagande över och runt gränserna i Norden och verka för ett centralt samarbetstema. Då gäller det att också klara hem att t.ex. kunna se varandras TV-program. Medan vi kan notera att det hände positiva saker i några delar på de hinderområden jag nämnde, är TV-frågan fortfarande olöst.

Jag sade just i inledningen till detta avsnitt att regeringen fick sig en påminnelse om att man med både kraft och skyndsamhet borde driva frågan om svenska medborgares möjligheter att ta del av *public service*-utbudet i de nordiska TV-sändningarna.

Det är intressant att se att i den nyligen presenterade demokratiutredningen tar ordföranden Bengt Göransson, förre kulturministern, upp frågorna. Där framgår att det är ett viktigt uppdrag att alla har tillgång till ett allsidigt och oberoende programutbud av hög kvalitet. Sändningarna ska kunna fås på rimliga ekonomiska villkor i hela landet. Såväl stora som små publikgrupper ska i rimlig utsträckning få sina önskemål tillgodosedda.

Många förslag har framförts, t.ex. att det går att lösa problemet med tillgängligheten av övriga nordiska länders *public service*-kanaler i Sverige. Det har påpekats att den digitala sändningstekniken gör det möjligt att göra verklighet av den nordiska visionen om grannlands-TV. De nordiska TV-bolagen är i färd med att börja påbörja digitala sändningar via satellit. Snart kommer större delen av Norden att täckas av grannländernas TV-sändningar. Redan nu går det att få tillgång till dem genom att köpa en särskild box för att kunna ta emot digitala sändningar från grannländerna, men det kostar flera tusen kronor. Men en sådan lösning strider mot den grundläggande *public service*-tanken att dessa kanaler ska vara tillgängliga på rimliga ekonomiska villkor.

Inte heller är vi tillfreds med att man hänvisar till den av de nordiska *public service*-bolagen planerade nordiska betal-TV-kanalen – även om den innebär ett steg i rätt riktning. Mot bakgrund av kabel-TV-bolagens motvilja mot att sända nordiska *public service*-kanaler med hänvisning till vad de anser vara ett bristande allmänt intresse av dessa kanaler, föreslog för ett par år sedan en statlig utredning under förre utrikesministern Lennart Bodströms ledning att den lag som ålägger företagen att i sina nät utan kostnad distribuera de svenska kanalerna SVT 1, SVT 2 och TV 4 samt en lokal kanal, skulle kompletteras med ett åläggande att erbjuda kunderna en *public service*-kanal från vardera Norge och Danmark, eventuellt mot en rimlig tilläggsavgift. Kabel- och satellitföretagen har hittills inte tagit ansvar för en långsiktig lösning, och regeringen har, enligt vår mening, varit alltför passiv. Digitaltekniken löser inte automatiskt problemen så länge TV-bolagen ser möjligheter till lönsamhet som en isolerad fråga.

Fru talman! Jag tycker att utredningens tankar bör aktualiseras, och den svenska regeringen bör engagera sig starkare i frågan. Det har aldrig kommit någon nöjaktig förklaring till varför man inte har tagit till sig utredningens grundintention att ge dessa möjligheter för de nordiska medborgarna – där den svenska publiken ligger särskilt illa till. Det är en fråga som, enligt min mening, brådskar. Jag anser att det är angeläget att man i kanslihuset läser det särskilda yttrandet från de svenska mittenpar-

tierna. De har påpekat att det är angeläget att få en utbyggnad som underlättar nordiskt samarbete.

Man ska naturligtvis inte dra växlar på att ha denna fråga olöst och det som då har försumrats. Men när det gäller allt från stora affärer till ett nära folkligt samarbete måste frågan få en rimlig lösning, så att vi kan försvara det som vi i våra högtidstal säger oss hylla, nämligen att ha ett umgänge som underlättar ett samarbete inom Norden och en stark förpliktelse i att föra samarbetet utåt i en vidare krets.

Anf. 27 AGNETA BRENDT (s):

Fru talman! Det betänkande som vi debatterar i dag behandlar dels regeringens skrivelse *Nordiskt samarbete 1999*, med huvudsaklig inriktning på verksamheten inom ramen för Nordiska ministerrådet, dels Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under 1999. Med anledning av regeringens skrivelse och berättelsen angående Nordiska rådets verksamhet har ett antal motioner väckts. Samtliga avstyrks eller besvaras av utskottet.

Tre profilfrågor har präglat det nordiska regeringssamarbetet under de senaste åren. Det är sysselsättningsfrågorna, utvecklingen av ett ekologiskt hållbart samhälle samt frågorna om inomnordisk rörlighet och avveckling av gränshinder.

Ett annat prioriterat område för de nordiska länderna är samarbetet med närområdet, vilket omfattar, som tidigare har nämnts, de tre baltiska länderna, nordvästra Ryssland, Barentsområdet och Arktis. Insatserna genom Nordiska rådet flätas alltmer samman med annat samarbete i regionen – Östersjöstaternas råd, Barentsrådet och Arktiska rådet. Nordiskt samarbete i närområdet lämnar ett värdefullt bidrag till säkerhet, demokrati och gynnsam ekonomisk och social utveckling i vår del av Europa. Samarbetet har utvidgats under det senaste året. Den snabba utvecklingen i närområdet har också aktualiserat frågan om en översyn av det framtida nordiska samarbetet i närområdet.

Den nordiska passfriheten är en av hörnstenarna i det nordiska samarbetet. Den har fungerat under 40 år, och den betraktas av oss som en självklarhet och även av medborgarna i de övriga nordiska länderna. För att påskynda avvecklingen av gränskontroller inom EU ingick några av EU:s medlemsländer det s.k. Schengenavtalet. I slutet av år 1998 färdigförhandlades ett avtal som gör det möjligt för Norge och Island, trots att de står utanför EU-samarbetet, att delta i Schengensamarbetet när det har införlivats i EU-strukturen.

Anita Johansson kommer närmare att gå in på Nordiska rådets verksamhet. Jag kommer därför att begränsa mig till att kommentera en del av de motionsyrkanden som föreligger.

I motioner från Moderaterna och Folkpartiet liberalerna förespråkas att regeringen ska agera för att ge svenska TV-tittare ökad tillgång till *public service*-kanaler från andra nordiska länder. Möjligheten att ta del av nordisk TV främjar, som Elver Jonsson också sade, förståelsen för grannländerna, men även kunskaperna i de nordiska språken. Utskottet har inhämtat att de nordiska TV-bolagen är i färd med att starta digitala sändningar via satellit, och i framtiden kommer merparten av Norden att täckas även av grannländernas TV-sändningar. Sveriges television har också inlett digitala satellitsändningar med huvudsakligt syfte att för-

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Nordiskt samarbete
1999

bättra möjligheten för de nordiska grannländerna och övriga Europa att kunna ta emot dessa. De nordiska *public service*-företagen har dessutom planer på en gemensam nordisk TV-kanal.

I en motion från Kristdemokraterna lyfts bl.a. det nordiska miljöarbetet fram. Motionärerna menar att arbetet är särskilt viktigt framför allt i samarbetet med de baltiska länderna och nordvästra Ryssland. Som motionärerna framhåller är samarbetet på miljöområdet omfattande och viktigt. Miljösamarbetet utgör en av Nordiska rådets fyra samsamarbetssektorer, och insatserna i nordvästra Ryssland och de baltiska länderna har getts hög prioritet i det nordiska miljöarbetet.

En fråga som också tas upp i motionen från Kristdemokraterna är frågan om ett nordiskt informationsfönster i Stockholm. Det är en fråga som under senare år har återkommit i samband med debatten om det nordiska samarbetet. Det är därför glädjande att Nordiska ministerrådet i mars i år beslutade att anslå medel för ett nordiskt informationsfönster i Stockholm.

I en motion från Centerpartiet lyfter motionärerna fram betydelsen av nordiskt samarbete på IT-området. Här delar utskottet motionärernas uppfattning att IT-området kan komma att lämpa sig väl för nordiskt samarbete. Inom Nordiska rådet har en särskild policygrupp tillsatts för att utreda vilken potential det nordiska samarbetet kan ha på IT-området. Från utskottets sida menar vi att man bör avvakta policygruppens rapport innan vi från utskottets sida närmare tar ställning till den frågan.

Som Göran Lennmarker tidigare har nämnt, hävdas det i en motion från moderaterna att de baltiska länderna bör erbjudas medlemskap i Nordiska rådet samt att även ledamöter i Europaparlamentet ska kunna nomineras till Nordiska rådet. Det senare är en fråga som har återkommit under några år.

Både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet bedriver ett nära samarbete med de baltiska länderna, och arbetet i närområdesutskottet i Nordiska rådet skapar goda förutsättningar för att ytterligare bredda och fördjupa samarbetet. När det gäller medlemskap har vi från utskottets sida konstaterat att det nordiska samarbetet, som också påpekades av Göran Lennmarker, vilar på den språkliga och kulturella gemenskapen mellan de nordiska länderna. Det nordiska samarbetet är dessutom ingen internationell organisation där andra länder kan söka medlemskap.

Det är viktigt att påpeka att både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet bedriver ett mycket nära samarbete med de baltiska länderna. Representanter för den baltiska församlingen deltar bl.a. i Nordiska rådets arbetsgruppsmöten i de frågor som är av ömsesidigt intresse, och baltiska parlamentariker inbjuds som gäster till Nordiska rådets sessioner. Men viktigast av allt när man ska ta ställning till den här frågan är kanske att de baltiska länderna inte uttryckt någon önskan om att få medlemskap i Nordiska rådet.

Motionärerna yrkar dessutom, som jag nämnt, att deltagarkretsen vid Nordiska rådets session ska kunna utökas med ledamöter från Europaparlamentet. Det reformarbete som har pågått under senare år har inneburit en ny inriktning på verksamheten, nya arbetsformer och en ny organisation. Den nya rådsorganisationen har öppnat för nya mötesformer, s.k. temamöten, där andra än rådsmedlemmar och regeringsrepresentanter kan delta i debatten. EU-parlamentariker, Europarådsparlamentariker,

parlamentariker från de nordiska parlamentens EU-organ och andra parlamentsutskott har, utan att ha plats i rådet, kunnat delta i sessioner och konferenser och har även kunnat delta i debatten.

Europautskottet har till uppgift att samverka i frågor av betydelse för arbetet inom EU/EES, där de nordiska länderna kan agera utifrån en grundläggande värdegemenskap. Europafrågorna har en självklar plats i Nordiska rådets verksamhet, och vi anser att den nya organisationen återspeglar detta. De löpande kontakterna mellan Nordiska rådets Europautskott och Europaparlamentariker från de nordiska länderna har stärkts, men vi anser inte från utskottets sida att EU-parlamentariker från de nordiska länderna ska kunna nomineras till Nordiska rådet.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på de reservationer som föreligger.

Anf. 28 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Utrikesutskottets talesman Agneta Brendt började med att säga att det är tre profilfrågor som har dominerat under det svenska ordförandeskapet, bl.a. undanröjande av inomnordiska gränshinder. Min fråga blir: Innefattar det också det hinder vi nu har genom att vi inte har tillgång till *public service*-utbudet på TV-sidan? När det gäller TV-samarbetet sade ju Agneta Brendt själv här att det har en stor betydelse för den språkliga förståelsen och att det är viktigt.

Det var en fråga som Agneta Brendt inte berörde här, nämligen den stora kostnad som enskilda TV-tittare åsamkas om man nu ska gå in i det här läget när man inte har löst frågan. Mitt påstående har varit, nu och tidigare, att vi har en teknik för det och att vi har möjlighet att göra det, men att det har saknats en politisk vilja att driva frågan.

Min fråga är om Agneta Brendt delar den uppfattning som socialdemokraterna uttryckte på Nordiska rådets möte här i Stockholm i november, nämligen att denna fråga är så angelägen att den måste drivas med förtur och med kraft. Är det utrikesutskottets inställning att den uppmaningen fortfarande gäller?

Anf. 29 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Som Elver Jonsson har påpekat diskuterades den här frågan när Nordiska rådet hade sin senaste session. Jag deltog inte, men jag vet att Åke Gustavsson från Socialdemokraterna då drev frågan och betonade vikten av att arbetet bör fortsätta. Jag delar naturligtvis uppfattningen att vi måste hitta en långsiktig lösning, som är billig för dem som vill titta på TV. I den frågan har vi nog samma uppfattning. Det är viktigt att den drivs framåt.

Anf. 30 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är tacksam för Agneta Brendts deklARATION när det gäller ett TV-samarbete som gör att vanliga människor får tillgång till detta och framför allt får råd med det. Det får inte bli någonting bara för rikemän – det är en främmande nordisk tanke om så skulle bli fallet. Det skulle vara intressant om Agneta Brendt vore tydlig när det gäller att slå fast utrikesutskottets hållning: Är ni också där beredda att driva det med samma kraft som nordiska parlamentariker från Sverige gjorde på novembermötet? Jag tror att det skulle spela en stor roll när det gäller att få

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Nordiskt samarbete
1999

fart på den svenska regeringen, som har försummat den här frågan mycket allvarligt.

Till sist saknade jag en deklaration från utskottets sida när Agneta Brendt talade om en översyn av samarbetet i närområdet. Det hade varit välgörande med en deklaration om med vilken kraft som utskottet, och förhoppningsvis den svenska regeringen, driver frågorna om att underlätta våra grannländers möjligheter att komma med i ett Europasamarbete genom ett medlemskap i EU.

Anf. 31 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Vi tycker naturligtvis också från utskottets sida att det är väldigt viktigt att frågan om möjligheten att se TV från de nordiska länderna kan lösas. Vi delar den uppfattning som har framförts av våra ledamöter vid sessionen i höstas.

När det gäller de baltiska länderna vet Elver Jonsson att Sverige agerar mycket kraftfullt för att EU ska kunna utvidgas, för att man ska få en lösning på de eventuella hinder som finns och för att de baltiska staterna ska kunna bli medlemmar i EU.

Anf. 32 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Jag lyssnade när Agneta Brendt kommenterade frågan om Estlands, Lettlands och Litauens eventuella medlemskap i Nordiska rådet. Jag noterar att Agneta Brendt hade en mycket försiktig ton, och det välkomnar jag. Jag förstår att man har anledning att fundera och tänka på frågan.

Det är riktigt att man inte kan söka medlemskap och att det inte har uttryckts önskemål, och det är därför vi menar att det är rimligt att erbjuda medlemskap. Det är det sätt på vilket vi sträcker ut vår hand och erbjuder medlemskap. Då får också de baltiska länderna fundera över hur man själv känner, vilken identitet man anser sig ha och om man tycker att det är ett intressant erbjudande.

Jag noterar Agneta Brendts försiktiga hållning i den här frågan, och jag hoppas att vi får anledning att återkomma till den i debatter framöver.

Anf. 33 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Samarbetet med närområdet och de tre baltiska länderna, nordvästra Ryssland, Barentsområdet och Arktis är, som jag har sagt tidigare, prioriterat i det nordiska samarbetet. Målsättningen är att bidra till stabil och demokratisk utveckling, exempelvis att främja utvecklingen av en fungerande marknadsekonomi. Det är viktigt att bredda och fördjupa samarbetet.

Vi anser inte att det ankommer på oss utan på de baltiska staterna att framföra önskemål om anslutning till Nordiska rådet. Vi måste nog lära oss att de baltiska staterna nu är fria och självständiga. Äntligen, efter århundraden av förmynderi, kan de själva fatta beslut om sina länders framtid. Vi anser att de bör få göra det även i det här fallet.

Anf. 34 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Det är en alldeles utmärkt hållning. Om vi erbjuder dem chansen får de sedan själva överväga och ta beslut i frågan. Vi är kanske ganska ense i detta.

Anf. 35 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Det som skiljer oss åt är väl att jag anser att det inte ankommer på oss att väcka frågan. Det bör vara en fråga som i så fall väcks av de baltiska länderna. Då kan vi börja fundera och ta ställning.

Anf. 36 JAN ERIK ÅGREN (kd):

Fru talman! I dagens debatt står det nordiska samarbetet under 1999 i fokus. Till grund för denna ligger dels regeringens skrivelse, dels Nordiska rådets svenska delegations redogörelse angående verksamheten under samma tid. Till detta har vi fått ett antal motioner med varierande innehåll.

Jag skulle tro att de flesta av oss som är engagerade i det nordiska samarbetet tycker att det skulle behöva få en ännu starkare ställning och högre status i våra parlament och i våra länder. Ibland har t.o.m. Nordiska rådets framtid satts ifråga. Men jag tycker att man kan säga att det under de senaste åren har märkts en ganska tydlig förändring i synen på rådets uppgifter och möjligheter. Det kan man se bl.a. i det alltmera utvecklade samarbetet både med de baltiska staterna Estland, Lettland och Litauen och med nordvästra Ryssland.

Nordiska rådet och Baltiska församlingen utvecklar också sina kontakter. I morgon, i samband med Baltiska församlingens möte i Tartu, kommer exempelvis företrädare för Nordiska rådet att träffa Baltiska församlingens presidium. Även i övrigt förekommer nära kontakter mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen. Det är naturligt och angeläget att detta samarbete fortsätter och utvecklas vidare.

Det har också stor betydelse att säkerhetspolitiska frågor sedan 1997 kan diskuteras inom ramen för Nordiska rådet både som en del av utrikesministrarnas löpande dialog och genom att de nordiska försvarsministrarna nu deltar i Nordiska rådets årliga session.

Fru talman! I den kristdemokratiska motionen med anledning av regeringens skrivelse, som i sig innehåller en hel del positivt – regeringen har goda ambitioner på många områden – lyfter vi fram några frågor som vi inte tycker att regeringen driver med tillräcklig kraft. Det gäller t.ex. behovet av nordisk samordning av biståndsinsatser i närområdet och det nordiska miljöarbetet som är särskilt viktigt, inte minst i samarbetet med de baltiska staterna och nordvästra Ryssland.

Jag vill påminna om att det i Nordiska rådet finns en kontrollkommitté som utövar den parlamentariska kontrollen över den gemensamt finansierade verksamheten. Den brukar varje år utse en särskild kontrolluppgift. 1998 koncentrerade man sig på att ta fram förslag för att förbättra de nordiska regeringarnas samordning av biståndet i Nordens närområde, alltså Baltikum och nordvästra Ryssland.

Dess rapport till Nordiska rådets session 1998 utmynnade i en rekommendation som rådet antog – nr 24 1998 – och som skulle återrapporteras till sessionen i november 1999. Men det kom ingen rapport till

den sessionen, och mig veterligt har någon sådan rapport ännu inte presenterats.

Kontrollkommittén erinrade vidare om ett beslut av Nordiska ministerrådet 1994 om att ministerrådet och de enskilda nordiska regeringarna skulle eftersträva största möjliga koordinering och informationsutbyte mellan samnordiska och bilaterala insatser i Nordens närområde.

I vår motion finns kontrollkommitténs arbete och förslag mera utförligt beskrivna, men jag vill nöja mig med att återge detta.

Ett antal år har gått utan att man har tagit tag i dessa frågor på det sätt som kontrollkommittén föreslagit eller rådet rekommenderat. Det är alltså hög tid att något görs. Det ska bli mycket intressant att se och följa vad den arbetsgrupp för översyn av strategin för ministerrådets närområdesinsatser som nyligen tillsatts kommer fram till. Sannolikt får vi kristdemokrater anledning att återkomma till dessa frågor.

Fru talman! I samband med våra skrivningar om värdet av frivilligorganisationernas arbete kan vi konstatera att det som blivit följetongen Arena Norden nu förhoppningsvis fått sin lösning. Jag kan ändå inte underlåta att säga att regeringen, trots riksdagens klara ställningstaganden, påfallande motvilligt tillskjutit ekonomiskt stöd tills frågan nu fått den samnordiska finansieringslösning som jag tror att vi alla har sett framemot.

Ett av de områden där samarbetet inte fungerar bra trots olika överenskommelser gäller godkännande av examina i andra nordiska länder. Utskottet instämmer i vår syn på vikten av att undanröja de hinder som finns för erkännande av examina. Det är enligt vår mening synnerligen angeläget att den särskilda utredning som tillsatts verkligen kan komma med förslag till åtgärder som leder till att kvarstående problem med godkännande av examina i de olika nordiska länderna löses.

Fru talman! I dag inleder svenska sametinget sitt vårmöte i Gällivare. En av de frågor som kommer att diskuteras där är frågan om ett nordiskt-samiskt parlamentariskt råd. Vi kristdemokrater menar att det vore mycket positivt om de svenska samerna, liksom tidigare de norska och finska sametingen, säger ja till att gå med i detta.

Vi kan vidare konstatera att det nordiska samarbetet i viss utsträckning stärkts på det samiska området, och det är bra, även om mycket återstår att göra. Vi har t.ex. frågan om samernas ställning i Nordiska rådet. Där vill utskottet avvakta regeringens skrivelse i höst innan det uttalar sig, och det får vi acceptera. Men sedan finns det säkert anledning för oss kristdemokrater att återkomma.

Avslutningsvis vill jag peka på det särskilda yttrande som finns, där Folkpartiet, Centern och vi kristdemokrater under rubriken "Utbudet av nordisk *public service-TV*" framhåller att nordiskt TV-samarbete har stor betydelse för att öka förståelsen mellan de nordiska länderna. Den frågan har debatterats tidigare i dag i kammaren.

Fru talman! Vi kristdemokrater ställer oss med detta bakom utskottets betänkande.

Anf. 37 AGNETA BRENDT (s) replik:

Fru talman! Jag har ingen fråga till Jan Erik Ågren. Däremot vill jag gärna kommentera lite grann av det som Jan Erik Ågren sade om biståndsinsatserna i närområdet.

Vi har från utskottets sida konstaterat att Nordiska ministerrådet har framhållit de samsamarbetsstrukturer som de nordiska regeringarna har för biståndsinsatser i närområdet. Och det här är ju en syn som vi har även när det gäller biståndsinsatser i andra delar av världen. Det är viktigt att man samordnar för att på bästa sätt ta tillvara de insatser som görs. Mycket av det konkreta samarbetet sker vid de nordiska möten som regelbundet hålls på tjänstemannanivå. Dessutom har det här nya styrsystemet satts i gång, 1999, som ska öka öppenheten och förbättra den politiska styrningen.

Sedan får vi väl, som Jan Erik Ågren säger, också se vad den här nya arbetsgruppen för översyn kommer fram till.

När det gäller examina tror jag att vi är rörande överens om att detta är mycket viktigt. Det gäller inte bara examina som är avlagd i de nordiska länderna, utan det är också mycket värdefullt om vi kan få till stånd ett accepterande av examina som är avlagd i andra länder, så att människor som kommer till vårt land har möjlighet att arbeta inom sina yrken.

Anf. 38 JAN ERIK ÅGREN (kd) replik:

Fru talman! Agneta Brendt tar upp frågan om samarbetet. Jag hade kritik mot att man inte har tagit till sig kontrollkommitténs rekommendation eller synpunkter. Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt att ett organ inom Nordiska rådet som har en sådan viktig uppgift inte tar till sig det som man säger och sedan upprepar. Det får gå ett antal år innan någonting händer. Sedan är det klart att det är bra när det till slut tillsätts en grupp som ska arbeta med det här. Som jag sade tidigare får vi se vad den arbetsgruppen kommer fram till. Syftet är ju att man ska medverka till att samarbetet på alla områden ska fungera så bra och effektivt som möjligt.

Frågan om examina blev aktualiserad inom det nordiska samarbetet därför att jag fick frågor om varför det här inte fungerade inom Norden när det är sagt att det ska göra det. Det är helt tydligt att informationen om det som gäller inte har nått ut till ansvariga instanser runt om i våra nordiska länder. På det området finns det mycket att göra. Det är klart att det är positivt om vi kan lösa det så att också examina i andra länder blir godkända. Det skulle underlätta mycket. I det fallet är vi helt överens, Agneta Brendt och jag.

Anf. 39 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Debatterna kring det nordiska samarbetet brukar inte väcka särskilt stor uppmärksamhet. Det finns någon sorts allmänt välviljig inställning. Det nordiska samarbetet är självklart, något som finns där som man inte behöver engagera sig särskilt mycket i. Det är kanske inte så förvånande med tanke på konkurrensen om de internationella frågorna i t.ex. EU och allt annat som händer runt om i världen. Det är också en avsaknad av kontroverser. Det råder ju en stor enighet om det nordiska samarbetet. Man kan säga att hälsan tiger still.

Ändå har det skett en mycket stor förändring inom det nordiska samarbetet under 90-talet. Det har hänt väldigt mycket. Men det råder enighet, och det blir inte så uppmärksammat. Det viktigaste av allt samarbete som sker är väl det som sker mellan folkrörelser och nätverk inom alla

föreningar och organisationer som finns i de nordiska länderna. Det pågår ett oerhört brett samarbete.

Jag tycker att det är intressant att moderaterna tar upp en ny fråga om de baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet, att de länderna skulle kunna vara med. Vi i Centerpartiet har inte diskuterat färdigt den frågan på något sätt. Den behöver belysas ur en mängd olika aspekter. Därför är det oerhört svårt att ta ställning till någonting sådant nu. Jag känner en stor tveksamhet. Inte heller i mittengruppen i Nordiska rådet har vi diskuterat den frågan på det sättet. Men en sak är säker. De nordiska länderna och Baltikum har en stor gemenskap. Att vi behöver knyta oss ännu närmare varandra är vi nog överens om. Hur det ska ske får vi väl diskutera mer i framtiden, men jag tycker att det är intressant att moderaterna tar upp den här frågan.

När det gäller fred och säkerhet över huvud taget – det här har ju en knytning till fred och säkerhet – har ju Nordiska rådet en stor uppgift när det gäller att arbeta för demokrati, stabilitet, marknadsekonomi och hållbar utveckling i våra närområden. Det gäller i Baltikum, i nordvästra Ryssland, i Barentsområdet och i hela Arktis. Att stödja också de baltiska ländernas kandidatur till EU t.ex. genom alla de personliga nätverk som byggs upp mellan våra länder är också intressant. Inrättandet av närområdesutskottet är ju ett tecken på att Nordiska rådet tar de här frågorna på största allvar, vilket vi från Centerpartiets sida tycker är oerhört viktigt.

Säkerhetspolitiken över huvud taget är ju någonting som tidigare inte kunde diskuteras. Det är ju någonting som har växt fram under 90-talet på grund av omvärldsförändringar och sådant. Som jag ser det har det nordiska samarbetet en stor uppgift att fylla både när det gäller förebyggande av konflikter och när det gäller krishantering. Det handlar också om att man ska komma in på ett tidigare stadium för att hindra att våld erupterar och tar över i konflikthärdar. Vi, de nordiska länderna, måste tillsammans i det internationella arbetet i FN, EU och OSSE arbeta för att utveckla bättre metoder för preventiv diplomati, tidig varning och för att agera både politiskt och ekonomiskt i krissituationer. De nordiska länderna har ju traditioner inom medling, förhandling och undersökningsförfarande som bör kunna tas tillvara och vidareutvecklas. Det finns alltså fortsatt stora uppgifter för det nordiska samarbetet när det gäller just fred och säkerhet. Det är oerhört viktigt.

Jag ska beröra TV-samarbetet lite grann. Efter att ha arbetat mer eller mindre i nära tio år med de nordiska frågorna står en sak mycket klar. Det folk i Norden som vet minst om de andra nordiska länderna och därmed också om det nordiska samarbetet är utan tvekan det svenska. Till mycket stor del beror det på den eviga nordiska frågan om man kan se varandras TV-program. Medan de övriga nordiska länderna har kunnat se svensk TV har motsvarande möjlighet inte funnits i Sverige. Därför är det här verkligen en viktig fråga för oss att driva.

Det har funnits många olika förslag om lösningar på detta problem. Alla har det gemensamt att de icke har genomförts. I dag finns det inte längre tekniska hinder. Nu handlar det mer om vilja hos de nordiska TV-bolagen. Den digitala tekniken ökar ju möjligheterna. Det är glädjande att de nordiska *public service*-bolagen nu planerar en gemensam nordisk TV-kanal. Jag hoppas att den till skillnad från tidigare planer blir verklig. Dessutom är det viktigt att det finns ett intresse, så att den når

tittare. Det är en utmaning när det gäller det stora TV-utbud som finns i dag.

Vi från mittenpartierna tycker att regeringen har varit alltför passiv i den här frågan. Det har varit så mycket prat och planer under åren och ingenting har egentligen hänt. Därför vågar vi inte tro på ett resultat förän vi ser det i verkligheten. Det är därför som vi har det särskilda yttrandet just om TV-frågan. Den är viktig för framtiden och för det nordiska samarbetet i framtiden.

Jag ska också beröra samefrågan lite grann. Min grundinställning är att samerna borde vara med i Nordiska rådet som medlemmar. Det är viktigt att de själva tar ställning till hur de vill ha det med sin representation. Jag vet att det kommer en skrivelse i höst som tar upp den här frågan. Jag känner också till förutsättningarna för att de ska kunna bli medlemmar. Det handlar ju om förändringar i Helsingforsavtalet och sådant.

Det är viktigt att den minoritet som finns i våra nordiska länder kan göra sin röst hörd på ett effektivt och bra sätt i det samarbetsorgan vi har, så jag har en stark känsla för att de skulle kunna bli medlemmar. Men vi avvaktar, som sagt.

Så vill jag nämna något om Arena Norden. Det är en segsliten fråga som vi äntligen ser en lösning på. Det beror på att partierna i riksdagen har drivit den här frågan så hårt. Det är ju självklart att Norden ska ha ett fönster i Stockholm, huvudstaden i det största nordiska landet. Vi kan bara beklaga att det har tagit så lång tid och att regeringen har visat en passivitet när det gäller den här frågan. Varje framsteg har berott på att det har varit ett starkt tryck från riksdagen. Det har gjort att det har hänt någonting.

Så till slut vill jag bara kommentera vår motion som tar upp IT-frågorna. Vi menar att det är lämpligt att Norden som ligger så långt framme när det gäller de här frågorna samarbetar för att stärka positionerna ytterligare och för att ligga i framkanten av utvecklingen på IT-området, inte minst när det gäller digital allemansrätt, allas tillgång till den nya tekniken. Det är bra att utskottet delar vår uppfattning. Jag är glad för att det är en positiv skrivning i detta.

Anf. 40 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Fru talman! Jag noterade Marianne Anderssons öppna attityd när det gäller frågan om de baltiska ländernas medlemskap i Nordiska rådet. Jag förstår att man behöver diskutera och fundera i frågan.

Det viktiga, om de själva ska uttrycka önskemål, är dock att de måste känna att de är varmt välkomna. Man vill inte armbåga sig fram på en främmande fest i ett främmande sällskap, utan man vill känna att man är välkommen.

Därför tror jag att det är så viktigt att vi använder tillfället att betona att man är varmt välkommen om man så önskar.

Anf. 41 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! De här frågorna har vi, som sagt, inte diskuterat färdigt på något sätt. Jag sade att det är viktigt att de baltiska staterna ska känna – och det är jag säker på att de känner – att de har vänner i det nordiska samarbetet, att vi är mycket goda vänner. Ett samarbete har ju funnits. Från första stund det var möjligt att inleda ett samarbete med de baltiska

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Nordiskt samarbete
1999

länderna gjorde ju också Nordiska rådet det och hade människor med på sessioner. Jag tror att de känner att de är välkomna i det nordiska samarbetet på det sätt som det hittills har skett.

Hur det ska se ut i framtiden är svårt att säga. Jag har sagt att jag tycker att det är en intressant tanke. Men jag har inte sagt någonting om var vi kommer att hamna när vi har diskuterat den frågan färdigt.

Anf. 42 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru Talman! Det finns en lång nordisk samarbetstradition inom Barentsregionen. Den anknyter till tusenåriga kultur- och handelskontakter endast avbrutna under den kommunistiska perioden i Ryssland. Och det samarbetet har lagt grunden för en fredlig utveckling inom området. Människor binds ihop av gemensamma erfarenheter, ett kargt klimat, långa avstånd, obebodda ödemarker, samma sätt att leva, gemensamma sociala nätverk, osv.

Och folkens diplomati är en viktig faktor för en regions utveckling.

I dag pågår en omfattande verksamhet i Barentsregionen inom en rad områden – näringsliv, forskning och utbildning, myndigheter på central och regional nivå samt kommuner. Men inom de olika verksamhetsgrenarna har det växt fram ett behov av samordning. Många upplever en brist på enhetlig information och kunskap om de aktiviteter och förutsättningar som karakteriserar samarbeten i regionen. Bristen på entydig information är också ett resultat av bristande kunskap och befintliga kontaktnät.

Länsstyrelsen i Norrbotten arbetar därför i dag med att inrätta ett Barentsinstitut, liknande Östersjöinstitutet i Blekinge. Barentsinstitutet ska stärka verksamheten inom Barents, i nära samspel med andra delar av Sveriges närområde.

Barentsinstitutet ska fungera som ett stöd, tillhandahålla information, profilera Barentsregionen, skapa träffpunkter samt förankra Barentstanken på alla nivåer.

Min förhoppning är att detta institut kommer att bli till stor hjälp för företagare och samarbetsparter i norr. På samma sätt som Sverige spelar en aktiv roll i Östersjöområdet måste Sverige tillsammans med övriga Norden agera i Barentsområdet.

Men nationalstaterna har också en viktig uppgift. De måste skapa bra grundförutsättningar för handel och samarbete i form av samarbetsavtal, regler och lagar. Och alla vi som sysslar med samarbete i Barentsregionen vet att man brottas med många stora problem som tyvärr gör arbetet svårt och ekonomiskt tungt många gånger.

Jag ska ta ett konkret exempel.

Sedan tio år tillbaka har en gymnasieskola i Piteå, Strömbackaskolan, och en skola i Ryssland haft ett utbyte med elever och lärare. Det sker varje år i båda riktningarna. Utbytet är värdefullt för både de svenska och ryska ungdomarna och lärarna. 15–20 elever och lärare från varje land reser varje år. De bor i familj, vilket gör besöken ännu mera värdefulla. Men så kommer vi till problemet. Under de senare åren har kostnaderna stigit för eleverna – inte resekostnaderna, utan övriga kostnader. Visumkostnaderna är i dag uppe i 400–500 svenska kronor per person, inbokatningskostnaden är 50 dollar per person osv. Utbytet kommer att dö ut om

dessa kostnader fortsätter att öka. Smärtgränsen är nådd för våra ungdomar.

Det är viktigt att parlament och regeringar i Norden skapar bra förutsättningar för samarbetet och tillsammans försöker lösa den här typen av problem. Små och medelstora företag inte bara i Barentsområdet utan också runt om i övriga Norden måste få rådgivning och vägledning och framför allt information.

I dag jobbar Sverige, Norge och Finland med miljön i nordvästra Ryssland, men tyvärr är arbetet dåligt samordnat. Mycket skulle kunna vinnas om vi hade en bättre nordisk samordning och en översiktlig bild av arbetet.

Dessutom måste kommunikationerna och gränskontrollerna fungera. Begränsade kommunikationer gör det svårt att samarbeta.

Jag yrkar också bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 43 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är väldigt bra, och det är lätt att instämma i allt det som Birgitta Ahlqvist beskriver när det gäller dels vikten av samarbete i Barentsområdet, dels problemen. Det här med visumkostnader, invitationskostnader och allt det krångel som finns är förödande. När man försöker att skapa ett samarbete finns det så mycket som hindrar som borde vara alldeles onödigt.

Jag vill bara skicka med Birgitta Ahlqvist budskapet till hennes regering att jobba hårdare med de här frågorna. Vi har haft det uppe många gånger, och det är oerhört viktigt att det får en lösning. Det är naturligtvis inte bara Sveriges sak att lösa, men man kan ligga på och vara mycket tydligare, tror jag, än vad man hittills har varit när det gäller att lösa de här frågorna. Annars är risken, som sagt, stor att det dör ut, och det vore förödande för både fred och säkerhet och all annan utveckling i hela Barentsområdet.

Anf. 44 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! För det vill jag bara tacka. Det är viktigt att vi är många som driver det här. Det tror jag också att vi är. Vi är många i både Sverige och Norden som försöker hitta bra lösningar på detta.

Anf. 45 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag skulle vilja inleda med att vända mig till Birgitta Ahlqvist och vädja till henne att föra frågan om visumkostnader vidare till regeringen. Min partikollega Chris Heister har vid ett flertal tillfällen tagit upp denna fråga i samband med Nordiska rådets sessioner, och man har då från regeringshåll glatt talat om att detta ska ordna sig, men vi vet att så inte har blivit fallet. Låt oss bli fler som agerar i denna fråga. Jag hoppas att Birgitta Ahlqvist kan vända sig till regeringen och peka på det löfte som har givits vid Nordiska rådets session.

Fru talman! Jag tänker uppehålla mig vid Nordiska rådets svenska delegations berättelse. Av den framgår att några av nyckelorden under det svenska ordförandeskapet har varit koncentration, prioritering och uppföljning. Även internationaliseringen av det nordiska samarbetet har starkt betonats, och kontakterna med andra internationella organisationer har varit många. Uppmärksamhet har också ägnats Nordiska rådets fram-

Prot.

1999/2000:115

24 maj

Nordiskt samarbete
 1999

tida verksamhet, och en utvärdering av den genomförda reformprocessen har satts i fokus.

Det kan inte nog understrykas att en av förutsättningarna för att det nordiska samarbetet ska lyckas är att det förankras i våra nationella parlament. Självklart måste rådets rekommendationer stå i samklang med den uppfattning som finns hos övriga ledamöter av denna kammare, om de ska följas upp framgångsrikt. Det är mot denna bakgrund som mina partikolleger i en motion framfört att intresset för de nordiska frågorna måste delas av en större krets parlamentariker än de 87 som ingår i Nordiska rådet. De flesta nationella parlamentariker och EU-parlamentariker från de nordiska länderna bör involveras. Med fortsatta reformer kan vi få en dynamisk församling, som fokuserar på aktuella frågor med nordisk anknytning.

Nordiska rådet bör bli mer mål- och resultatnriktat och fokusera på utmaningar som påverkar människors dagliga liv samt på de nordiska ländernas möjlighet att genom samverkan påverka EU. Nyligen uttryckte min danske kollega Hans Engell i en intervju ”att vi står inför en korsväg där det nordiska samarbetet måste bli mer förpliktande eller präglas av informella kontakter där både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet mist sitt inflytande”. Han framförde också vikten av att det nordiska samarbetet organiseras så att nordiska politiker inom samma fackområden möts precis som fackministrarna gör i Nordiska ministerrådet. Samma uppfattning framförs i den moderata motion som jag tidigare nämnt. Det kontinuerliga samarbetet mellan de nationella parlamenten kan ske genom de traditionella utskotten i de olika parlamenten.

Det nordiska samarbetet är ett mellanstatligt samarbete där alla måste vara överens. Allt måste godkännas i alla regeringar och i alla parlament, medan EU i mycket är ett överstatligt organ, som kan fatta bindande beslut. Det är varken möjligt eller ens önskvärt att göra Nordiska rådet till ett överstatligt organ, men vi kan förplikta oss att i högre grad följa de beslut som tas.

I Nordiska ministerrådet pågår för närvarande ett arbete med att ta fram ett debattunderlag om framtida värderingar, utvecklingsmöjligheter och tendenser i det framtida nordiska samarbetet och vilka krav de ställer på organisationen för samarbetet. En grupp av visa män och kvinnor har påbörjat arbetet med att utforska viktiga trender under det nya årtusendet. Tanken är att gruppen fram till Nordiska rådets 52:a session i november i år ska ha sett över samarbetet och också förhoppningsvis ha kommit fram till förslag till hur det framtida samarbetet ska se ut och förbättras.

Låt oss hoppas att detta blir en god grund för diskussion i samband med sessionen i höst. Låt oss också hoppas att rådet inför sitt 50-årsjubileum år 2002 har utvecklats till en viktig plattform för diskussion och beslut och kan vara en organisation som bidrar till fred, säkerhet och stabilitet i hela Europa.

Omvärlden har förändrats och förändras ständigt, vilket givetvis i hög grad påverkar det nordiska samarbetet. I en alltmer internationaliserad och globaliserad värld blir det nordiska samarbetet mindre synligt. Det råder stor politisk enighet om viljan att driva ett effektivt nordiskt samarbete. Det finns emellertid en stor skillnad mellan förr och nu. Det nordiska samarbetet är inte längre det enda regionala samarbetet i Norden. De nordiska länderna har, som vi också nyss har hört från talarstolen,

andra regionala och internationella samarbeten, som t.ex. samarbetet i Barents, runt Östersjön och i Arktis.

En bro ger möjligheter att mötas, och om bara några veckor öppnas den förbindelse, Öresundsbron, som alltsedan Nordiska rådets tillkomst varit föremål för så många debatter och utredningar. Den officiella invigningen äger rum den 1 juli, och en central gestalt blir astronomen och renässansmänniskan Tycho Brahe, som en stor del av sitt liv levde mitt i Sundet på Ven. Under året har ett omfattande arbete genomförts mellan Sverige och Danmark för att underlätta integrationen i Öresundsregionen. I rapporten *Öresund – en region blir till* kartläggs hinder och problem för rörlighet och integration som finns över Sundet. Trots närheten finns en rad olika hinder för en integrerad region, vilket försvårar en dynamisk utveckling. Det pågår därför ett intensivt samarbete för att lösa de kvarvarande problemen.

Förbindelsen mellan Sverige och Danmark med 1,1 miljoner svenskar och 1,8 miljoner danskar i regionen kan, om vi tar vara på möjligheterna, bli en tillgång för hela Norden. Positivt är att samarbetet mellan Sverige och Danmark nu också inspirerat till ett ökat samarbete för ökad integration med Norge och Finland. Utredningar om gränshindersarbete har inletts såväl med Finland som med Norge, och resultatet kommer förhoppningsvis att presenteras under detta år.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis ta upp en viktig fråga. Under rådets 51:a session här i riksdagshuset aktualiserades vid flera tillfällen de allvarliga tendenser till rasism och en uppblående nationalsocialism som vi ser i dagens samhällen. Det finns alla skäl att vara orolig och ta tendenserna på allvar. Inom det nordiska samarbetet har kultursektorn ett särskilt ansvar för att befrämja åtgärder som syftar till att bekämpa främlingsfientlighet och rasism. Vid Oslossessionen för två år sedan framlades en kulturstrategi i vilken framhålls att de nordiska länderna genom respekt för kulturell mångfald ska motarbeta rasism och främja positiva värden. Det är glädjande att konstatera att ministerrådet beviljat medel till projekt som syftar till att ge ungdomar ett historiskt perspektiv på rasism och främlingsfientlighet och att få dem att själva analysera sitt förhållningssätt till nynazism, diskriminering av flyktingar, invandrare och andra minoriteter. Låt oss inleda det nya årtusendet med att bekämpa egoism, intolerans och självgodhet och visa öppenhet och respekt för den enskilda människan.

Anf. 46 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vill instämma i den glädje och tillförsikt som delegationens ordförande hyser när vi nu får snabba och säkra förbindelser över Öresund. Jag tycker att en av de stora tillgångarna är att vi får en förnämlig kollektivtrafikled, som faktiskt skulle kunna hjälpa oss att klara kollektivtrafiken bättre än i dag.

Det är, fru talman, kanske något påfluet att till en Skåneboende delegationsordförande ge ord på vägen om hur det i övrigt ska se ut, men jag tror att vi ska ha ett avspänt förhållande till hur vi tar oss över Öresund. Det finns ju flera möjligheter. De färjor som har trafikerat sträckan Helsingborg–Helsingör har gjort ett gott arbete och tänker fortsätta trafiken.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Nordiskt samarbete
1999

Det har nu uppstått en liten komplikation genom att såvitt jag förstår det svenska vägverket inte är så trakterat av att sätta upp en skylt där det står att det faktiskt är ett femtiotal kilometer kortare att åka den vägen. Det kunde vara en nyttig upplysning för trafikanterna.

Jag tror att trafikflödet blir av den storleksordningen att både bron och färjetrafiken kan existera i framtiden. Det skulle vara riktigt och i en god nordisk tradition att berätta om båda vägarna.

Anf. 47 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Jag kanske inte är beredd att kommentera Elver Jonssons information om Vägverket. Jag är inte så särskilt insatt. Som skåning kan jag tänka mig att det kanske är Helsingborgs kommuns vägskyltar om 50 km närmare som man vill att Vägverket ska ta hand om. Jag har svårt att föreställa mig att man inte har andra, traditionella vägskyltar.

Sedan är jag övertygad om att det finns utrymme för färjetrafiken Helsingborg–Helsingör. Må vi dock hoppas att den kanske kan bli mer miljövänlig än vad färjetrafiken är i dag.

Anf. 48 ANITA JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är roligt med så många goda inlägg om Nordiska rådet. ”Norden är inte bara ett geografiskt begrepp. Det är också ett uttryck för värderingar och identitet. Det nordiska samarbetet handlar i grunden om att vi med utgångspunkt i den nordiska värdegemenskapen kan finna gemensamma lösningar på gemensamma problem. Den viktigaste framtidsuppgiften för Nordiska rådet är att ytterligare förbättra livskvaliteten för medborgarna. Vår modell för regional samverkan bör dessutom användas för att påverka utvecklingen både inom Europa och globalt.”

Så uttrycks syftet med det nordiska samarbetet i inledningen till vår berättelse till riksdagen. Vi lever i en alltmer internationaliserad värld, och internationaliseringen ökar behovet av regionalisering. Vad kan bättre betraktas som en region än Norden? Det är därför ingen tillfällighet att det nordiska samarbetet har breddats och fördjupats under senare år, särskilt inom ramen för Nordiska rådet. Här ligger väldiga möjligheter.

Samarbetet har också sin särskilda dimension genom sitt folkliga stöd och engagemang. I den debatt som fördes här i kammaren så sent som i november förra året uttryckte jag och flera med mig glädjen över ministerrådets beslut att inrätta ett nordiskt informationsfönster i Stockholm. Verksamheten skulle, som vi har hört, ha startat den 1 januari i år. Så blev nu inte fallet, fru talman. Jag fick i går reda på att invigningen kommer att ske den 31 maj. Det kommer att glädja många i denna kammar, så hårt som vi har jobbat för det nordiska informationsfönstret.

Ett nordiskt informationsfönster är redan etablerat i Oslo, och planer finns på ett informationsfönster även i Köpenhamn. Helsingfors har sitt Nordens Institut, och Reykjavik har sitt Nordens Hus. Förhoppningen är att i de nordiska huvudstäderna kunna erbjuda god information om det etablerade nordiska samarbetet och en samlingspunkt där en diskussion om det framtida nordiska samarbetet kan äga rum.

Nordiska rådet har under senare år genomgått en rad förändringar, allt i syfte att effektivisera det nordiska samarbetet så att resultat uppnås till nytta för de nordiska ländernas befolkningar. Förändringsarbetet pågår alltjämt. Det är viktigt för en levande organisation att vara lyhörd för förändringar som kan bidra till dynamik och utveckling.

Inom den socialdemokratiska gruppen har vi tillsatt en arbetsgrupp som ska analysera och föreslå åtgärder för att förnya Nordiska rådet. Som vi har hört av Gun Hellsvik har även Nordiska ministerrådet tillsatt Vismansgruppen. Gruppen, som tillkommit på initiativ av det isländska ordförandeskapet, har till uppgift att analysera de utmaningar som det nordiska samarbetet står inför i det nya årtusendet.

En rapport kommer att läggas fram under hösten. I detta arbete kan det vara av vikt att ha med sig i bagaget att Nordiska rådet kanske är det mest utvecklade exemplet i världen på ett gemensamt regionalt parlamentariskt organ. Det upplever vi väldigt ofta när vi är ute och träffar andra parlamentariker i världen. Nordiska rådet är en organisation där man kan lyfta och också lösa problem som till sin natur är mer regionala än nationella.

Fru talman! Låt mig också ta upp den fråga som Gun Hellsvik berörde om de ökande problemen i dagens samhälle med främlingsfientlighet och rasism. Nordiska rådet har under senare år på flera sätt försökt bidra i det upplysningsarbete och den process som krävs för att människor inte ska få sitt människovärde kränkt. Det mångkulturella inslaget i våra nordiska samhällen är viktigt och en resurs som vi måste ta till vara. I samband med rådets höstmöten, som äger rum i Västerås, kommer vi att anordna ett seminarium för att diskutera denna viktiga fråga. Låt oss genom vårt nordiska samarbete bli starkare i kampen mot nazismen och rasismen.

Fram till år 1996 hölls Nordiska rådets ordinarie sessioner kring månadsskiftet februari/mars. När den gemensamma nordiska budgeten tillkom och parlamentarikernas inflytande över denna ökade behövdes ytterligare en session på hösten för att behandla denna. Rådet fick en vår- och en höstsession. I samband med den reformering som rådet genomförde i mitten av 90-talet flyttades sessionen till hösten. Då företas val till rådets organ, och då behandlas budgeten för det nordiska samarbetet.

Våren skulle användas till att arrangera temamöten om aktuella frågor. Till dessa möten skulle parlamentarikerkretsen utvidgas till att förutom rådsparlamentarikerna omfatta EU-parlamentariker och parlamentariker från de olika parlamentens fackutskott. Inte minst på grund av de skrivelser som kommit från de nordiska parlamentens talmän har frågan om tidpunkten för Nordiska rådets sessioner diskuterats, främst då en återgång till perioden februari/mars.

Vi i den socialdemokratiska gruppen har varit positiva till detta och förespråkat att den årliga sessionen återgår till att äga rum under våren, eftersom det skulle ge sessionen bättre förutsättningar och den uppmärksamhet som det nordiska samarbetet förtjänar. Detta förutsätter dock en kortare session på hösten för att behandla budgeten.

En av de starkaste motståndarna till en återflytt har varit mittengruppen i Nordiska rådet, som ansett att prövotiden för att hålla session på hösten behöver vara längre. Det är därför med viss förvåning och kanske glädje jag konstaterar att Elver Jonsson har motionerat om att flytta sess-

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Nordiskt samarbete
1999

ionen till våren. Det vore kanske bra om Elver Jonsson drev denna fråga ytterligare lite hårdare i mittengruppen. Men här är Elver Jonsson och jag överens. Så låt oss arbeta gemensamt för att vi ska få en ändring av förläggningen av huvudsessionen för Nordiska rådet.

Fru talman! För några veckor sedan hölls en EU-debatt i denna kammar. Enigheten om värdet av Europasamarbetet var stor. Jag vågar dock påstå att enigheten om värdet av det nordiska samarbetet är minst lika stor om inte större, åtminstone ute hos den breda allmänheten. Vi får dock aldrig ta det nordiska samarbetet för självklart. Som modell för ett regionalt samarbete i övriga Europa spelar det nordiska samarbetet en stor roll.

Nordiska rådet är en arena för kontakt, meningsutbyte och samordning, som har en lång historia. Som Gun Hellsvik sade så firar vi snart 50-årsjubileum. Det ger en styrka i internationella sammanhang som man ofta tar för given. Men det är lätt att mista den kraften om vi inte tar den till vara.

Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 49 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Rådsdelegationens vice ordförande gav ju omdömet att här har gjorts många goda inlägg. Hennes eget sällar sig också till den gruppen.

Jag har länge varit tydlig när det gäller tidpunkten för Nordiska rådets långa möte. Jag hoppas att vi kan få en bredare uppslutning. Men också i de bästa familjer kan det vara svårt med sammanhållningen.

Anita Johansson betonade att Nordiska rådet är ett forum för gemensamma lösningar på gemensamma problem. Det är riktigt. Men ibland förvånas man över den seghet och tröghet med vilket detta samarbete sker. Anita Johansson talade om att det finns väldiga möjligheter, och det kan vara riktigt. Men måste det alltid ta en sådan förskräcklig tid?

Ett paradexempel på detta i negativ mening har varit arbetet med att ordna ett nordiskt informationsfönster. Anita Johansson berättade att vi också på denna punkt blir slagna inte bara av norrmännen och finnarna, utan t.o.m. Reykjavik ligger före oss i sådana här frågor. Vi har en del sedelärande erfarenheter att ta till oss efter detta. Det är för väl att åtminstone parlamentarikerna har varit otåliga.

En annan fråga som bekymrar mig är den svenska insatsen rent ekonomiskt. Sveriges regering går i spetsen när det gäller att pruta ned det i statsfinansiella sammanhang försumbara anslag som vi ger till nordiskt samarbete. Det skulle vara bra om vi av Anita Johansson kunde få ett besked om att de socialdemokratiska parlamentarikerna är beredda att driva på.

Anf. 50 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är glad, Elver Jonsson, över att vi tillsammans kan jobba för att få sessionen på våren. Jag vet att det kan finnas lite olika synpunkter i olika familjer, och jag respekterar det. Men jag är glad att vi kan driva den frågan.

Visst har informationsfönstret tagit tid, men där har vi drivit på tillsammans, inte minst i delegationen. Nu kan vi väl ändå glädjas över det

faktum att vi får vårt informationsfönster och att invigningen sker nästa vecka. Det är åtminstone jag väldigt glad för.

Budgetarbetet pågår. Vi hade ett presidiummöte på Island i måndags. Då fick vi en ordentlig genomgång av budgeten. Det fördes diskussioner om hur högt taket ska vara, men personligen är jag för att vi ska kunna få några fler kronor till det nordiska samarbetet.

Anf. 51 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Det här sista får jag väl ta som ett kvitto på att socialdemokraterna här i riksdagen är beredda att driva frågan om att vi ska få loss så pass mycket pengar att vi kan åstadkomma ett gott nordiskt samarbete.

Det som de nordiska länderna kan göra gemensamt avlastar ju rimligtvis den nationella budgeten. Därför är det faktiskt fråga om utbytbara pengar. För att man här i kammaren ska få en uppfattning om vad det handlar om, kan jag säga att vi på nordiskt samarbete satsar ungefär 1 ½ % av vad vi satsar på EU-samarbete. Jag som gillar EU-samarbetet vill inte pruta på det, men jag tycker att detta är en försumbar utgift. Enligt min mening är den alltför blygsam. Det är alltså bara en sextiondedel av vad vi satsar på annat samarbete. Därför skulle vi kunna satsa en del ytterligare på nordiskt samarbete, utan att vare sig ödelägga eller vara slarviga med våra statsutgifter.

Anf. 52 ANITA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Ja, det är jag beredd att verka för, och jag gjorde det så sent som i måndags.

Anf. 53 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Det är positivt att vi har en årlig debatt om det nordiska samarbetet. Många talare har varit uppe i talarstolen och prisat det nordiska samarbetet och visat på vikten av det.

Det finns ju en värdegemenskap inom Norden som vi bör vara rädda om och se till att utveckla på ett positivt sätt. Den värdegemenskapen behöver vi för att kunna upprätthålla viktiga värden i en alltmer globaliserad värld.

Anita Johansson tog upp det folkliga stödet för nordiskt samarbete. Man brukar ju säga att hälsan tiger still – så länge man är frisk är det ingen som klagat över att man inte mår bra. Så är det lite grann med det nordiska samarbetet. Därför tror jag att det är lite tyst ibland om vikten av det nordiska samarbetet.

I regeringens skrivelse och i utskottets betänkande står det i positiva ordalag om bl.a. den förändring som finns i det nordiska samarbetet. Jag tror att det är bra att det politiska samarbetet i Nordiska rådet har fått en annan form. Men samtidigt kan man se att det har inneburit och innebär en ganska stor EU-anpassning i de politiska frågorna. Man går försiktigare fram på vissa områden, där man vet att man stöter på patrull inom EU-samarbetet.

Man talar ju ofta om den nordiska modellen inom socialpolitiken och välfärdspolitiken. Med tanke på den utveckling som vi ser inom EU i dag, är jag lite oroad för vad som kommer att hända med den om vi inte gemensamt börjar lyfta fram den som en viktig modell även inom EU.

Prot.

1999/2000:115

24 maj

Nordiskt samarbete
1999

En annan fråga som jag tänkte ta upp rör kultur- och TV-samarbetet. Det är angeläget att vi kan stärka det. Jag håller med de övriga i mitten-gruppen, som jag också tillhör i det här sammanhanget, att det är viktigt att Sverige ser till att förverkliga en förbättring av det nordiska TV-utbudet.

Anita Johansson tog upp rasismen. Det var bra, eftersom jag tänkte ställa en fråga om det. Jag minns att jag för ett år sedan här i kammaren frågade vad som hade hänt. Man hade ju sagt att man skulle jobba med program mot rasism. Nu ska det tydligen bli ett seminarium, men blir det något handlingsprogram?

Det är oerhört angeläget att något kommer ut av seminariet, särskilt med tanke på att man ska ha en stor FN-konferens i ämnet. Vid det laget borde vi ha visat på aktiva modeller för att gå vidare och jobba mot rasismen.

En viktig fråga rör ursprungsbefolkningen i vårt eget land, samerna, och den roll som Nordiska rådet kan spela när det gäller att lyfta fram dessa frågor i EU-sammanhang. Därifrån kommer nämligen signaler om att det inte finns några ursprungsbefolkningar inom EU. Detta är oerhört alarmerande med tanke på samernas rättigheter och möjligheter.

På miljöområdet bör vi stärka samarbetet, inte minst i Murmanskregionen. Det har talats länge och mycket om vikten av att göra något för att bli av med det livshotande kärnavfall som finns uppe i Murmansk. Tyvärr har problemet ännu inte fått en lösning, och ingenting har hänt. Därför bör regeringarna sätta in en stöt nu och se till att det händer någonting.

Anf. 54 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag vill lämna en sakupplysning som faktiskt fanns i mitt anförande. Marianne Samuelsson frågade efter vad som händer med arbetet och kampen mot rasism. Jag uttryckte i mitt anförande – och jag repeterar – min glädje över att ministerrådet har anslagit pengar till ett projekt som syftar till att ge ungdomar ett historiskt perspektiv på rasism och främlingsfientlighet. Det ska få dem att själva analysera sitt förhållningssätt till nynazistisk diskriminering av flyktingar, invandrare och andra minoriteter.

Det är fullt möjligt för Marianne Samuelsson att genom exempelvis – eftersom det är för sent för interpellationsställande – en skriftlig fråga till samarbetsministern få reda på hur detta projekt utvecklar sig.

Anf. 55 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Det är bra att Gun Hellsvik lyfter fram att det också behövs pengar för att finansiera någonting när det gäller projekt på rasistområdet – mot rasismen.

Men det behövs också ett politiskt handlingsprogram. Där tycker jag att regeringarna har ett stort ansvar. Det finns direktiv från Nordiska rådet, och det gäller för övrigt också många andra förslag som Nordiska rådet lägger fram och där man är enig i förslaget. Men sedan stannar det ofta vid detta, och regeringarna tar inte upp förslagen och följer upp dem. Detta är något som de som sitter i Nordiska rådet bör trycka på mycket mer. Det krävs en handling också från regeringshåll om det ska ske någonting med det nordiska samarbetet. Är vi överens om någonting så

bör det också förverkligas via ett förhållande där regeringarna gör någonting.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

8 § Krigsmaterielexporten 1998 och 1999

*Krigsmaterielexporten
1998 och 1999*

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 1999/2000:UU12

Krigsmaterielexporten 1998 och 1999 (skr. 1998/99:128 och 1999/2000:110).

Anf. 56 KARIN ENSTRÖM (m):

Fru talman! I dag ska vi behandla utrikesutskottets betänkande nr 12. Det behandlar regeringens skrivelser angående krigsmaterielexporten 1998 och 1999 samt motioner.

Internationaliseringen och utvecklingen av samarbete inom försvarsindustrin går nu mycket snabbt. Av det som en gång var helsvenska företag är nu flera helt eller delvis ägda av utländska företag. Samtidigt har efterfrågan minskat, och det är ju glädjande att vi har fått en lite säkrare värld så att efterfrågan på vapen och krigsmateriel minskar. Men på den här minskade marknaden måste nu försvarsindustrin samarbeta och rationalisera för att klara sig i en allt hårdare konkurrens.

Tillverkning och handel blir alltmer gränsöverskridande. Därför måste också reglerna för export anpassas till detta.

Vi moderater tycker att det är viktigt att vårt svenska försvar ska kunna materielförsörjas av bl.a. svensk försvarsindustri. Vi ser ett stort säkerhetspolitiskt värde i att ha delar av försvarsindustrin kvar i Sverige. Där finns unika kompetenser som måste bibehållas och tas till vara. Sverige är trots sin ringa storlek faktiskt en av de mest betydelsefulla försvarsmaterielproducenterna i Europa.

För att en omstrukturerad försvarsindustri ska kunna fungera bra i ett gränsöverskridande samarbete är det viktigt att det inte finns alltför stora skillnader i deltagande länders exportpolitik.

Hur ser försvarsindustrisamarbete och exportregler ut i dag i Europa? Enligt Romfördraget är tillverkning och handel med vapen, ammunition och krigsmateriel undantagna från den europeiska unionens inre marknad. Men den snabba utvecklingen och globaliseringen har framkallat behov av mer likartade och gemensamma regler. Inom ramen för GUSP har EU antagit en gemensam uppförandekod för export av krigsmateriel. Sverige deltar också i något som heter sexnationerssamarbetet för europeisk försvarsmaterielsamverkan. I detta samarbete deltar de sex största och viktigaste försvarsmaterielproducenterna i Europa.

Till detta kommer att vi i denna kammare i höst förmodligen kommer att fatta beslut om att Sverige ska bli medlem i WEAG, den västeuropeiska försvarsmaterielgruppen.

Allt detta välkomnar vi moderater – det är steg i rätt riktning.

Nu tycker vi att det är dags att börja planera för nästa steg, nämligen att Sverige ska verka för att arbetet påbörjas för att få fram gemensamma

EU-regler för export av krigsmateriel och en gemensam kontrollmyndighet. Detta är en lång och tidsödande process, och därför är det viktigt att börja nu.

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår hemställan i reservation nr 5.

Anf. 57 LARS OHLY (v):

Fru talman! Den svenska lagen om krigsmaterielexport är väldigt tydlig: Krigsmaterielexport är i lag förbjuden. Dock kan dispenser ges. Den krigsmaterielexport som ändå förekommer från Sverige utgörs alltså av undantag från lagen.

Svensk krigsmaterielindustri får inte exportera till länder som befinner sig i krig, till konfliktområden där man befarar att krig kan utbryta eller till länder där det förekommer omfattande och grova brott mot mänskliga rättigheter.

Tyvär urholkas lagen, framför allt genom de många dispenser som medfört att det generella exportförbudet förträngs. I stället uppfattar man situationen som så att det är tillåtet att exportera krigsmateriel över hela världen *utom* till vissa länder och områden som utgör undantag. Undantaget har således blivit regel, och regeln – det generella förbudet – har blivit undantag.

Alltför många delar av den svenska krigsmaterielexporten kan ifrågasättas. En omständighet som mjukar upp det generella förbudet är de s.k. följdmaterielleveranserna. När Sverige väl ingått ett avtal om krigsmaterielexport med ett annat land så uppfattas det avtalet som bindande alldeles oavsett vilken regim som senare kommer till makten efter det att avtalet har slutits.

Ett exempel är att Sverige ingick avtal med Indonesien i början av 60-talet om export av krigsmateriel. Därefter störtades den rådande regimen av general Suharto. Genom en militärkupp genomfördes ett maktövertagande som medförde ett oerhört blodbad där tiotusentals, kanske hundratusentals, människor mördades. Trots detta ansåg sig Sverige inte kunna avbryta sina leveranser av krigsmateriel till Indonesien. Krigsmaterielexporten av reservdelar blev därmed en permanent skamfläck för Sverige.

Den svenska dubbelmoralen vad gäller krigsmaterielexporten kommer också till uttryck när man ser hur Sverige behandlade kärnvapenupprustningen i Indien och Pakistan. Genast när kärnvapenprov genomfördes var man beredd att genomdriva ett beslut som drabbade Indiens fattiga för att visa hur indignerad man var. Beslutet innebar att Sverige drog in sitt bistånd bl.a. till ett mycket framgångsrikt projekt i provinsen Rajasthan i Indien som gick ut på att ge främst flickor och unga kvinnor skolundervisning och yrkeskunnande. Det var ett projekt som bedrevs bland människor som minst av allt kunde tänka sig understödja Indiens kärnvapenpolitik. Men vapenexporten fortsatte till såväl Indien som Pakistan.

Man brukar tala om trovärdighet och att det är viktigt för Sverige som handelspolitisk partner att vara trovärdig när det gäller ingångna avtal. Men trovärdigheten som vapenmånglare står i skarp kontrast till trovärdigheten som en solidarisk internationalist. Vår höga svansföring i frågor om mänskliga rättigheter och demokrati får ibland ett löjets skimmer över sig när man ser hur den svenska krigsmaterielexporten utvecklas.

Svenska regeringars ståndpunkt har varit att följdleveranser måste förekomma för att man ska vara en pålitlig och trovärdig affärspartner.

Men uppenbarligen förtränger man att man förlorar trovärdighet på andra, och som vi ser det, mycket viktigare områden.

Det finns andra länder dit Sverige exporterar vapen som man kan rikta skarp kritik mot för bristande mänskliga rättigheter. Det gäller t.ex. Brasilien, där Amnesty visar systematiska och grova brott mot mänskliga rättigheter. Det gäller också övriga länder, t.ex. Oman, där Amnesty också kan hålla fram rapporter som borde avskräcka. De borde få oss att ifrågasätta att Sverige exporterar vapen som kan användas i förtrycket av människor som bara begär ett enda brott – de vill arbeta för demokrati och frihet.

Den trovärdighet som våra leveranser eventuellt ger oss som handelspartner naggar skarpt i kanten den trovärdighet som Sverige har som förespråkare för demokrati och mänskliga rättigheter.

Det finns också många dispenser som ges från det generella förbudet. De är så många att man numera kan ifrågasätta om det verkligen finns ett generellt förbud mot krigsmaterielexport.

I det betänkande som finns hade utrikesutskottet möjlighet att skärpa skrivningarna. Det fanns motioner som ställde krav på att vi skulle ha en hårdare lagstiftning och framför allt att vi kanske i lag skulle reglera de exportvillkor som skulle göra det oerhört mycket svårare att godkänna export av krigsmateriel till diktaturer eller till länder där de mänskliga rättigheterna kränks. Men utskottet valde att passa. Därför yrkar jag bifall till reservation 2 som handlar just om vikten av lagstiftning när det gäller exportvillkoren.

Skillnaden mellan export av vapen och övrig krigsmateriel är också tydliggjord enligt utskottet. Men som vi ser det är den skillnaden inte alls tydliggjord. I stället bör vi behandla all krigsmateriel på samma sätt. Övrig krigsmateriel, liksom krigsmateriel för strid, bör förbjudas till stater som kan befaras hamna i krig.

Fru talman! Därför yrkar jag bifall till reservation nr 6.

Det finns ett par exempel den senaste tiden som visar att svensk krigsmaterielpolitik är på väg åt fel håll. Det ena är den export av vapen och krigsmateriel som sker och skedde till Natoländer trots att Natoländer var inblandade i krigföring i Kosovo under 1999. Utskottet säger att kriget är slut och att det därför inte är aktuellt. Då förbigår man helt den principiella frågan, nämligen om vi ska hålla fast vid det förbud som finns mot krigsmaterielexport till länder som befinner sig i krig. Det borde ha varit passande för utskottet att ta upp den principiella frågan till diskussion och då också inse att man faktiskt, genom de leveranser som pågick, bröt mot en grund i det svenska regelverket.

Det finns också ett exempel med export av JAS 39 Gripen till Sydafrika som visar på en häpnadsväckande okunnighet. Å ena sidan säger utskottsmajoriteten att man inte får göra offentliga och bilaterala konsekvensanalysutredningar eftersom det skulle innebära ett avsteg från synen på förhållandet mellan suveräna stater. Å andra sidan säger man att EU:s uppförandekod för vapenexport innebär att vapenexport ska vara förenlig med mottagarlandets tekniska och ekonomiska förmåga och att man måste ta hänsyn till huruvida den tilltänkta exporten allvarligt skulle kunna hindra den hållbara utvecklingen i mottagarlandet.

Här försöker man sitta på fler än två stolar samtidigt. Man försöker både framhäva den suveräna inställningen hos Sverige som stat och sam-

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Krigsmaterielexporten
1998 och 1999*

tidigt ta hänsyn till EU. Det borde vara rimligt att man bestämmer sig för vilken stol man ska sitta på.

Anf. 58 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att först ge en kommentar till det förra ärendet som har avhandlats av utskottets ledamöter här i kammaren. Jag upplevde det oerhört positivt att lyssna på debatten om det nordiska samarbetet. Tråden genom alla anföranden och i replikskiftena var de möjligheter vi ser i kontakterna med våra grannländer. Det handlar om möjligheterna att resa till varandra och samarbeta på många olika områden. Det positiva grannsamarbetet och den grannsämjan saknas i många andra delar av världen.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på alla reservationer.

Men innan jag går vidare med att redovisa utskottets överväganden är det på sin plats att ge en bakgrund. Jag förstår av tidigare anföranden att alla kanske inte har samma bakgrundskunskap.

Vår säkerhetspolitik har under mycket lång tid varit uppbyggd kring den militära alliansfriheten och kring ett starkt och allsidigt försvar med vars hjälp vi har kunnat trygga vår självständighet. En viktig förutsättning för denna inriktning av säkerhetspolitiken har varit en kvalificerad inhemsk försvarsindustri. Med dess hjälp har vi kunnat utveckla, tillverka och underhålla vapensystem som varit anpassade till våra speciella förhållanden. Det har gett oss en trygghet och minskat risken för att vi ska utsättas för utländska påtryckningsförsök. Det har verksamt bidragit till vår trovärdighet när det gäller vår säkerhetspolitiska linje. Det har också gett oss civila produkter som har varit av värde. Men de civila produkterna har inte varit drivkraften för att ha en försvarsindustri, utan de ska ses som en positiv bieffekt.

Vi har internationellt sett haft en hög självförsörjningsgrad när det gäller militär utrustning, men det svenska försvarets beställningar har inte räckt till för att vidmakthålla den kvalificerade industriella kapacitet som vi ansett oss behöva. Därför har export av krigsmateriel varit ett element i vår säkerhetspolitik. Men jag har ingen som helst ambition att främja en ökad export.

Den största delen av svensk krigsmaterielexport går till Norden, övriga Västeuropa och Nordamerika. Den övervägande delen av vår export har under årens lopp gått till andra OECD-länder. De största mottagarna av krigsmateriel för strid var under åren Norge och Schweiz. Vi har undvikit all ny export till länder som befunnit sig i väpnade konflikter eller haft inre väpnade oroligheter. Riktlinjerna för krigsmaterielexporten har över tiden utvecklats på ett sätt som bl.a. tagit hänsyn till den ökade betoningen av respekt för mänskliga rättigheter. Grova och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter vittnar om en typ av instabilitet som lätt övergår i inre och yttre konflikter.

Jag vill ordagrant upprepa betänkan detexten som följer: ”Situationen i mottagarlandet vad gäller mänskliga rättigheter skall alltid vägas in även i de fall då det är fråga om utförsel av materiel som i och för sig inte kan användas för att kränka mänskliga rättigheter.”

Som sidoinformation kan jag omnämna att jag i måndags deltog först i en dialog om oljan i Sudan med företrädare för det svenska oljebolaget

Lundin och därefter bevistade ett seminarium på Teologiska Högskolan i Stockholm. Inbjudare till seminariet var för övrigt Teologiska Högskolan, Fonden för mänskliga rättigheter och Demokratiakademin. Frågan som stod på dagordningen var utbildning i mänskliga rättigheter. Det är en angelägen fråga. Även om det här blir en utvidgning av betänkandet är ju också kunskapsuppbyggnaden kring mänskliga rättigheter en angelägenhet för den som sedan ska bygga sina beslut, som vi nu här i dag, på just en bedömning av MR-läget.

Fru talman! USA har i dag något som kan liknas vid ett världsmonopol på den här marknaden. Att låta kongressen i USA helt få monopol på att avgöra vilka länder som ska få försvara sig, och med vilka vapen, är varken lockande eller känns tryggt.

Själva betänkandet behandlar regeringens skrivelse 1998/99:128 *Redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten för år 1998* och skrivelse 1999/2000:110 *Redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 1999*. Som vi kan läsa inledningsvis föreslås att dessa läggs till handlingarna.

Utskottet har också behandlat motioner väckta med anledning av skrivelserna och motioner från allmänna motionstiden. Motionerna rör i huvudsak redovisning, lagstiftning rörande krigsmaterielexport, arbetet med en europeisk uppförandekod för export, följdleveransbegreppet samt svensk krigsmateriel till enskilda stater och områden. Det ger en förklaring till att vi känner igen frågorna i debatten här i dag från tidigare tillfällen.

Det gäller inte minst frågan om enskilda länder. Vi menar att bedömningen av enskilda länders uppfyllande av riktlinjernas krav är ett ansvar för den myndighet som har att fatta beslut på området och ytterst för regeringen. Samtidigt menar vi att utskottet återkommande gör landsspecifika bedömningar som kan vara av relevans för uttolkningen av riktlinjerna. Utskottsmajoriteten anser att frågan om enskilda länders uppfyllande av kraven hanteras på ett väl avvägt sätt genom nuvarande ordning. Vi har inte sett några sakskäl som talar emot detta, och det har inte heller framkommit här i debatten.

Fru talman! Sverige erkänner varje lands rätt att ha ett eget försvar. Det är en princip som vi har godtagit i FN-stadgan. Svenska folket anser genom en överväldigande majoritet att vi behöver ett militärt försvar, ett reformerat och minskat försvar. En majoritet vill inte avhända sig denna yttersta garanti för Sveriges säkerhet och självständighet. Andra folk ska också kunna göra samma val. Men då reserverar jag mig samtidigt för de s.k. villkorliga hinder som exempelvis ett beslut om vapenembargo i FN utgör. Ett sådant har vi nu sett t.ex. mot Etiopien och Eritrea. Även om jag nu nämner de länderna så vet vi att det är fråga om länder som inte har varit föremål för svensk export.

I fredags var jag i Eksjö på invigning av EUE. Det är ett europeiskt ungdomscentrum. Att få delta i invigningen av gamla regementslokaler som nu träder fram i ny och, som jag betecknar det, fredsskapande skepnad var en stor händelse för mig och för Eksjö. Knut i knut med EUE ligger en annan framsynt satsning, SWEDEC, vårt nationella minröjningscentrum.

Jag vet efter samtal i fredags att det är ett aktivt arbete på gång i Eksjö för att bidra till ytterligare steg som ska kunna tas på området minor.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Krigsmaterielexporten
1998 och 1999*

Jag är säker på att man i Eksjö välkomnar regeringens regleringsbrev för år 2000, där man gav Sida i uppdrag att utvärdera sina insatser och komma med förslag om en samlad strategi för inriktning av svenskt stöd till humanitär minröjning. Denna redovisning presenteras senast nu den 1 juli. Jag ser med spänning fram emot redovisningen.

Begreppet Övrig krigsmateriel omfattar materiel som radar, spaningsutrustning och skyddsmateriel men också, vilket jag tycker att det är viktigt att vara medveten om, just minröjningsutrustning. Kategorin Övrig krigsmateriel omfattas numera också av en bedömning av mänskliga rättigheter i och med nuvarande regelverks ikraftträdande. Den effekten upplever jag, efter vad jag kan utröna, som något positivt.

Klassificeringen av enskilda produkter enligt begreppet krigsmateriel vill vi av förklarliga skäl inte överlåta åt företagen själva att fatta beslut om. Begreppet definieras med utgångspunkt i om en produkt kan anses särskilt utformad för militärt bruk. Som alla förstår krävs det en kontinuerlig uppföljning, inte minst på grund av att den teknologiska utvecklingen går så fort.

Utskottet har även inhämtat att regeringen inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik GUSP verkar för att åstadkomma en gemensam lista på materiel som ska kunna kontrolleras av samtliga medlemsstater. Öppenhet är ju inte minst i det här sammanhanget väldigt viktigt.

Miljöpartiet anför att man vill införa generella krav på fullständiga slutanvändarintyg. Skulle det praktiseras i varje enskilt fall blir det liktydigt med att exporten upphör. Det blir heller inte hanterbart att definiera ut begreppet "svensk identitet" till förmån för "svensk krigsmateriel". För övrigt står de båda begreppen inte för exakt samma sak.

Ännu en fråga som återkommer, och som vi har diskuterat väldigt mycket tidigare, är Sydafrika. Jag vill bara säga kort att utskottets svar tål att upprepas. Det är ytterst varje lands parlament och regering som har att fatta beslut om anskaffande av krigsmateriel. Att omyndigförklara suveräna staters demokratiskt valda parlament är för utskottet ingen möjlig linje.

Moderaterna vill införa gemensamma regler för export av krigsmateriel inom EU. Sverige arbetar också för ökad öppenhet och för restriktivitet. I linje med detta har utskottet slagit fast att just en restriktiv exportpolitik måste vara riktmärket. Det finns dock lite delade meningar.

Sedan vill Vänsterpartiet planmässigt omvandla försvarsindustrin med hjälp av fallskärmar, om jag har förstått det hela rätt. EU:s uppförandekod, fru talman, vill Vänstern göra bindande. Mot detta anför utskottet att förutsättningarna i sak, värdet av ett nationellt inflytande över besluten, behovet av en dialog kring uttolkandet av uppförandekodens element samt en riktning mot en högre grad av restriktivitet måste vägas in.

Jag vill också kort ta upp diskussionen kring hela system. Jag ska bara hänvisa till den utredning om följdleveransbegreppet som redovisats förra året. Efter bearbetning av de inkomna remissyttrandena kommer regeringen att ta ställning till eventuella åtgärder. Med det vill jag stanna.

Anf. 59 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Det skulle vara mig fjärran att påstå att Carina Häggs ställningstagande bygger på okunskap. Jag hoppas att jag hörde fel när Carina Hägg i början av sitt anförande på något sätt lät påskina att Vänsterpartiets ställningstagande bygger på okunskap.

Jag har tre frågor. Nummer ett: Är det rätt att Sverige exporterar vapen till krigförande länder som Indien och Pakistan?

Nummer två: Är de mänskliga rättigheterna tryggade i länder som Brasilien, Bahrain, Förenade Arabemiraten, Indonesien, Malaysia, Oman el

ler Tunisien i så hög grad att Sverige bör fortsätta att exportera vapen?

Nummer tre: Carina Hägg säger att vi inte ska omyndigförklara ett lands parlament. Är Carina Hägg medveten om det regelverk som finns inom EU och som säger att vi ska ta hänsyn till länders hållbara utveckling innan vi bestämmer oss för att exportera vapen? Ställer Carina Hägg i så fall upp på detta?

Anf. 60 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det är oerhört viktigt för alla som lyssnar på en sådan här debatt att vara väl medvetna om bakgrunden, varför vi har ett försvar, och att inte bara plocka ut enskilda händelser utan att se sammanhanget. Så tycker jag lätt att det blir i den här typen av debatter. Man ser inte det här samlat i relation till den diskussion vi har på det försvarspolitiska området, att man från alla partier i den här kammaren ändå står bakom att det ska göras uppköp. Vi ska köpa flygplan och annan krigsmaterielutrustning. Det har naturligtvis sin bärighet också på det här betänkandet och den debatt som vi har i dag.

När det gäller de enskilda länderna har jag ju i mitt anförande motiverat vilket ställningstagande vi har och sagt att det här är oerhört viktigt från myndigheternas sida, och ytterst från regeringens sida. Jag vet ju att de partier som finns representerade här också har sina egna partirepresentanter i den rådgivande nämnden och att man där gör de här helhetsbedömningarna.

Jag tror att de mänskliga rättigheterna på många områden får en ökad tyngd i och med att det också växer fram en ökad kunskap om betydelsen av dem. Vi för i andra sammanhang en diskussion om hur vi ytterligare ska jobba krisförebyggande. Det är klart att det finns saker som successivt i och med en ökad kunskap också får ökad tyngd på det här området.

Anf. 61 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Det står naturligtvis Carina Hägg fritt att ge vilken bakgrund som helst till de ställningstaganden som utskottets majoritet har gjort. Men det finns ingen som helst anledning att vara oförsämd och påstå att andras ställningstaganden bygger på okunskap. Så är inte fallet.

När det gäller svaret på mina frågor uppfattar jag det som att det är rätt att exportera vapen till krigförande länder som Indien och Pakistan och att de mänskliga rättigheterna är betryggande i Brasilien, Bahrain, Förenade Arabemiraten, Indonesien Malaysia, Oman och Tunisien.

Slutligen valde Carina Hägg att inte kommentera EU:s uppförandekod vad gäller hållbar utveckling i länder som vi ska exportera vapen till. Även det kan väl ses som ett klargörande.

Anf. 62 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag ser att Lars Ohly vill ha en större meningsskiljaktighet och en annan debatt än vad jag anser som motiverat med tanke på de reservationer som har gjorts. Jag tror att jag stannar där.

Anf. 63 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja upplysa Carina Hägg om att det inte finns någon oenighet om att utgångspunkten för de gemensamma regler som vi föreslår ska vara våra svenska restriktiva regler. Där finns det inte någon oenighet i utskottet.

Men, Carina Hägg: Vore det inte naturligt att nu gå vidare och få gemensamma regler inom EU? Vi har kommit ganska långt när det gäller uppförandekoden. Vi är med i ett antal försvarsindustrisamarbeten. För att det ska fungera är detta ett naturligt nästa steg. Varför inte? Det frågar jag Carina Hägg.

Anf. 64 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en väldigt viktig debatt som Karin Enström här tar upp. Det är, som jag tidigare också framhållit i mitt anförande, oerhört viktigt att vi har en öppenhet, en debatt, att så många som möjligt känner att de är med och kan något om den här frågan. Hittills har jag upplevt att vi har haft alldeles för lite debatt runt om i vårt land i de här frågorna och när det gäller vad som händer på det europeiska området i de här frågorna. Det är viktigt att vi går i takt med våra medborgare.

När det gäller det här samarbetet är det ju så att det är viktigt att vi kan gå vidare. Men jag tror samtidigt att det är väldigt viktigt att det inte sker på det *här* sättet. Där kan vi som nation från svensk sida inte diktera villkoren. Det måste ske i samarbete med alla de övriga länderna. Det är viktigt att vi håller vår restriktiva linje, som bygger på att vi har ett förbud i botten och att vi utifrån det kan ge dispenser för export. Men det är viktigt att vi kan hålla fast vid vår mycket restriktiva linje.

Anf. 65 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag ska tolka Carina Hägg på ett sådant sätt att socialdemokraterna är villiga att gå vidare och arbeta fram detta från en svensk utgångspunkt men att vi naturligtvis måste ta hänsyn till de andra EU-länderna. Anser inte Carina Hägg att det är naturligt att vi påbörjar det arbete som är en lång och mycket tidsödande process, att få alla EU-länder att gemensamt komma fram till vad som ska gälla för export av vapen och krigsmateriel?

Anf. 66 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! En sådan här fråga handlar ju om en avvägning mellan väldigt många olika intressen – vårt säkerhetspolitiska val, vår restriktiva politik på det här området och behovet av ökad öppenhet och naturligtvis också att vi önskar att få fler länder att dela vår restriktiva syn på export, att vi kan ha en mer samlad syn på dessa frågor mellan de olika EU-länderna. Jag tycker att det har varit tydligt, inte minst i fråga om det som jag kortfattat nämnde när det gällde vapenexport till Etiopien och Eritrea, att det hade varit önskvärt.

Anf. 67 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag tänkte börja med att yrka bifall till två av våra reservationer, nämligen reservation 4 och reservation 8. I övrigt stöder jag naturligtvis alla våra reservationer, men för tids vinnande tänker jag inte yrka bifall till alla.

De reservationer som jag särskilt vill betona handlar om övrig krigsmateriel som i dag inte klassificeras på samma sätt som krigsmateriel. Vi vill ha en regeländring så att övrig krigsmateriel kommer in under samma regelsystem som vanlig krigsmateriel, om man nu kan tala om vanlig i detta sammanhang.

I reservation 8 tas JAS 39 Gripen och större exportprojekt upp. Jag tycker att det är angeläget att man ser till att regelsystemet förändras så att vi inte kan exportera till länder som inte uppfyller de krav som man bör ställa på demokrati och mänskliga rättigheter och att man också undviker den mycket aggressiva marknadsföring av JAS 39 Gripen som vi i dag kan se, inte minst i Chile men också i flera andra länder, och där vår utrikespolitik i dag kretsar väldigt mycket kring vår export av vapen och riskerar att bli uppbyggd kring dessa frågor i stället för kring det som tidigare har varit flaggan, solidariteten. Vi vet ju att vapnens betydelse i kriser har en enorm inverkan, och ju fler de är, desto större risker finns det naturligtvis.

Det som jag tänkte betona i detta sammanhang är lite av det som Karin Enström tog upp i sitt inledningsanförande och som är de stora, egentliga och viktiga förändringar som håller på att ske och som socialdemokraterna delvis försöker att undvika, nämligen förändringarna när det gäller EU-samarbetet. När det gäller sexnationerssamarbetet, LOI, *Letter of Intent*, och det eventuellt kommande medlemskapet i WEAG, så tycker jag att detta är oerhört angelägna frågor att debattera. Det som Carina Hägg betonade var att vi hade behov att ha en stor egen tillverkning av vapen för att bevara vår alliansfrihet. Det kanske var så tidigare. Nu har vi inte behov av lika mycket vapen för egen del, och då börjar man använda detta som skäl för att kunna vara med och exportera. Men frågan är då var alliansfriheten hamnar i förhållande till sexnationerssamarbetet, där två av Europas kärnvapenstater ingår och där man inte från början har lagt upp att regelsystemet ska vara tydligt och att det svenska exportregelsystemet ska gälla. Detta är oerhört luddigt och osäkert. Och min uppfattning är att detta strider mot det som vi normalt brukar diskutera när det gäller alliansfriheten. Vi hamnar alltså i ett läge där vi utan debatt och diskussion förändrar den svenska alliansfriheten. Det tycker jag är oerhört allvarligt. Om man ska göra sådana här stora förändringar så bör sådana förslag föregås av en demokratisk och ideologisk debatt, där

Prot.

1999/2000:115

24 maj

---

*Krigsmaterielexporten
1998 och 1999*

människor i vårt eget land kan delta, så att förslagen inte bara hamnar på riksdagens bord för beslut när de redan är färdigförhandlade.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Försvarsforskningens organisation

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 1999/2000:FöU6
Försvarsforskningens organisation (prop. 1999/2000:97).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

10 § Lag om märkning och registrering av hundar

*Lag om märkning och
registrering av hundar*

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1999/2000:MJU16
Lag om märkning och registrering av hundar (prop. 1999/2000:76).

Anf. 68 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Fru talman! Det vore alldeles för enkelt om den här debatten enbart skulle bestå av skäll. Det finns ju trots allt ett behov av att lösa problemet med alltför många hundar som verktyg i en kriminell verksamhet, vilket är denna lags främsta syfte.

Vi riksdagsledamöter har en viktig uppgift, bl.a. att stifta lagar. Brisande respekt av medborgarna för våra lagar kan vara mycket farlig. Därför måste vi se till att alltid stifta bra lagar, lagar som ska följas och som innebär en påföljd om de inte följs.

I propositionen föreslås en ny lag om märkning och registrering av hundar. Enligt lagen ska alla hundar märkas så att hunden kan identifieras. Ägarskapet ska registreras i ett för landet centralt register. Hundägare som inte låter märka sin hund påförs inte någon straffsanktion.

Om ägaren till en omhändertagen hund däremot inte inom viss tid låter märka hunden och anmäla sitt ägarskap till det centrala registret får polismyndigheten besluta om hunden ska säljas, skänkas bort eller avlivas.

Fru talman! Detta säger våra medborgare att vi stiftar en lag som ska gälla alla men att den egentligen inte berör de allra flesta. Och egentligen behöver det stora flertalet inte heller bry sig. Det gör förslaget till en dålig lag, och dåliga lagar ska vi inte ha. Därför yrkar jag avslag på utskottets hemställan med anledning av propositionen och bifall till vår reservation 1 under mom. 1.

Men låt mig återgå till det som jag inledningsvis berörde om hunden som ett verktyg i en kriminell verksamhet.

Under senare år har flera fall uppmärksammats då aggressiva hundar har attackerat och skadat andra. En ras som främst har förekommit är den

s.k. pitbullterriern. Inte minst i medierna har vi fått läsa om svårt bitna barn och om hundar som hetsats mot andra hundar. Uppenbart avlas och tränas vissa hundar till en otillåten kamp, en synnerligen oseriös verksamhet, ofta förknippad med kriminalitet. Kamphundar är ju ett samlingsbegrepp som främst innefattar pitbullterrier men även rottweiler, dobermann, boxer och ett antal olika former av korsningar.

I Sverige finns det i dag ungefär 800 000 hundar, och de flesta skaffar ju hund som ett sällskap eller för jakt. En stor majoritet av dessa hundägare har redan i dag på frivillig grund låtit märka och registrera sina hundar. Många väljer dessutom alldeles själva att lära känna sin hunds egenskaper genom en aktiv träning i olika hundklubbar eller umgås med hunden och lär den bli en vän i familjen.

Antalet hundar som räknas till gruppen kamphundar uppskattas i dag till ungefär 2 000, men vi vet ju att det finns ett mörkertal också. Större delen av dessa hundar är inte märkta och inte heller registrerade. De som är det har ägare som har seriösa ambitioner med sina hundar, precis som vilken annan vanlig hundägare som helst. Och t.ex. en pitbullterrier kan ju faktiskt i rätta händer vara en både trevlig och stabil hund.

Fru talman! Jag vill betona att med ägande följer alltid ansvar. Det gäller inte minst dem som äger djur, oavsett om ägandet är för nöjets eller om det är för nyttans skull. Givetvis är ägaren alltid ansvarig för sin hunds agerande.

Det stora flertalet märker redan i dag sina hundar – det finns ett antal olika register som det går att finna ägaren i. De som gör detta gör det på frivillig väg, av olika anledningar.

Personer som redan i dag avstår från att märka sina hundar kommer med stor sannolikhet att göra det även framöver. Och personer som har hunden som ett vapen eller som använder hunden i någon annan form till sin kriminella verksamhet lär vara särskilt intresserade av att även framöver avstå från att registrera sin hund. Därmed riskerar hela lagen att bli tämligen verkningslös. Risken med regeringens förslag är då att ingenting annat uppnås än att vanliga skötsamma hundägare tvingas registrera sina hundar.

Det man vill åstadkomma är att polisen får rätt att omhänderta de hundar som inte har någon ägare registrerad, men det kräver inte att det införs ett tvång på registrering utan att polisen ges rätt att faktiskt få omhänderta hundar som inte kan hänföras till en bestämd ägare.

Särskilt angeläget är det att polisen också ges befogenhet att omhänderta aggressiva och hotfulla hundar. Vi vet att av de kamphundsägare som polisen spårar förekommer i stort sett alla redan i polisens register. De flesta kamphundar förekommer i personkretsar som har en kriminell verksamhet. Dessa hundägare kommer antagligen inte att låta registrera sin hund, även om det blir obligatoriskt. De har en förmåga att kringgå lagar.

Vid misstanke om brott eller vid händelse där hundar är inblandade på ett otillbörligt sätt måste polisen, menar vi, ha möjlighet att omhänderta de farliga hundarna. Polisingripanden bör, som även majoriteten i och för sig önskar, vara möjliga att göra i ett tidigare skede, i förebyggande syfte. Polisen ska ha rätt att sälja en hund som ingen gör anspråk på. Om hunden dessutom är farlig för andra bör polisen som en sista utväg ges rätt att avliva hunden.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Lag om märkning och registrering av hundar

Seriösa hundägare kommer då att vilja märka sina älskade familjemedlemmar på frivillig väg, samtidigt som polisen kan lösa en del av de problem som skapas av de oseriösa hundägarna men då utan tvång, registreringsavgifter och dyra investeringar.

Därför, fru talman, uppmanar vi regeringen att återkomma till riksdagen med ett förslag om att ge polisen möjlighet att omhänderta hundar som inte märkts och registrerats på frivillig väg.

Anf. 69 CAROLINE HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det lagförslag som vi nu ska debattera här i kammaren har främst sin grund i det tilltagande problem med de farliga och aggressiva hundar som vi ser i samhället i dag. Detta är ett problem som det är mycket angeläget att komma till rätta med. Vi kristdemokrater ser allvarligt på detta ökande problem och anser, liksom regeringen, att något nu måste göras för att komma till rätta med problemet.

Personligen var jag mycket positiv när jag hörde att man från regeringens sida avsåg att komma med någon form av förslag för att faktiskt lösa detta. Men jag måste säga att jag, efter att ha läst den proposition som ligger till grund för detta betänkande, blev ganska besviken.

Det lagförslag som regeringen nu presenterar anser vi är dåligt underbyggt, samtidigt som förslaget om att märka och registrera landets samtliga hundar som vid lagens ikraftträdande är under åtta år inte står i proportion till vad man med lagen kommer att kunna uppnå. Det är också vad Lagrådet anför i sitt yttrande.

Att på detta sätt faktiskt straffa landets hundägare vore fel. Ingen hund blir naturligtvis vare sig mindre farlig eller mindre aggressiv bara därför att den märks och registreras; det tror jag att vi alla kan vara ganska överens om.

Fru talman! I vår motion föreslår vi i stället att den modell provas som man har valt att tillämpa i England, *Dangerous Dogs Act*. Enligt denna är det förbjudet att äga vissa utpekade hundraser utan att man har ett särskilt undantagstillstånd. Vidare är det förbjudet att uppföda, sälja, byta eller ge bort sådana hundar.

Undantagstillstånd för innehav utfärdas när hunden är kastrerad och försäkrad och har fått en sändare inplanterad. Dessa hundar får heller inte vara på allmän plats om de inte bär munkorg och är säkert hållna i band av en person som är minst 16 år gammal. Dessutom gavs domstol rätt att villkorslöst besluta om avlivande av hund.

År 1997 gjordes i England en utvärdering av den här lagen, *Dangerous Dogs Act*. Man kunde då konstatera att syftena med den hade uppnåtts. Med stöd av bestämmelserna i *Dangerous Dogs Act* hade man till stor del lyckats eliminera uppfödning och innehav av hundar för kriminella eller "antisociala" ändamål. Det är precis det som vi i dag vill åstadkomma i Sverige.

Därför tror vi kristdemokrater, fru talman, att denna modell kan vara ett bättre sätt att komma till rätta med det problem som vi i dag ska försöka lösa. Därmed yrkar jag bifall till reservation nr 2 i betänkandet. Tack!

Anf. 70 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Riksdagens vänstermajoritet avser i dag att driva igenom en verkningsslös lagstiftning. Detta är kanske inte förvånande. Enligt min uppfattning är det inte första gången som det sker. Men den här gången är jag faktiskt uppriktigt förvånad därför att det här förslaget till lag, enligt mitt förmenande, på ett orimligt och onyttigt sätt drabbar landets alla skötsamma hundägare. Förslaget om lag om märkning och registrering av hundar bör därför, fru talman, enligt min uppfattning avslås.

Jag yrkar bifall till reservation 1 under mom. 1.

Fru talman! Regeringens och utskottsmajoritetens syfte må vara vällovligt. Det är klart att vi alla vill komma till rätta med de problem som de s.k. kamphundarna utgör, men detta förslag till lag är enligt mitt förmenande, som jag tidigare nämnt, inte genomtänkt. Jag tror inte att vi genom en sådan här lag kommer till rätta med de problem som lagen avses ska lösa. Jag tycker alltså att det är olyckligt att det här lagförslaget över huvud taget har hamnat på riksdagens bord.

De olägenheter och kostnader som blir följderna av lagförslaget står, enligt mitt förmenande, inte i proportion till den eventuella nytta som lagen kan innebära.

Regeringen och utskottsmajoriteten förutsätter att det bara är ett mindre antal hundar som mer akut kan tänkas utgöra en fara för samhället; och så är det ju.

Av landets ca 800 000 hundar uppskattas 2 000–3 000 vara s.k. kamphundar. De hundar som kan anses utgöra en fara för samhället är redan i dag, som bekant, förbjudna enligt djurskyddsförordningen. Där står det i 19 § att det är förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar som för det första har extremt stor kamplust, för det andra lätt blir retade och biter, för det tredje bara med svårighet kan förmås avbryta ett angrepp, för det fjärde har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar.

De hundar som det enligt nämnda förordning är förbjudet att inneha kommer knappast att bli mindre farliga bara därför att de är märkta eller tatuerade eller därför att de har fått ett mikrochip inopererat eller injicerat. Märkning och registrering kommer inte att förhindra att brott begås. Förslaget straffar alltså landets alla skötsamma hundägare, och de är många, utan att lagen i sig kommer att göra någon som helst nytta.

Lagförslaget kommer därtill att bli administrativt och ekonomiskt mycket betungande för såväl myndigheter som hundägare. Redan hårt belastad polis kommer att åläggas nya uppgifter och drabbas av medföljande kostnadsökningar, kostnader som man knappast med dagens tilldelning av medel kan bära.

Det är mycket troligt att den enskilda hundägaren, som enligt propositionen sägs komma att belastas med en kostnad på mellan 100 och 600 kr, kommer att belastas av ytterligare kostnader. De ytterligare kostnaderna kan handla om att t.ex. ta sig till den veterinär som måste injicera det chip som ska injiceras eller bringa dit den tatuering som ska bringas dit. Det kan också handla om att ta ledigt från ett jobb som man eljest hade kunnat sköta på ett annat sätt än vad man kan göra om man ska åka till en veterinär med sin hund. Många, både barn och äldre, kanske t.o.m. har problem med att få tag i och komma till en veterinär med sin älskade hund.

Prot.

1999/2000:115

24 maj

Lag om märkning och registrering av hundar

Centerpartiet anser det inte rimligt att anta denna lag. Vi anser den verkningslös, och den ger landets hundägare en kostnad som inte står i proportion till den nytta som lagen är menad att ge åt samhället. Det kan finnas skäl för märkning av hundar, men det måste, som har sagts i tidigare anföranden, bygga på frivillighet. Redan i dag är ca 500 000 av landets hundar märkta och registrerade hos Svenska kennelklubben. Det sker alltså på helt frivillig basis. Märkning och registrering av hundar bör, tycker jag avslutningsvis, även fortsättningsvis ske på frivillighetens grund. Det må vara upp till ägaren av vederbörande hund att se nyttan av både registrering och märkning.

Fru talman! Centerpartiet avvisar tanken på att landets alla hundägare ska drabbas av en dyr, onödig och verkningslös lagstiftning. Tack, fru talman.

Anf. 71 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Fru talman! I dag debatterar vi lagen om märkning och registrering av hundar. Vi har hört från flera partier att det inte är nödvändigt, att det drabbar skötsamma hundägare, att det kostar för mycket och att det inte skulle hjälpa till att lösa problemet med aggressiva hundar. Men låt mig ta ett exempel från Göteborg.

Klockan har just passerat midnatt. Platsen är Hisings Backa. En ambulans och två polisbilar är på väg till en lägenhet där en pitbullterrier just bitit ett sex månader gammalt spädbarn över halsen och ansiktet. Blödande förs barnet till Östra sjukhuset, där man senare konstaterar allvarliga skador i ansiktet, bl.a sönderbitet käkben. Polisen beslutar senare att avliva hunden.

Tyvär är detta inte en enstaka händelse. Under de senaste åren har vi kunnat läsa om olika attacker från s.k. kamphundar mot människor och djur. Med fog frågar vi oss om människor ska behöva vara rädda i sina bostadsområden. Ska små barns ansikten vanställas av attackerande pitbullhundar? Ska hundägare som rastar sin sällskapshund behöva vara rädd för att attackeras av kamphundar?

Enligt lagen om märkning och registrering av hundar ska alla hundar märkas så att hunden kan identifieras, och ägarskapet ska registreras i ett centralt register. Undantag görs för hundar som är äldre än åtta år.

Fru talman! Förslaget har sin bakgrund främst i de ökande problemen med hundar som attackerar människor och andra hundar. Därför anser jag och utskottsmajoriteten att märkning av hundar ska införas snarast möjligt. Med den här lagstiftningen kommer det att bli enklare och gå fortare att fastställa vem som är ägare till en viss hund.

Det är viktigt att notera i sammanhanget att Rikspolisstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet, Sveriges Veterinärförbund och Svenska Kennelklubben har tagit upp de stora problem som ofta föreligger när det gäller att fastställa vem som är ägare till en viss hund. Detta leder till att det är svårt att ställa någon till ansvar för de skador som hunden har orsakat.

Intressant är också att Svenska pitbullterrierföreningen är positiv till förslaget och menar att det kan vara ett sätt att få bort problemet med oseriösa hundägare.

Utöver detta huvudskäl finns en rad andra fördelar med att införa ett hund- och ägarregister. Myndigheternas djurskyddstillsyn kommer att

underlättas av att en ägare till en vanvårdad hund snabbt kan identifieras. Vidare får en registrerad ägare säkrare och snabbare tillbaka en bortsprungen hund.

Det blir lättare att avgöra vem som har ansvaret för de skador som en hund kan ha orsakat. Dessutom bör det bli lättare att få tillbaka en stulen hund om alla hundar är märkta. Det finns också i förekommande fall behov av att kunna identifiera hundar av smittskyddsskäl.

Fru talman! Tidningen Expressen hade en artikel i juli förra året om en treåring som blev huggen av en hund några millimeter från ögat. Flickan har därefter genomgått och kommer att få gå igenom flera plastikoperationer innan hennes utseende är någorlunda återställt. I det här fallet var det inte en pitbullterrier som angrep henne utan en schäferhund – en av de vanligare raserna i Sverige.

Detta kan tjäna som en illustration till att det inte är möjligt att hänföra de farliga hundarna till någon särskild hundras, därför att alla hundar, oavsett ras, kan utveckla aggressiva eller farliga egenskaper orsakade t.ex. av felaktig avel, olämpligt handhavande eller träning av hunden för att få fram de aggressiva egenskaperna. Det är heller inte möjligt att på ett effektivt sätt avgöra vilka hundar som är potentiellt farliga.

Det gör att det inte är möjligt att begränsa ett märkningskrav till vissa bestämda raser eller till s.k. farliga hundar. Av det djurskydds- och säkerhetsskäl som jag anført ovan är det heller inte önskvärt att begränsa märkningskravet till enbart vissa raser.

Kristdemokraterna säger i sin reservation att Sverige bör införa *Dangerous Dogs Act*, den brittiska lagstiftningen. Den riktar in sig på några speciella raser och förbjuder bl.a. uppfödning, försäljning, byte eller gåva av hund. Jag tror inte att det i dagsläget räcker med att införa en sådan lag, men jag tycker att det är viktigt att vi i Sverige tittar på andra länders lagstiftningar och ser om det är något som vi kan ta efter här.

Fru talman! Enligt lagförslaget får omärkta hundar eller hundar som inte har någon ägare registrerad tas om hand av polismyndigheten om hunden utgör eller kan komma att utgöra en fara för människor eller djur. Om ägaren inte inom viss tid låter märka hunden och registrerar sitt ägarskap får polismyndigheten besluta att hunden ska säljas, skänkas bort eller avlivas.

Jag förutsätter att det kommer att handla om ett mindre antal hundar som mer akut kan misstänkas utgöra en fara för omgivningen. Ägaren till en omhändertagen hund ska stå för kostnaderna i samband med omhändertagandet. Polisen kommer att behöva avläsningsutrustning som i dagsläget inte finns på alla polisstationer. Kostnaden för inköp av sådan utrustning kommer att bl.a. finansieras med de avgifter som hundägaren betalar i samband med registreringen.

Hunden ska märkas med en metod som ger bestående märkning. Detta utesluter t.ex. halsband. Det finns andra sätt – tatuering och chipmärkning, vilka båda bedöms lämpliga för en bestående märkning. Kostnaden för hundägaren kommer att variera mellan 100 kr och 600 kr beroende på ålder och storlek på hunden.

Fru talman! Enligt uppgift är 550 000 av landets ca 800 000 hundar frivilligt registrerade i någon organisation, t.ex. Svenska Kennelklubben,

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Lag om märkning och
registrering av hundar*

och drygt 100 000 hundar är över åtta år, så den fråga vi diskuterar här i dag gäller en märkning av ungefär 150 000 hundar.

Jag tycker att det är ett ansvar man har som hundägare att man märker sin hund, och det görs i de allra flesta fallen redan i dag innan hunden säljs.

Sammantaget innebär propositionen en förstärkning av hundägarnas ansvar och en ökad säkerhet för hunden och dess ägare. På så sätt kommer också säkerheten för omgivningen att öka. Förhoppningsvis är detta början på att komma till rätta med problemen med de s.k. kamphundarna. Jag är medveten om att det här kanske inte räcker. Det behövs säkert fler åtgärder, men jag tycker att det är en bra start.

Moderaterna, Centern och Folkpartiet har en gemensam reservation där man anser att lagen är verkningslös. Den kostar för mycket och drabbar redan skötsamma hundägare. De säger att nuvarande lagstiftning redan i dag reglerar flera av problemen med kamphundarna. Och då vill jag fråga dem: Varför är det då så stora problem? Varför vill då t.ex. polisen ha hjälp och stöd för att komma till rätta med problemet? Jag tycker att det är som att stoppa huvudet i sanden och blunda för verkligheten.

Det är bra att den här lagstiftningen kommer och, som sagt, som ansvarsfull hundägare har man sin hund märkt, inte minst för tryggheten att få den tillbaka om något skulle inträffa, om hunden blir stulen eller springer bort. Även för moster Greta och taxen Orro är det här bra.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 72 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Fru talman! Vi fick här en målande bild av hur det faktiskt kan se ut på sina håll. Exemplet kom från Göteborg.

Då vill jag osökt ställa en fråga. Om den hund, som Ann-Kristine Johansson beskrev inledningsvis, hade varit märkt och registrerad, hade den då valt att låta bli att bita? Troligen inte. En hund är snäll tills den bits, och det är alltid svårt att veta när det ska inträffa.

Det är därför som vi anser att det är så viktigt att ägaren tar ett ansvar, som också Ann-Kristine Johansson var inne på. Då vill jag fråga om det egna ansvaret ökar mer genom att man tvingar folk till registrering och märkning än om man gör det på frivillig väg och uppmuntrar genom information.

Det finns en annan fråga som jag skulle vilja ställa till majoriteten. Man inför nu en lag som ska gälla för alla. Men egentligen behöver det stora flertalet inte bry sig om den, och de kommer kanske inte heller att bli uppmärksammade av polisen på att de har en hund som inte är märkt. Är det då bra för respekten för våra lagar att stifta en lag som egentligen inte behöver följas och som inte medför någon straffpåföljd?

Anf. 73 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Hunden i Göteborg hade säkert bitit även om den hade varit märkt. Men det hade varit lättare att fastställa vem som var ägare till hunden och ställa ägaren till ansvar för det som hade hänt.

Jag tycker att det är viktigt att man som hundägare tar sitt ansvar och märker och registrerar sin hund med tanke på att vad som helst kan hända.

Det är bra att man kan åstadkomma saker på frivillig väg. Men ibland räcker det inte. Det finns fortfarande 150 000 hundar som inte är märkta. Genom denna lagstiftning ställs det krav på att alla hundar ska märkas. Då gäller det också att man informerar om vad lagstiftningen innebär och att man hjälps åt för att se till att alla hundar blir märkta. Det innebär ju också en trygghet att ägaren kan få hunden tillbaka om den springer bort. Det gäller just den skötsamma ägaren som ni säger drabbas väldigt hårt av den här lagen.

De flesta har sina hundar märkta, och med denna lagstiftning kommer förhoppningsvis alla hundar i Sverige att vara märkta.

Anf. 74 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Fru talman! Jag anser att jag inte riktigt fick svar på mina frågor. Men då backar jag tillbaka och upprepar två av dem. Anser Ann-Kristine Johansson att det egna ansvarstagandet ökar när man som ägare av en hund tvingas till att registrera och märka?

Ann-Kristine Johansson säger att det är ca 150 000 hundar som i dag inte är märkta. Den lag som nu ska instiftas gäller alla hundar. Men vi vet redan från början att den inte kommer att beröra det stora flertalet, eftersom det är de få som man vill åt. Det finns inte heller någon straffpåföljd om man inte märker sin hund. Först den dagen som polisen omhändertar hunden blir märkningen aktuell.

Är det bra att stifta lagar av den här typen? Får vi någon respekt för sådana lagar? Tror Ann-Kristine Johansson att man genom att använda sig av tvång får en märkning även av de 150 000 omärkta hundarna? Eller ökar det egna ansvarstagandet om man på frivillig väg får ta på sig det ansvar som ägandet innebär?

Anf. 75 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Catharina Elmsäter-Svärd frågade om detta kommer att öka hundägarnas ansvar. Jag tror att med den här lagstiftningen kommer de flesta att märka sina hundar. I dag märks de flesta valpar innan de säljs. När det gäller detta med frivillig eller tvingande lag, som Catharina Elmsäter-Svärd var inne på, ser jag inga problem. Moderaterna har ju aldrig velat ha en lag om registrering i vilket fall som helst.

Jag tror alltså att denna lag kommer att vara till hjälp för de flesta hundar och hundägare.

Anf. 76 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! För det första: Varför prövar inte Ann-Kristine Johansson möjligheten att tillämpa den gällande lagstiftning som i dag finns i djurskyddsförordningen?

För det andra: Om det enligt Ann-Kristine Johanssons förmenande inte är tillräckligt, varför prövar inte Ann-Kristine Johansson möjligheten att bättra på den befintliga lagstiftningen? Där står det, som jag citerade i mitt anförande: Det är förbjudet att inneha eller genom avel frambringa hundar som har extremt stor kamplust, som lätt blir retad och biten, som

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Lag om märkning och registrering av hundar

bara med svårighet kan förmås avbryta ett angrepp och som har en benägenhet att rikta sitt kampintresse mot människor eller andra hundar.

Varför vill inte Ann-Kristine Johansson pröva att tillämpa redan gällande lagstiftning?

Anf. 77 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är som Eskil Erlandsson säger, att det finns en förordning. Men varför har vi då dessa problem i dag? Varför efterlyser polisen mer stöd i lagstiftningen för att kunna komma till rätta med dessa problem? Fungerade den nuvarande lagstiftningen skulle vi inte ha dessa problem, som jag ser det. Därför måste man införa någonting ytterligare, och då tror vi på införandet av en lag om märkning och registrering av hundar. Då får ägaren ta ansvar för problemen.

När det gäller detta med tillsyn av hundar och katter, som även tas upp i reservationen, kommer det att ske en översyn. Men det är bråttom, och därför vill vi införa den här lagen nu för att sedan se om det är något mera som behöver göras.

Anf. 78 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Om jag förstår lagen rätt är det oaktat ägarskap förbjudet att inneha nyss uppräknade hundar. De blir ju inte – som det flera gånger har sagts i debatten – mindre farliga därför att de råkar att vara tatuerade i örat.

Tillämpa nu gällande lagstiftning! Är det så att den behöver ändras, så gör det! Ge inte människor ökade kostnader och bryderier som inte tjänar sitt syfte!

Anf. 79 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Fungerade den nuvarande lagstiftningen bra, skulle vi i så fall inte behöva införa denna lag. Men den gör ju inte det. Polisen har inte de redskap som behövs i dag.

Sedan tycker jag inte att detta drabbar – som ni säger – skötsamma hundägare. Är man en ansvarsfull hundägare är inte en kostnad på 100–600 kr och en registreringsavgift på ca 75 kr stora kostnader för att kunna vara säker på att få sin hund tillbaka om den springer bort eller blir stulen. Just den tryggheten är också viktig i sammanhanget.

Vi får inte glömma bort att den här lagstiftningen också innebär en trygghet och säkerhet som hundägare och att man när det gäller vanvårdade hundar kan se vem som är ägare till en viss hund. Om den nuvarande lagstiftningen hade fungerat, hade ju inte polisen behövt ropa efter något mer, som de vill ha i dag.

Anf. 80 CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Ann-Kristine Johansson, jag sade inledningsvis att vi naturligtvis är rörande överens om att det här problemet måste lösas, men tyvärr inte om hur det ska lösas.

Det är positivt att Ann-Kristine Johansson säger att man vill titta närmare på vårt förslag. Men samtidigt ställer jag mig frågan om det inte är lite väl sent att göra det senare. Vi ska ju faktiskt fatta beslut om detta

lagförslag i dag. Om regeringens förslag nu går igenom är ju skadan redan skedd, som jag ser det.

Vi var också överens om att det inte finns några hundar som blir vare sig mindre farliga eller mindre aggressiva för att de blir märkta eller registrerade. Det tror jag att vi fortfarande är överens om.

Eftersom det säkert är så, som vi har hört här, att den nya lagen inte kommer att bli tillräckligt verkningsfull, undrar jag varför man inte i stället kan ta lärdom av och titta på de positiva resultat som t.ex. den engelska lagen faktiskt har inneburit.

Anf. 81 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Den lag som vi nu ska instifta är till för huvudproblemet, att komma till rätta med farliga och aggressiva hundar. Men det är också andra saker som är kopplade till lagen, och det är detta med smittskydd, att som hundägare vara säkra på att få tillbaka en bortsprungna hund och även att komma till rätta med vanvård av hundar etc. Det är alltså mer som ingår i den här lagen.

Dangerous Dogs Act och den brittiska lagstiftningen är intressant. Jag vet att Jordbruksdepartementet undersöker hur detta fungerar. Men det kanske är så att det också i andra länder finns lagstiftningar som försöker komma åt de här problemen, för problemet med kamphundar finns ju i hela Europa. *Dangerous Dogs Act* kan vara bra. Det kan också finnas andra lagstiftningar som är bra och som vi får titta på. Men det brådskar, så därför inför vi den här lagen nu. Sedan får vi i framtiden se vad som mer behövs.

Anf. 82 CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag vill faktiskt återkomma till det som jag sade tidigare, att det ligger någonting i att det finns risk för att just det här förslaget kommer att bli ganska verkningslöst.

Ann-Kristine Johansson nämnde här tidigare att polisen är så positiv till lagen. Jag vill tala om att det faktiskt är så att Rikspolisstyrelsen anser att omhändertagande av hund, på grund av att den inte är märkt på föreskrivet sätt och därmed föranleder åtgärder mot hundägaren, inte kan anses vara en polisiär uppgift. Dessutom ålägger inte den föreslagna lagen någon skyldighet för polismyndigheten att omhänderta en hund. Med de små resurser som polisen har i dag kommer detta säkert inte att bli någon prioriterad uppgift. Vad har Ann-Kristine Johansson för syn på det?

Anf. 83 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Kamphundsproblematiken har ju lyfts upp flera gånger av bl.a. polisen, som vill komma till rätta med den.

Människor ska kunna leva i trygghet. Vi ska kunna gå ut med våra sällskapshundar utan att vara rädda för att bli attackerade. Med ett skärpt hundägaransvar är det ju ett slag i luften om man inte kan precisera vem som är ägare till en hund som är besvärlig eller bråkar. Jag tror att polisen behöver ha det här redskapet för att kunna komma till rätta med kamphundsproblemet. När det händer något ska man inte kunna säga att det här är en kompis hund, att ägaren är någon annanstans eller att jag inte har ansvaret för hunden. Genom att se till att hundarna är märkta ska

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Lag om märkning och registrering av hundar

hunden kunna ledas till en ägare som är ansvarig för det som har hänt. Jag tror att polisen behöver ha ett sådant här redskap för att börja komma till rätta med problemet.

Anf. 84 MAGGI MIKAELSSON (v):

Fru talman! Det är intressant att lyssna till den här debatten, som kanske inte är så oviktig som man i förstone kan tro.

Jag tänkte börja med att berätta om tre hundmöten som jag har varit med om. Det ena skedde några år tillbaka i tiden, när jag själv hade hund. Jag mötte en äldre dam som hade en pekines. Min hund ville då hälsa på den, som hundar gärna vill. Vi kom att prata lite grann. Hon lyfte upp sin hund i famnen och sade: Du får inte ta i den, för den bits. Den hunden kunde ju ha varit farlig, fast det var en liten sällskapshund.

Ett annat hundmöte som jag har varit med om var när jag mötte en grupp unga och medelålders människor av den sort som man vid ett yttre påseende skulle kunna tro tillhörde ett gäng. De var lite halvdåligt klädda. Man ska inte ha fördomar om människor beroende på hur de ser ut, men det var nog ett av de gäng som man inte gärna vill möta en mörk kväll i alla fall. De hade en väldigt vacker dobermannpinscher. Det är en hund som man inte heller skulle vilja möta en mörk kväll, särskilt inte om den är hos olämpliga ägare. Det är en mycket duktig och bra brukshund. Den har funnits länge. Den är en etablerad ras. Den kan göra massor av bra saker, men i fel händer är den definitivt ett väldigt farligt vapen.

Den tredje hunden var också en dobermannpinscher, som en av mina goda vänner hade när jag var aktiv i brukshundklubben. Den var mycket duktig, mycket välskött och världens snällaste hund.

De tre hundmötena säger lite grann, som flera har sagt här i dag, att det inte är hundrasen som avgör om en hund är farlig eller inte, utan det är den som äger hunden.

Att ha hund är ett ansvar, vilket också flera har sagt här. Det är ett stort ansvar, ett ansvar som man tar på sig under väldigt lång tid. Det är också en stor kostnad, men den stora kostnaden är inte inköpet, försäkringen, chipet eller tatueringen. Kostnaden är allt det andra. En hund lever 10–15 år. Det är mat och annat som man ska betala för.

När lagstiftningen inte fungerar måste man försöka göra någonting åt den. Vi står bakom det här förslaget till lagstiftning för att det ska bli ett enklare och snabbare sätt att fastställa vem som är ägare till en hund. Kan man göra det enkelt och snabbt, är det kostnadseffektivt för samhället.

Det finns också andra fördelar med förslaget. Ann-Kristine Johansson har redovisat dem. Jag tänker inte upprepa dem just nu, utan tänker använda en liten stund till att kommentera lite grann av oppositionens kritik mot förslaget.

Reservation nr 1, som Moderaterna, Centern och Folkpartiet står bakom, är ganska usel. Man sågar det förslag som finns och säger: Kom tillbaka med ett bättre förslag. Men man har absolut ingen idé om hur detta bättre förslag ska se ut. Man säger: Det fungerar bra som det är i dag, fast egentligen fungerar det inte bra som det är i dag. Jag tycker att det är ett väldigt märkligt sätt att hantera ett förslag. Det tyder väl på att man inte har så särskilt mycket att komma med från den delen av oppositionen.

Jag håller med om att vi inte ska ha dåliga lagar. Men ett krav som i alla fall borde kunna ställas är att man, om man avslår ett förslag till lagstiftning, har ett alternativ som skulle kunna fungera.

I kd:s reservation ser man problemet och föreslår ett alternativ, nämligen att man ska ansluta sig till *Dangerous Dogs Act*, som ställer krav på att dessa farliga hundar ska ha munkorg och vara kopplade, att hundägaren ska vara över 16 år och att hundarna inte får vara på allmän plats. Jag funderar på hur man ur djurskyddssynpunkt ser på att hundar ska tvingas att leva under sådana villkor.

Vi har i vår djurskyddslag krav på att djur ska kunna bete sig naturligt. Jag tycker verkligen att man kan ifrågasätta om det ligger i linje med den djurskyddslagstiftning som vi har i Sverige att en hund över huvudet taget inte får röra sig lös på allmän plats eller måste handhas av en människa över 16 år.

Fru talman! Det är mycket väsen för lite ull när det gäller oppositionens kritik mot det här lagförslaget. Hur det kommer att fungera i verkligheten är det ingen av oss som kan säga någonting om förrän lagen har trätt i kraft. Jag tror att den blir ett bra verktyg för polismyndigheten i jobbet med de hundar som antingen är bortsprungna, felaktigt skötta eller stulna eller som kräver åtgärder på många andra sätt. Då blir det här ett verktyg som kommer att göra det enklare och smidigare att få rätt på vem som är hundägare.

Anf. 85 CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Vi har nu hört många olika skildringar av vad som kan hända vid möten med aggressiva hundar. Vi är ju inte på något sätt oense om att detta kan hända. Det är inte något problem.

Däremot tycker jag kanske att det är lite lustigt att höra Maggi Mikaelssons kritik mot oppositionen. Vi hörde precis Ann-Kristine Johansson säga att det är intressant att det finns ett annat förslag, att det finns andra lagar som kanske skulle kunna vara bättre och att man är villig att titta närmare på det. Ni står väl ändå bakom det här förslaget tillsammans. Det hade varit intressant att höra om Maggi Mikaelsson ser det här som det enda möjliga alternativet, eller kan Maggi Mikaelsson också vara intresserad av att det finns alternativ till det som vi ska besluta om här i dag?

Anf. 86 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Fru talman! Självklart måste man pröva många olika sätt när man ska hitta en lagstiftning och ett sätt att hantera ett problem som finns i samhället. Jag säger inte att *Dangerous Dogs Act* skulle vara helt felaktig. Men jag skulle vilja ifrågasätta att man på det sättet försöker komma åt ett problem med hundar som uppenbarligen är fel skötta, fel hanterade eller framavlade på ett sådant sätt att de är farliga. Jag tycker att det är bättre att man hittar ett sätt där man faktiskt kan försöka bli av med de egenskaperna hos hundarna snarare än att omgärda hundarna med en massa regler.

Det finns säkert andra sätt också. Ett viktigt sätt när det gäller lagstiftningen är att man ser till att få möjligheter att tillämpa de lagar som finns i dag. Min uppfattning är att dagens lagstiftning inte är tillräcklig.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Lag om märkning och registrering av hundar

Det här är ett steg på vägen för att förbättra lagstiftningen och möjligheterna. Om det räcker får vi se i framtiden.

Många av de problem som gäller kamphundar och hundar som används i sådana miljöer kommer man inte åt genom att vidta åtgärder mot hundarna, utan man måste jobba på den sociala biten och se till att det inte finns människor som känner att de behöver ha hundar som skydd för sig själva på det sättet.

Anf. 87 CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det kan naturligtvis ligga någonting i det. Men just *Dangerous Dogs Act* tar ju tag i roten av problemet i och med att man för att få ha vissa utpekade hundraser faktiskt måste kastrera eller sterilisera dem. Man kan alltså inte bedriva avel med de här farliga hundarna.

Det är där problemet startar, att vi faktiskt tar fram hundar som har ett sådant här beteende. Att vi märker dem eller registrerar dem gör dem som sagt inte mindre farliga, och aveln kommer också att fortsätta.

Anf. 88 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Fru talman! Men nu har vi också pratat om att det inte räcker med att försöka komma till rätta med s.k. kamphundar. Det är flera talare som har sagt det. Det är ett steg, och där är min absoluta uppfattning att vi måste försöka se till att man inte avlar på sådana, att man över huvud taget förbjuder raser som avlas enbart för kamp.

Sedan har vi hela det stora problemet med hundar av brukshundstyp, som ofta kan vara ganska skarpa i sin mentalitet, men som rätt hanterade är ett alldeles utmärkt sällskap till oss människor. Men fel hanterade kan de bli farliga. Det gäller inte bara brukshundar, det kan också gälla sällskapshundar, som i det första exemplet jag tog upp. En liten pekines tycker många inte är så farlig, men ofta har jag varit med om att man när det gäller små hundar tycker att de är så små att det inte gör så mycket om de har dålig mentalitet. Man måste jobba med de här frågorna på många olika sätt. Att förbjuda vissa hundraser löser inte heller problemet.

Anf. 89 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Miljöpartiet står också bakom förslaget. Jag kan säga att vi har jobbat mycket med det, därför att det vid ett första påseende kan tyckas att man går ganska långt för att komma till rätta med ett problem. Jag kan säga att vi verkligen har tittat närmare på alternativen.

Efter att ha utrett detta mycket anser vi att det här är en mycket bra lagstiftning. Jag kan förstå att oppositionen inte har något alternativt förslag, för det är oerhört svårt att finna det. Jag kan säga att vi har tittat på ett försök att skärpa den lag som i dag finns som heter lagen om tillsyn av hundar och katter. Men för att den ska kunna användas i dag krävs det att man vet vem som är ägare och som kan ges ett föreläggande. I så fall måste man ändra lagen om hundar och katter på ett sådant sätt att man börjar fundera på rättstryggheten. Det går alltså inte att ändra det som finns.

Djurskyddsförordningen och förbudet att inneha och framavla hundar med kamplust osv. löser inte heller problemet. Det är inte enbart de hundarna vi talar om. Det är två problem vi måste lösa.

Vi måste lösa problemet att det finns kamphundar i Sverige. Det håller i och för sig på att lösa sig självt, kan man säga, för den ras som ni kallar för pitbullterrier heter amerikansk staffordshire bull i Sverige, bullterrier. Förkortat amstaff. Ägarna till dem märker sina hundar. De registrerar sina hundar. De sköter sina hundar. Det problemet kan vi säga att vi börjar kunna lösa. Därmed finns det också en ägare till de hundarna.

Sedan finns det andra problem. Det är de människor som kanske inte har hunden som sällskap utan snarare som vapen. Där är det oftast inga renrasiga hundar, det kan jag tala om. De är inte registrerade. Det är blandraser mellan dobermann, rottweiler, mastiffer, olika typer av bullterrier, schäfer – *you name it!*

Det tas också in ganska många nya raser till Sverige, stora kraftiga vakhundraser. De här hundarna är jättebra till sitt speciella syfte. De är duktiga på det här. De är oftast inte farliga hundar om de inte hamnar i fel händer. Men de människor vi syftar på fostrar dem på ett sådant sätt att de kan bli mycket obehagliga. Då gäller det att också komma åt den typen av hund.

Något som inte har sagts men som måste sägas är att det i dag inte finns något centralt register för hundar. Det är inte så att om jag går och märker min blandrashund kommer jag in i ett centralt register. Det kan man inte i dag.

Vad det här förslaget också gör är att det skapas ett register för både renrasiga hundar och hundar av blandrastyp. Det gör att det finns en möjlighet att kontrollera ägaren. En blandrashund som är märkt kan i dag inte komma in i ett register för renrasiga hundar.

Vi måste alltså lösa flera problem med den här lagen. Det går att rent populistiskt säga: Stackars fru Greta, nu måste hon märka sin pekines. Det är den enkla dåliga politiska poängen. Man kan också säga: Så skönt för moster Greta, nu kommer den där hemska Fido, som går omkring och gör att moster Greta knappast vågar gå ut med lilla Fina, att registreras. Han kommer att ha en registrerad ägare och kunna kontrolleras på ett bättre sätt.

Jag är övertygad om att det finns ganska många ägare av småhundar som i dag känner ett mycket stort obehag inför att gå ut i många områden där den här typen av stora aggressiva hundar finns. De hundägarna måste hälsa den här lagen med mycket stor glädje. Då får vi äntligen kontroll på hur de här hundarna handhas och vem som äger dem.

Det går naturligtvis väldigt lätt att säga: Kom tillbaka med ett alternativ! Det alternativ som har plockats fram, nämligen *Dangerous Dogs Act*, fungerar inte i Sverige. Först och främst, Caroline Hagström, vet jag att du är van vid hästar. Dem kastrerar vi. Det får vi inte göra på hund i dag i Sverige. Du får inte generellt kastrera hanhundar i Sverige. Det gör vi inte. Man anser att det går emot djurskyddslagen. I Sverige kastrerar man bara hundar om det finns starka medicinska skäl. Den lagen kan alltså inte användas.

Dessutom har England det problemet att de här hundarna ofta är renrasiga. I Sverige är det inte så. I Sverige är den här typen av hund – där vi också vill komma till rätta med de olämpliga hundägarna som har hundar som vapen – inte renrasig. Det innebär att *Dangerous Dogs Act* inte fungerar på de problem vi vill lösa i Sverige.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Lag om märkning och registrering av hundar

Vi kan titta närmare på lagen. Är det vettigt att ha en lag, säger Catharina Elmsäter-Svärd, som inte leder till straff om man inte följer den? Ibland kan det vara det.

Vi vet nämligen precis vilket problem vi vill lösa i det här fallet.

Vi vill ge polisen en möjlighet att kunna kontrollera ägare av hundar som upplevs som hotfulla innan det händer något. Det är förvånande att Moderaterna, som verkligen brukar vilja se till att polisen får resurser, här går emot ett förslag som polisen verkligen vill ha. Här ser man en lucka. Det går inte att använda lagen om tillsyn av hundar och katter på ett sådant sätt att det går att agera förebyggande precis innan hunden biter. Det här förslaget ger den möjligheten att kontrollera hundarna.

Det är bra att vi är överens om problemet. Det skulle också vara bra om det fanns ett alternativ till att lösa problemet om vi nu är överens om det. De förslag som jag hittills har sett klarar inte det, men det här förslaget klarar det.

Kommer det här att drabba den vanliga hundägaren? Först och främst går det att se att de flesta som köper hund i Sverige i dag köper en renrasig hund. Då är den registrerad och märkt. I dag får man inte registrera en renrasig hund om den inte är ID-märkt. Det är Kennelklubbens bestämmelser, vilket innebär att alla hundar födda efter den 1 januari 1997 är märkta. Många har blivit märkta tidigare. Man vill veta vilken individ som tävlar. Man vill veta vilka individer de utställda hundarna är.

Man kan ifrågasätta om detta sker frivilligt. Många som har hundar vill ställa ut eller vara med på jaktprov osv. För att kunna få resultatet registrerade och för att över huvud taget få delta måste hunden vara registrerad och därmed också märkt. Det låter lite grann som om det görs en höna av en fjäder. Märkningen är redan gjord på de allra flesta hundar. De flesta som köper hund i dag för ett valpris på 5 000–7 000 kr har redan betalt för registreringen. De allra flesta kommer inte att ha något problem.

Det är rätt att ha en regel som ger polisen denna möjlighet. I propositionen framgår det klart och tydligt att det i detta sammanhang bör betonas att den föreslagna lagen inte ålägger polismyndigheten någon skyldighet att omhänderta en hund. Polismyndighetens möjlighet att omhänderta en märkt hund bör utnyttjas när polisen bedömer detta vara nödvändigt för att förebygga brott eller där det finns andra polisiära skäl för ingripande. Vi säger klart och tydligt att det här ska vara ett redskap för polisen för att komma till rätta med ett problem. Det förvånar mig att de partier som brukar vilja komma till rätta med kriminella problem inte tycker att det här är bra.

Blir detta hemskt dyrt? Nej, det blir det inte. Ni som läser vårbudgeten kan konstatera att vi i majoriteten s–v–mp förstärker polisens resurser rejält. För det här året förstärker vi med 100 miljoner kronor. För år 2001 förstärker vi med 1 miljard. För år 2002 förstärker vi med 1,5 miljarder, och för år 2003 förstärker vi med 1,7 miljarder. Ur detta ska man klara av att skaffa sig den scanner som behövs för att kunna identifiera chipet som kommer att finnas på märkta hundar. Totalt kommer det att kosta ca 1 miljon att anskaffa 250 apparater. Jag är övertygad om att polisen kommer att klara den kostnaden. Klarar inte polisen detta får vi väl lägga på 1 miljon till miljarden, men det verkar lite löjligt. Det kostar inte pengar.

Kommer det att kosta pengar att omhänderta hundarna? Nej, det kommer det inte heller att göra. Det står klart och tydligt att den som har en hund som omhändertas ska betala vad det kommer att kosta under tiden hunden är omhändertagen. Under den tiden ska personen också se till att hunden blir märkt. Om personen inte vill kännas vid sin hund utan tycker att det är bättre att den får hamna någon annanstans får hunden säljas och polisen får ta ut kostnaden ur försäljningspriset. Det kommer att finnas tillfällen – låt oss hoppas att de blir få – där polisen bedömer att hunden är så farlig och obehaglig att den inte kan omplaceras utan bör avlivas. Där kommer det att uppstå en kostnad.

Jag är övertygad om att det blir en kontroll. De människor som inte är lämpliga som hundägare kommer att känna av att det blir en kontroll på hundar, och många kanske då väljer att inte ha hund för att slippa kontrollen. Här brukar det vara fråga om människor som inte vill bli kontrollerade, vare sig det gäller hunden, bilen eller något annat. Det här är ett sätt att se till att de människorna inte skaffar hund.

Försök inte göra en höna av en fjäder. Försök inte skapa billiga politiska poäng, utan titta på detta sunt och nyktert. Det är ett bra förslag. Jag tror också att polisen kommer att ha vett att använda detta på ett bra sätt. För de allra flesta hundägare innebär detta en fördel. De allra flesta har sina hundar registrerade i dag. Det kommer att finnas ett centralt register som gör det möjligt att hjälpa till om hunden springer bort. I dag finns det många småregister hos polisen. Om hunden springer bort och hamnar i ett annat län är det svårt att få tillbaka den. Med ett centralt register går det att komma till rätta med problemet. Polisen skulle ha större möjligheter att hjälpa till.

Från Miljöpartiets sida yrkar jag bifall till förslaget och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 90 ANDERS SJÖLUND (m):

Fru talman! Förslaget om ett centralt register med märkningstvång för alla hundar skjuter långt över det mål man vill nå. Detta sker samtidigt som lagen ger stort utrymme för tolkningar och bedömningar som kan avgöras av enskilda polismän.

Precis som Lagrådet anser vi att lagförslaget inte uppfyller rättsstatens principer om likhet inför lagen och proportionalitet. På vanlig svenska innebär detta att lagstiftningen inkluderar alla nästan miljonen hundar i systemet enbart i syfte att komma åt ett tusental hundägare som missköter sitt hundägarskap.

Svenska hundägare är väl medvetna om den redan stränga gällande lagstiftning som finns där ansvaret vilar tungt på varje hundägare – som har sagts här tidigare. Redan i dag finns det 550 000 hundar registrerade hos Svenska Kennelklubben. Man gör så därför att man är rädd om sin hund, vill veta tidigare ägare, känna stamtavlan och kunna återfå hunden när man tappar bort hunden.

Det som lagstiftningen vill komma till rätta med är, enligt propositionen, tilltagande problem med hundar som attackerar människor och andra hundar. De uppskattningsvis 2 000 kamphundarna är alltså skälet till att nästan en miljon hundar ska föras in i ett centralt register. Kamphundar med ägare som ägnar sig åt kriminell verksamhet är förvisso ett problem, men det löses inte genom en generell lagstiftning som denna.

Tror någon i denna kammare att redan oseriösa ägare till kamphundar kommer att kasta sig på telefonen för att registrera sin hund så snart vi har stiftat lagen? Jag tror inte det. Om man har en hund för förbjuden kamp har man naturligtvis inget som helst intresse av att registrera sin hund. Tvärtom vill man naturligtvis gömma sin ljusskygga verksamhet. Lagen blir ett skott i mörkret.

Fru talman! När man dessutom läser lagtexten och finner att den lämnar ett stort utrymme för godtycklighet blir jag än mer tveksam. I lagtexten framgår det att en hund som påträffas utan märkning eller inte har en registrerad ägare får omhändertas om hunden utgör eller kan utgöra en fara för människor eller andra djur eller om det finns andra skäl. Den enskilde polismannen lämnas åt sig själv att avgöra om hunden kan utgöra en fara för sin omgivning nu eller i framtiden.

Likheten inför lagen borde väl vara precisare än så. Antingen gäller lagen strikt eller så har man ingen lag alls.

Så kort vill jag säga några ord om kostnadsaspekten. I mitt hemlän finns ett antal näringsidkare inom turistnäringen som har ett mycket stort antal hundar för att dra turister i hundspann. De föder upp hundarna på egen hand. Jag talar om ett 50-tal hundar för turistverksamheten. De ska naturligtvis också enligt förslaget registreras och märkas. Av betänkandet framgår det att kostnaden kommer att vara 100–600 kr, varför den hundägare jag pratar om med 50 draghundar har att räkna med en kostnad på 5 000–30 000 kr. Är det verkligen rimligt?

Fru talman! Jag anser inte att detta är rimligt. Jag upprepar återigen: Vi löser inte problemet med dåliga och oseriösa hundägare genom att införa en generell lagstiftning som straffar den oskyldige utan att därför nå målet, nämligen att få bort problemet med farliga hundar.

Fru talman! Ann-Kristine Johansson har här beskrivit ett antal fall som är besvärande, och visst finns det sådana. Låt mig då ställa två frågor.

Hur gör vi med dem som äger hundspann, som har 50 hundar eller fler? Jag utgår från att en turistföretagare inte är särskilt intresserad av att lägga ut 30 000 kr för att märka sin hund när han upplever det som väldigt onödigt att göra det. Men visst menar Ann-Kristine Johansson att även den hundägaren ska märka sina hundar?

Den andra frågan gäller respekten för lagen. Det har sagts att 150 000 hundar inte är märkta. Man frågar sig: Finns det någon garanti för att det sker? Som beskrivs här behövs inte den åtgärden förrän man blir påträffad med sin hund, när polisen ser att det är en hund som inte är märkt. Man har då en respittid på en vecka på sig för att åstadkomma en märkning. Det finns över huvud taget ingen straffpåföljd. Incitamentet för att gå till hundmärkning är tämligen svagt för de hundägare som ännu inte har registrerat sin hund.

Lagen är ett skott i mörkret, fru talman.

Anf. 91 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Jag undrar om Anders Sjölund har diskuterat det här med den man som har 50 draghundar. Om han har 50 draghundar är han naturligtvis intresserad av att avla på de egenskaper som ger bra draghundar. De som avlar brukar ha siberian husky och grönländare och i vissa fall samojed och vorsteh. De brukar vara mycket noggranna med att ha

rasrena hundar, för annars är det svårt att avla på egenskaperna. De brukar också ha en uppfödning som innebär att de säljer det som vi kan kalla överskottet – de kan inte spara alla sina valpar. Det brukar betyda att de har sina hundar registrerade i Kennelklubben. Många av dem ställer dessutom ut sina hundar och är med på många tävlingar och uppvisningar. I och med att de är registrerade i Kennelklubben har de sina hundar märkta.

Jag ifrågasätter verkligen om denne man med sina 50 draghundar inte är en av dem som är aktiv inom dessa föreningar och har sina hundar märkta. Det skulle förvåna mig om det inte var så.

Man kan säga att det inte är något problem. Jag tycker att det är ganska viktigt att poängtera detta. Det låter som om vi helt plötsligt inför något nytt med märkningen. Men Kennelklubben har haft det här länge, både för att kunna kontrollera vilka hundarna är och för att det är ett bra sätt att ha kontroll om hundarna kommer bort osv.

Är Anders Sjölund verkligen säker på att denne hundägare inte har registrerade hundar? I så fall tillhör han nog undantaget bland draghundsfolket.

Anf. 92 ANDERS SJÖLUND (m) replik:

Fru talman! Vi talar om näringsidkare som föder upp sina egna hundar i stort antal, och de har inget intresse av att delta i kennelverksamhet, som Gudrun Lindvall beskriver. De har företag som går ut på att dra turister på fjället och i skogen. Det är en sluten verksamhet, som inte kräver någon märkning över huvud taget.

Anf. 93 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Nej, den kräver ingen märkning som sådan, men eftersom det är en människa som föder upp hundar lär han inte kunna behålla alla. Då säljer han, och det han säljer kommer han att sälja – det är jag fullkomligt övertygad om; jag kan ta kontakt med honom efteråt – som rasrena hundar. Titta på dem som håller på med draghundssport! De har så gott som aldrig blandraser, utan de har rasrena hundar för att kunna avla just på draghundsegenskaperna.

Jag kan inte tänka mig att denne man om han har 50 hundar – Anders Sjölund säger inte vilken ras det är – och har näringsverksamhet inte skulle vilja sälja valpar. Om han har bra hundar, med en bra stam, registrerade kan han få 6 000–7 000 kr per valp. Om han föder upp blandraser kan han få 500 kr, kanske en tusenlapp, möjligtvis 2 000 kr, för en valp. Om han har näringsverksamhet förutsätter jag att han tycker att skillnaden i pris gör det ganska intressant att vara registrerad hos Kennelklubben och därmed märka sina valpar.

Just i det här fallet ifrågasätter jag verkligen om Anders Sjölund har kontrollerat att denna person inte har registrerade hundar. I så fall avviker han radikalt från hur andra draghundsmänniskor betar sig.

Anf. 94 ANDERS SJÖLUND (m) replik:

Fru talman! Jag kan naturligtvis inte detaljerna i sammanhanget. Jag konstaterar bara att det finns ett antal hundra tusen hundar i detta land som inte är registrerade hos någon kennelklubb. Jag frågar återigen: Hur kan man komma till rätta med det med den här lagstiftningen, när det inte

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Lag om märkning och registrering av hundar

finns ett incitament för hundägarna att göra det över huvud taget? Det finns ingen straffpåföljd över huvud taget. Polisens instrument här är väldigt trubbigt. De som vill avstå från hundmärkning kommer även fortsättningsvis att göra det. Man kommer inte åt problematiken med kamphundar med den här lagstiftningen.

Anf. 95 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller den här draghundsägaren skulle jag tro att hans hundar redan är märkta. Det är viktigt att han märker sina hundar. Även på fjället eller var han har sitt företag kan hunden komma bort eller bli stulen. Det är lättare att få tillbaka den om den är märkt. Jag skulle tro att det är så som Gudrun Lindvall säger och att de redan är märkta. Som ansvarsfull hundägare märker man sin hund.

Sedan talade Anders Sjölund om respekt för lagen och att det är viktigt att vi följer lagen. Javisst! Det tycker jag också. Vi är överens om problemen, men vad vill ni göra i stället? Anders Sjölund säger att det inte finns något incitament och inte någon straffpåföljd om man inte märker hunden. Visst gör det väl det! En ansvarsfull hundägare är rädd om den hund han äger, och då märker han den för att kunna få tillbaka den om det händer någonting. Det är väl i allra högsta grad ett incitament.

Jag vill höra vad moderaterna vill göra i stället för att införa den här lagstiftningen. Hur kommer vi till rätta med problemet? Vad vill ni göra?

Anf. 96 ANDERS SJÖLUND (m) replik:

Fru talman! Tack för det beskedet till den här näringsidkaren i Västerbotten. Det är helt tydligt: Se till att dina hundar blir märkta! Självklart ska det vara på det sättet, säger Ann-Kristine Johansson. Det är ett klart och tydligt besked på den punkten, att ingen ska gå utanför lagen. Det tycker inte vi heller.

Men vad var det man ville åstadkomma med den här lagen? Jo, det var att komma till rätta med de hundar som betar sig på ett sådant sätt att de utgör en fara för sin omgivning, för andra hundar eller för människor. Det är helt klart att det är utgångspunkten i lagstiftningen.

Vi menar att såsom lagen nu är skriven löser det inte något problem. De människor som ägnar sig åt den här verksamheten bryr sig helt enkelt inte om det. Om polisen upptäcker en sådan här hund på stan, eller var man nu kan hitta den, som inte är märkt och som därmed inte har någon ägare ligger det redan i dag i lagstiftningen att man kan omhänderta den hunden, eftersom den utgör en fara och inte har någon ägare. Den möjligheten finns redan i dag.

Anf. 97 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Den här lagen kommer att bli ett verktyg för polisen att börja komma till rätta med problemen med de s.k. kamphundarna, de aggressiva hundarna. Kriminella människor som har en hund, kanske som vapen, kommer troligtvis inte att märka sin hund. Men då kan polisen komma åt problemet på ett annat sätt, när de ser kriminella ute på stan och kontrollerar om hunden är märkt eller inte. Det blir ett verktyg för polisen att använda lagen om märkning och registrering av hundar.

Ni svarar inte på frågan vad ni vill göra i stället. Vi är överens om problemet. Vad vill ni göra i stället från moderaternas sida för att komma till rätta med problemet?

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Anf. 98 ANDERS SJÖLUND (m) replik:

Fru talman! Som Ann-Kristine Johansson säger är de seriösa hundägarna redan i dag väldigt intresserade av att ha sina hundar märkta, just av det skälet att man ska kunna komma till rätta med det här. Vi menar att det redan i dag finns instrument för polisen att omhänderta hundar som utgör en fara för sin omgivning. Den här lagen är med andra ord helt verkningslös. Polisen kan i dag gå in och ingripa mot hundar som utgör en fara för sin omgivning.

Lag om märkning och registrering av hundar

Anf. 99 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Första talaren hoppades att vi skulle slippa skäll i denna hunddebatt. Det tror jag inte att det finns några risker för. Möjligen kommer någon att lämna debatten en aning slokörad och med svansen mellan benen.

Är det så, fru talman, att vi har alltför lätt att tillgripa generella metoder när vi ska finna lösningar på problem som är begränsade vad gäller antalet människor som berörs? Den fråga som vi nu debatterar och som vi ska ta ställning till handlar ju om att det ska bli enklare och gå fortare att fastställa vem som är en hunds ägare, och det för att komma åt problemet med hundar som attackerar människor och andra hundar.

Detta problem får vi inte förringa. Det är ett stort problem, även om inte många berörs.

Men min socialliberala kompass säger dock att lagstiftning på det sätt som miljö- och jordbruksutskottet föreslår måste vara den sista utvägen. Vi måste först få pröva andra lösningar som inte skapar olägenheter för de många – ja, nästan alla – hundägare där inga problem finns eller onödig byråkrati, kostnader, osv.

Nu säger majoritetspartierna att det inte finns några alternativa lösningar. Man säger att behovet av att få kännedom om och kontroll över de farliga hundarna är så stort att det bör finnas ett verksamt instrument som gör det möjligt för staten att ingripa och tvinga fram märkning och registrering.

Ann-Kristine Johansson sade att detta är början på att komma åt problemet. Början är alltså en lagstiftning som tvingar alla att registrera. Jag frågar mig vad fortsättningen är om lagstiftning som tvingar alla är en början. Vad tänkte Ann-Kristine Johansson på när hon talade om denna lagstiftning som en början?

Man vill alltså lagstifta, men man är inte säker på att lagen blir verkningsfull. Det måste bli slutsatsen.

Ann-Kristine Johansson sade vidare att de flesta kommer att märka sina hundar genom lagen. I nästa mening sade Ann-Kristine Johansson att de flesta hundar är märkta i dag. Jag tycker det brister i logiken här. Ann-Kristine Johansson talade också om att tvinga skötsamma hundägare att skaffa sig trygghet.

Vi menar att vi måste få pröva alla möjligheter. Man har frågat från talarstolen vad vi har för alternativa förslag. Mitt svar är att vi måste få fortsätta att diskutera och pröva alternativa lösningar därför att vi vill

undvika en lagstiftning som tvingar alla. Vi är skeptiska. Vi tror inte att en sådan lagstiftning löser detta problem. Vi bör få diskutera frågan återigen i miljö- och jordbruksutskottet och då med utgångspunkt i förslag till alternativa lösningar.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 100 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Det är intressant att höra Folkpartiet, som tydligen inte vill tvinga alla men somliga. Hur ska Harald Nordlund definiera dessa somliga? Det går inte att plocka vissa hundraser, för det här handlar inte om vissa hundraser. Det handlar ofta om blandraser. Ska Harald Nordlund plocka vissa åldersgrupper av människor, eller hur har han tänkt sig det?

Sedan vill jag också säga att det som har anförts om att det finns en lag som gör det möjligt för polisen att i dag omhänderta hundar inte är riktigt. Vad polisen kan göra enligt lagen om tillsyn av hundar och katter är att förelägga en ägare att vidta åtgärder. Men den lagen ger inte polisen möjlighet att i dag omhänderta hunden innan något allvarligt har hänt, och det är det som är den stora skillnaden.

Återigen: Hur ska denna lag, som bara tvingar somliga, se ut?

Anf. 101 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Det finns brister i nuvarande lagstiftning. Jag tror inte att polisen skulle reagera som den har gjort om det var så att den hade ett fullständigt verktyg för att komma åt detta problem. Vi behöver vidta åtgärder. Men det vi säger nu är att vi innan vi har prövat alla möjliga alternativa lösningar inte kan välja en lagstiftning som tvingar alla.

Mitt svar är alltså följande. Låt oss fortsätta att diskutera och pröva de alternativa lösningarna. Om Gudrun Lindvall och andra säger sig ha prövat detta kan jag säga att alla politiska partier inte har diskuterat alla möjliga alternativa lösningar.

Anf. 102 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Det här förslaget är naturligtvis berett så som man brukar bereda förslag i Sverige. Det har gått på remiss. Man kan se att de allra flesta remissinstanserna anser att detta är en mycket bra lag. Så brukar det gå till när det kommer förslag om lagar till riksdagen. Det är inte så att alla partier sätter sig ned och går igenom det exakta lagförslaget innan det kommer hit. I så fall skulle vi aldrig kunna fatta beslut på det sätt vi brukar göra.

Jag förstår att det är så svårt för oppositionen att hitta ett alternativ. Ni har också haft två veckor på er att sätta er in i detta ärende och skriva motion. Tittar man på de motionsförslag som kom kan man se att det var tunt, för att inte säga ganska obefintligt. Det är det minsta man kan säga.

Jag som representant för Miljöpartiet i dessa förhandlingar kan säga att jag gick in i arbetet ganska kritisk. Jag har fött upp valpar själv och har också märkt med tatuering. Jag hoppas att det inte blir den märkning-smetod man väljer, för den är inte riktigt beständig och kan diskuteras ur djurskyddssynpunkt. Jag försökte sätta mig in i frågan och hitta alternativ. Jag kan inte hitta några alternativ, Harald Nordlund.

Jag förstår polisen. Jag tycker djurskyddsorganisationerna har rätt. Jag tycker att de remissinstanser som anser att detta är nödvändigt faktiskt har mycket på fötterna. Något alternativt sätt att göra detta på kan jag inte se. Jag tycker att denna lag väldigt väl balanserar vad man kan kräva av vanliga hundägare och ger polisen en möjlighet att komma till rätta med inte i första hand kamphundarna utan med de olämpliga hundarna, som i många fall kriminella människor eller människor som vill använda hunden som skydd eller vapen har. Det är de hundarna – blandraserna eller de icke registrerade raserna – som vi måste kunna komma åt. Det är oerhört svårt att selektera dem i en lagstiftning. Det är inte möjligt.

Anf. 103 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! De politiska partierna är överens om att det här är ett problem som det i dag inte finns någon tillräckligt bra lösning på. Gudrun Lindvall säger att vi har prövat alla alternativ till en lagstiftning som tvingar alla till märkning och registrering. Vilka ”vi” har diskuterat det? Den diskussionen kring alla alternativa lösningar har inte förts mellan de politiska partierna. Det är det vi säger. Låt oss fortsätta denna diskussion och inte vidta denna typ av drastiska åtgärder innan vi har prövat alternativen.

Anf. 104 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Den diskussionen, Harald Nordlund, kunde vi mycket väl ha haft i miljö- och jordbruksutskottet om ni hade kommit med några konkreta förslag, men det gjorde ni inte.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

11 § Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning år 1999

Föredrogs

finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU23

Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning år 1999 (redog. 1999/2000:RB1, 1999/2000:RR5 och förs. 1999/2000:RB2).

Anf. 105 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag tror att jag ska avstå från att försöka göra en mjuk övergång från hundpolitik till penningpolitik och Riksbankens förvaltning.

Jag konstaterar att vi i och med dagens ärende för andra gången gör en årlig utvärdering, så som det är tänkt, i efterhand av Riksbankens penningpolitik. För första gången förs det nu också in ett år då Riksbankens penningpolitik har utformats inom ramen för det ökade oberoende som gäller fr.o.m. 1999.

Den nya direktionen i Riksbanken fastställde efter sitt tillträde att inflationsmålet även i fortsättningen skulle vara definierat i termer av KPI, dvs. konsumentprisindex. Riksbankschefen har också flera gånger inför

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Lag om märkning och registrering av hundar

Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning år 1999

utskottet förklarar att skälet till detta är att det är bäst känt i landet och väl statistiskt inarbetat. Direktionen angav dock två skäl för att avvika från målet. Det ena var om KPI ett eller två år framåt påverkas av tillfälliga faktorer, som t.ex. hushållens räntekostnader. Det andra var om inflationen ligger utanför målet och en snabb återgång till målet via ränteändringar får stora och negativa samhällsekonomiska konsekvenser.

De här viktiga justeringarna i operationaliseringen av inflationsmålet stod i fokus redan under riksdagens behandling av föregående års utvärderingsbetänkande. Inte minst erfarenheterna från de många räntesänkningarna under 1996 illustrerade nödvändigheten av att man arbetade med ett operativt inflationsmål som inte skulle leda till att Riksbankens räntepolitik skulle komma att styras av de egna räntesänkningarna, det som har kommit att kallas att Riksbanken jagar sin egen svans.

Vi kan nu konstatera att den nya penningpolitiska regimen har funnit sig väl till rätta. Det ökade oberoendet för Riksbanken utgör ett exempel i raden på hur 90-talet på många sätt kom att bli de positiva institutionella reformernas årtionde. Riksdagens nya budgetsysteem med utgiftstak, en ny bostadsfinansiering, det nya pensionssystemet, EU-medlemskapet och avregleringen av el- och telemarknaden är ytterligare några exempel. Gemensamt för dem alla är att de har bidragit till unikt goda svenska inflationsförhållanden som nu, åtminstone på några års sikt, synes ha etablerat sig. Gemensamt för dem är dessutom att den parlamentariska majoritet som ansvarade för och genomförde de institutionella förändringarna i några fall utgjordes av den borgerliga majoriteten i början av 90-talet men att det i de övriga och flesta fallen – det får erkännas – var en överensstämmelse mellan riksdagens fyra borgerliga partier och Socialdemokraterna. Inte i ett enda fall orkade eller förstod Miljöpartiet eller Vänsterpartiet nyttan av dessa reformer, riksbanksberoendet inräknat. Vi kan nu stilla undra hur läget hade varit för Sverige i dag utan dessa viktiga institutionella reformer. Men det här väcker också frågan vart riksdagens allt hårdare surrade vänstermajoritet ska föra Sverige framöver. I dagens betänkande illustreras detta av Vänsterpartiets anklagelse gentemot Riksbankens ledning för att den för en asymmetrisk räntepolitik. Min fråga till Johan Lönnroth blir därför om han menar att riksbanksdirektionen felaktigt har omdefinierat sin syn på hur KPI och måttet för den underliggande inflationen, det som vi kallar UNDIX, ska användas. Varför väljer annars Vänsterpartiet att hänvisa till KPI som om inga justeringar i användningen av måttet faktiskt har klargjorts? Vad menar egentligen Vänsterpartiet ska vara den nya vänstermajoriteten i riksdagens hållning i synen på Riksbankens oberoende?

Vi moderater har i två fall återupprepat våra krav på att man också i lag ska säkerställa den ökade öppenhet som kodifierats i praxis avseende återkommande offentliga utfrågningar av riksbankschefen och offentliggörande i efterhand av direktionens protokoll. Vi tycker inte att det räcker med att, som majoriteten gör i betänkandet, hänvisa till att det just har etablerats en praxis eller att säga att systemet ännu inte har satt sig. Land ska med lag byggas, och det finns all anledning för Sverige att i denna del fortsätta sitt arbete för att omgärda den svenska penningpolitiken med en hög grad av öppenhet. Jag yrkar därför bifall till reservation 2. Tack!

Anf. 106 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Vi har nu levt i snart ett och ett halvt år med den nya riksbankslagen. Det är första gången som vi utvärderar ett år som omfattas av den nya lagen.

Det måste väl erkännas att den här lagen uppenbarligen har fyllt sitt syfte. Det har blivit allt tystare i den allmänna offentliga debatten om penningpolitiken. Åtminstone har det blivit tystare här i riksdagen. Finansministern var ute i höstas, tror jag, och uttalade en del åsikter om penningpolitiken. Jag tror också att statsministern hade ett inlägg i debatten vid något tillfälle. Det var välkommet, men sedan dess har det varit ganska tyst. Det finns i och för sig en debatt inom riksbanksdirektionen mellan, paradoxalt nog, kvinnliga räntehökar och manliga ränteduvor. Men det här är en diskussion som vi får följa utifrån. Det är tyvärr en debatt som, liksom när det gäller mycket annan politik, förs över huvudet på oss i den parlamentariska vardagen.

Jag ställer mig lite frågande över huvudet taget till Fredrik Reinfeldts inställning till de här utvärderingarna. Egentligen är hela den här diskussionen och utvärderingen något av en paradox. Den nya riksbankslagens innebörd är ju att Riksbankens direktion inte ska lyssna på vad vi säger och uttalar för åsikter om penningpolitiken. Det är själva innebörden. Man definierar ju politiker som kortsiktiga populister som lyssnar för mycket på väljaropinioner. Därför måste man isolera politiken i denna riksbanksdirektion. Den ska inte lyssna på oss. Ändå ska vi lägga större vikt – det tycker även Fredrik Reinfeldt – vid de här utvärderingarna.

Men om Fredrik Reinfeldt skulle komma fram till att han tycker att riksbanksdirektionen har misskött sig och fört en felaktig penningpolitik undrar jag om han ska uttala den åsikten i de här debatterna. Och ska i så fall hans partikamrater och andra i direktionen lyssna på den kritik som Fredrik Reinfeldt framför härifrån? Det är ju i strid med hela andan och bokstaven i den nya riksbankslagen.

Vi har ju, som Fredrik Reinfeldt redan har berättat för kammaren, i en reservation riktat viss kritik mot riksbankspolitiken. Det handlar just om det som kallas för asymmetri. Vi tycker att det faktum att konsumentprisindex låg under 1 % åren 1997–1999 tyder på att Riksbanken tar den övre gränsen – det gäller toleransnivån – på något större allvar än den undre gränsen. Jag tycker att man kan göra den bedömningen. Sedan är det riktigt att Riksbanken i efterhand har resonerat en hel del kring om man kanske skulle ta bort vissa tillfälliga faktorer och definiera inflationsmålet på ett annat sätt, men faktum kvarstår. I vårpropositionen nu och i flera budgetpropositioner och vårpropositioner har det varit praktiskt taget exakt samma formulering, nämligen att Riksbanken har angett inflationsmålet som att KPI ska begränsas till 2 % med en tolerans på ± 1 %. Sedan står det alltid att regeringen står bakom det här inflationsmålet, definierat på exakt detta sätt. I och med att riksdagen fattar beslutet är det ju detta inflationsmål som vi har ställt oss bakom i riksdagen. Då måste det väl ändå vara det målet, som vi utvärderar. Om det ska ändras får väl detta skrivas in, och då får Riksbanken komma till oss och säga att man har definierat om målet. Då får vi eventuellt, om vi nu skulle tycka så, skriva in i vår budgetproposition att vi har accepterat det här målet. Vi i Vänsterpartiet hävdar att det, trots Riksbankens nya ställ-

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Penningpolitiken och
Riksbankens förvaltning
år 1999*

ning, har en betydelse att också riksdagen uttalar sitt godkännande eller underkännande av Riksbankens inflationsmål.

Fredrik Reinfeldt ställde en fråga om innebörden av den här kritiken, om hur man skulle se på majoriteten och om budgetpolitiken och sådant. Jag är inte exakt säker på att jag uppfattade hans fråga. Men det är inget konstigt i att vi har en diskussion också inom majoriteten och kanske landar på lite olika uppfattningar. Jag hoppas verkligen och tror att Fredrik Reinfeldt tänker själv. Om han skulle komma fram till att han någon gång kanske är oenig med Mats Odell eller Karin Pilsäter om exakt hur det ska formuleras hoppas jag verkligen att han inte drar sig för att formulera de oenigheterna.

Eller ska den nya inställningen till penningpolitiken betyda att Riksbankens penningpolitik är så gudsnädelig att man över huvud taget inte får ifrågasätta? Man ska komma ihåg förra gången. Vad gjorde de borgerliga då? Då ville man ju inte säga någonting alls. Man ville stryka hela utvärderingen och hålla tyst.

I den andan finns också det första förslaget från moderaterna i en motion, nämligen att riksbanksledningen ska vara så gudsnädelig att den inte bara ska vara orörbar för kritik. Den ska dessutom kunna begära att komma hit och tala för oss i riksdagen. Det är ganska märkligt. Skulle man inte kunna tänka sig att det gällde också andra, högsta domstolens ordförande eller kungen? Det är oerhört anmärkningsvärt.

Det andra förslaget däremot är högst rimligt. Det är att vi i riksdagen ska lagfästa det här med offentlighetsprincipen för protokollen. Det tycker jag är ett högst rimligt förslag som Vänsterpartiet har stått bakom nu under ganska lång tid. Det visar just att det ändå i grunden är den valda församlingen som har det yttersta ansvaret också för penningpolitiken. Vi fastställer reglerna. Det är inte som i Europeiska centralbanken där man inte kan utkräva ansvaret och där protokollen är hemliga.

Det skulle vara intressant att höra Fredrik Reinfeldts inställning till ECB-reglerna. De egna förslagen står ju totalt i strid med EMU:s och ECB:s regler.

Jag fick refererat för mig av min partikamrat Herman Schmid ett möte som var i början av maj i den monetära ekonomiska kommittén i EU-parlamentet. Vice chefen i ECB, Noyer, strök oerhört kraftfullt under att den svenska riksbankslagen inte fyller kraven. Det står nämligen uttryckligen i 38 § i ECB-stadgan att ledamöterna i de nationella centralbankerna ska omfattas av tystnadsplikt när det gäller grundläggande penningpolitiska frågor.

Det är så att ECB och EMU kräver att Sverige ska avskaffa sin offentlighetsprincip. Och nu vill moderaterna gå ännu längre – moderaterna som ju är sådana hjärtevänner till hela ECB-systemet. Det är en glädjande men något märklig motsägelsefull inställning som moderaterna har just i den svenska frågan.

Med detta vill jag yrka bifall inte bara till reservation 1 utan också till reservation 3.

Anf. 107 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Är det inte märkligt att när vänstern har jagat borgerligheten under årtionden för att vi någon gång då och då har visat att vi är skilda partier heter det alltid att det är ett svaghetstecken?

Sedan påpekar vi lite försiktigt att den nya vänstermajoriteten inte är ense i betydligt mer fundamentala frågor som hur svensk penningpolitik ska utformas. Och då blir det ett rop på att jag inte förstår demokratin. Det haltar något.

Johan Lönnroth vet ju också ungefär hur tongångarna har gått mot olikheter inom vissa majoritetsblock. Men det är ju mycket välkommet om det nu i vänstern sprider sig en uppfattning om att olika partier får ha olika uppfattningar och att man ändå kan bilda majoritet. Det intressanta är dock vilken utveckling vi ser framför oss. Vad ska bli blandningen av Vänsterpartiets och Miljöpartiets avogsamhet till institutionella förändringar och misstro till Riksbankens oberoende och det faktum att socialdemokratin har varit med om besluten?

Sedan konstaterar Johan Lönnroth att han tycker att det har blivit tystare till följd av den nya institutionella reformen. Det tror jag mer har att göra med det faktum att det, liksom en del annat av det jag nämnde, har bidragit till att vi har fått en inflation under kontroll och att det är lugnare på de marknader som det här handlar om. Politiken, liksom samhällsdebatten, fokuserar ofta på det som är problematiskt. Det som inte är lika problematiskt skjuts lite grann åt sidan. Det innebär inte att det har tystnat.

Vi är båda två åskådare vid utfrågningar och har möjlighet att ställa frågor vid offentliga utfrågningar och vid den här typen av debatter. Det är en mycket livaktig debatt för dem som intresserar sig för och dagligen följer svensk penningpolitik som jag tycker på ett utmärkt sätt har kommit på plats, bl.a. med hjälp av den förändring som nu har skett.

Min fråga om varhän Johan Lönnroths kritik syftar kvarstår ändå. Han säger: Vi måste ändå se på den målformulering som faktiskt finns. Men jag menar att den är justerad. Det är mycket tydligt markerat hur man nu använder synen på KPI och den underliggande inflationen. Hur förhåller sig Vänsterpartiet till denna nya verklighet att inte bara titta på detta med KPI?

Anf. 108 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Syftet med kritiken är att befrämja en ekonomisk politik som betonar samtliga de ekonomisk-politiska mål som vi är överens om, åtminstone i majoritetspartierna, men också att driva frågan om att sysselsättningsmålet är det allra viktigaste målet. Det är syftet.

Vi vill väldigt gärna att Riksbanken ska driva sin penningpolitik så att det för Riksbanken i och för sig icke inskrivna målet om sysselsättning ska väga tyngre i den förda politiken.

Jag uppfattade det inte så att det är några fundamentala skillnader mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Jag läste på den förra debatten för ett år sedan här i kammaren, och det var ganska vilda rallarsvingar mellan i det här fallet Jan Bergqvist och Fredrik Reinfeldt. Trots att majoriteterna ser ut på lite annorlunda sett just nu tror jag att skillnaden mellan Reinfeldt och Bergqvist är väsentligt större än mellan mig och Bergqvist i alla fall.

Sedan säger Fredrik Reinfeldt att vi nu har inflationen under kontroll och att det är därför som vi inte har någon debatt. Men vi har ju faktiskt det här med toleransen. Den har legat under 1 %. Tar Fredrik Reinfeldt över huvud taget den undre inflationsgränsen på allvar? Kan det vara så

Prot.
1999/2000:115
24 maj

*Penningpolitiken och
Riksbankens förvaltning
år 1999*

att man tappar kontrollen nedåt, så att säga, på inflationsnivån? Eller är det bara den övre inflationsgränsen som är det viktiga?

Fortfarande har Fredrik Reinfeldt inte svarat på min fråga om det här med öppenheten. Hur ser Fredrik Reinfeldt på slutenheten i den Europeiska centralbanken?

Anf. 109 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag skulle mer än någon annan bejaka en utveckling där ECB tar till sig den öppenhet som präglar svensk penningpolitik. Det tror jag vore en riktig utveckling också för ECB. Det har också olika moderater framfört i olika sammanhang.

Detta är mycket grundläggande, nämligen att alla ekonomisk-politiska mål ska sättas i händerna på Riksbanken. Det är ju det som är grundkonflikten. Det är att Riksbanken ska jaga sysselsättningsmålet. Det tror jag vore mycket olyckligt. Det tror jag också är en rätt stor skillnad, trots allt, mellan Socialdemokraternas och Vänsterpartiets uppfattning. Det får möjligtvis leda till en diskussion er emellan.

Det är nog viktigt att man ser på de framgångsexempel som finns i världen som har handlat just om prisstabilitet och att man inte ska försöka lasta Riksbanken med för många uppgifter där resultatet förmodligen då urvattnas. Det finns andra åtgärder – finanspolitik, avregleringar och mycket vi kan göra här i riksdagen för att underlätta för en växande arbetsmarknad där fler kan få jobb – som på ett bättre sätt, tror jag, möter det behovet.

Johan Lönnroth var inne på att det var en konstig process att vi stod här och diskuterade detta i efterhand. Jag sitter i en utredning som tittar på detta med utvärdering och tycker mig ha ganska klart för mig vad skillnaden är mellan det instruktionsförbud som finns, hur räntepolitiken framöver ska föras, och att man i efterhand ställer sig frågan hur den förda politiken i effekt blev. Det är en annan sak, och man ska inte tappa bort i ett parlament att kunna ha en öppen debatt kring vilken politik som de facto fördes och t.o.m. kritisera om så behövs. För mig råder ingen sammanblandning mellan instruktionsförbudet och det faktum att vi öppet kan diskutera utfallet av den förda politiken. Johan Lönnroth frågar om jag tar det nedre toleransintervallet på allvar. Ja, det gör jag med bestämdhet. Men jag uppfattar inte politiken som asymmetrisk. Jag har lyssnat till de av riksbanksdirektionen gjorda justeringarna, där man beskriver hur man tar hänsyn till detta, och då inte funnit att den förda politiken har varit asymmetrisk.

Anf. 110 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag tror att det är svårt att dra gränsen mellan utvärdering bakåt och synpunkter på den framtida penningpolitiken. Om Fredrik Reinfeldt t.ex. i dagens debatt skulle komma fram till att Riksbanken borde ha höjt räntan redan 1999 betydligt mer än vad den har gjort, har det naturligtvis en viss bäring på hur Riksbanken betar sig framöver. Jag anser att det är bra om det är så, men det är helt i strid med andan i den nya riksbankslagen, som vi fortfarande tycker är felaktig. Vi skulle gärna återvända till de gamla systemet med riksdagens överhöghet.

Det är vidare i och för sig bra att Fredrik Reinfeldt är kritisk mot ECB:s slutenhet, men vad tänker moderaterna nu göra för att bekämpa

den? Nu kan Fredrik Reinfeldt inte svara på det, men jag kan ställa frågan rakt ut i luften. Jag ser andra moderater som sitter här. Man kräver ju nu av oss att vi ska anpassa oss till ECB:s hemlighetsmakeri. Jag förut-sätter att moderaterna verkligen skärper sig på denna punkt och blir mera militanta.

Till sist: Moderaterna brukar i väldigt många sammanhang peka på USA som det stora föredömet, men av någon märklig anledning gör man det inte just i den här typen av frågor. Det kan möjligen bero på att man i Federal Reserve-systemet i USA enligt lagen vid avvägningarna inför utformningen av penningpolitiken faktiskt tar större hänsyn till syssel-sättningen än vad ECB gör, som är mera doktrinärt monetaristiskt inrik-tat. Men just när det gäller den argumentationen passar väl inte galo-scherna, och därför nämns inte detta faktum av moderaterna.

Anf. 111 MATS ODELL (kd):

Fru talman! En mycket bred majoritet i denna kammare har i och med den nya riksbankslagen genomfört en stor och viktig reform av den svenska penningpolitiken. Nu ska vi för andra gången utvärdera pen-ningpolitiken och Riksbankens förvaltning under det gångna året.

Samtliga partier i finansutskottet utom Vänsterpartiet godkänner nu Riksbankens sätt att hantera penningpolitiken under de år som man går igenom. Och det skulle bara fattas annat, eftersom denna penningpolitik har varit oerhört framgångsrik. Vi har en rekordlåg inflation kombinerad med en hög tillväxt. Denna låginflationspolitik har varit framgångsrik, och trovärdigheten för den ökar successivt hela tiden.

Majoriteten har i år avhållit sig från någonting som för omvärlden är fullständigt obegripligt, nämligen någon sorts formalexegetik omkring hur KPI-målet har hanterats. Kravet att Riksbanken ska jaga sin egen svans genom att kompensera effekterna av sina egna räntesänkningar när det formella KPI-målet sjunker upprätthålls nu enbart av Vänsterpartiet här i kammaren.

Jag tror att det beror på att Vänsterpartiet fortsätter att söka sak mot hela reformen. Man ställer sig på de ängsligas sida och försöker ge röst åt dem som är oroliga för förändringar, och det är väl gott och väl. Det har ni lång erfarenhet av, Johan Lönnroth. Ni var, som Lars Leijonborg brukar säga, emot att Sverige skulle gå in i Nationernas förbund vid dess bildande. Ni var emot Förenta nationerna när det bildades. Ni var t.o.m. mot Nordiska rådet – denna oerhört farliga organisation. Men så små-ningom tystnar kritiken, och man accepterar det som händer.

Nu säger Johan Lönnroth, fru talman, att lagen har fyllt sitt syfte och att det har blivit tystare i den allmänna debatten om penningpolitiken. Som ledamot av riksbanksfullmäktige kan jag försäkra att de dagliga kuvert med pressklipp som vi nås av är ganska tjocka. Det pågår dagligen en omfattande penningpolitisk debatt i Sverige. Vad som har tystnat, fru talman – om jag ska hålla mig till Johan Lönnroths ornitologiska värld, där han talar om räntehökar och ränteduvor – är olyckskorporna.

Fågelsången består nu av Johan Lönnroths ensamma kraxande när han på olika sätt försöker ta spjärn. Nu har han hittat det formella KPI och gör det till något att kritisera Riksbanken för, trots att penningpoliti-ken har varit oerhört framgångsrik.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Penningpolitiken och
Riksbankens förvalt-
ning år 1999*

Utskottsutfrågningarna av riksbankschefen är naturligtvis en oerhört viktig del av den nya öppenheten. Den svenska riksbankslagen ligger i världsklass när det gäller att tillgodose alla krav på öppenhet och demokrati. I riksbanksreformen gjordes dock ingen lagreglering av de här utskottsutfrågningarna. Det har nu utvecklats en praxis där riksbankschefen infinder sig till finansutskottets utfrågningar. Från början var dessa ofta slutna. Numera har de blivit offentliga.

Vi har från tid till annan i finansutskottet haft olika uppfattningar om huruvida de här utfrågningarna skulle vara slutna eller offentliga. Jag tror nu, och vi tycker inom Kristdemokraterna att det är bra om vi kan få till stånd en lagreglering av de här utskottsutfrågningarna och att det faktiskt också blir en ömsesidighet i det här kravet.

I reservation 3, fru talman, föreslås med anledning av en moderat motion att offentliggörandet av direktionens protokoll ska lagfästas. Nu sker offentliggörandet frivilligt efter en viss tid, som faktiskt har blivit kortare och kortare. Det finns i utskottets betänkande en detaljerad redogörelse för hur denna tid har varierat.

Principerna för offentliggörandet utvecklas fortfarande. Det är väldigt positivt, och Riksbanken har utvecklat en betydande skicklighet på att bli tydlig, så att de penningpolitiska signalerna kan uppfattas av marknaden och av alla aktörer. Tydlighet är viktig, men när vi arbetade med den nya riksbankslagen var det uppenbart att en lagreglering på den här punkten skulle komma i konflikt med sekretesslagstiftningen.

Vi tycker faktiskt att man bör låta den här processen fortsätta, och därför avstyrker vi tills vidare yrkandet i fråga.

Fru talman! Sverige har lyckats dra fördel av EMU:s första två steg. Det andra steget, som Riksbankens självständighet är en del av, har varit en stor framgång – en av de viktiga strukturreformer som har genomförts av en bred majoritet. Vi skulle önska att betydligt fler strukturreformer skulle kunna genomföras. Den tredje fasen har Vänstern och Miljöpartiet som vanligt, liksom när det gällt de två första stegen, varit emot. Vi kan kanske med den erfarenhet som vi nu har hoppas att de så småningom ansluter sig till dem.

Fru talman! Vi bör så fort som möjligt bli delaktiga också av det tredje steget, till gagn för en bättre utveckling för vårt land.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 112 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! När jag sade att debatten hade tystnat menade jag den offentliga debatt som förs här i riksdagen. Bland allmänheten gäller det inte bara penningpolitiken utan också den ekonomiska politiken i stort, där det blir allt tystare. Man överlåter alltmer av debatten till Riksbankens direktionens olika medlemmar och kanske också till den debatt som pågår i EU och EMU.

Även Mats Odell har faktiskt i någon mening tystnat. Jag har läst på från den förra debatten, där det var oerhört yviga svängar. Då sade Mats Odell att den dåvarande majoritetens kritik av Riksbanken påminde honom om Franz Kafka. Nu drar han till med att jag kraxar som en korp. Om man skulle jämföra Odell med något med vingar så skulle det nog bli änglar. Vare sig han hamnar på den ena eller den andra sidan så sjunger han alltid med änglarna. Det är nog den bästa karakteristiken.

Anf. 113 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det är klart att debatten kanske i viss mån präglas av att människor är nöjda med att räntorna gått ned. Det finns inte så stor anledning att då debattera detta. När vi förra gången var emot majoritetens skrivning vad det bl.a. för exegetiken omkring KPI-målet som sådant, att man skulle jaga sin egen svans.

Det andra som Johan Lönnroth tog upp tidigare i sin replik var att vi ville stryka hela utvärderingen. Det berodde på att det framgick att Riksbanken borde ha sänkt räntan snabbare åren 1995 och 1996. Problemet var, fru talman, att den självständigare ställningen inträdde först den 1 januari 1999, denna mörka dag för landet, enligt Johan Lönnroth, när tystnaden började sänka sig över den svenska penningpolitiska debatten. Det var anledningen till att vi inte ville ha det avsnittet om att utvärdera en reform som ännu inte var genomförd.

Anf. 114 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Det är riktigt att räntorna har gått ned. Det är väldigt mycket beroende på att det har förts en ansvarsfull ekonomisk politik, där inte minst Västernpartiet har medverkat till att de offentliga finanserna nu är i god ordning.

Jag vidhåller att jämfört med de oerhört vidlyftiga argument som Odell hade förra gången i debatten har han blivit ganska så tyst. Det vi gjorde förra året var ett mycket försiktigt påpekande. Det fanns också ledande företrädare för Riksbanken som var överens om att en av dessa räntehöjningar som gjordes, jag tror det var år 1997, inte var bra. Den var onödig. Man förutsåg inte den utveckling som sedan kom.

Jag tror inte att någon annan än Mats Odell och några till tyckte att det var särskilt anmärkningsvärt. Men han tog naturligtvis chansen att ställa till med en rejäl Kafkaföreställning.

Anf. 115 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag kan leva upp till just de ambitionerna. Problemet med kritiken mot Riksbankens agerande år 1997 var att Riksbanken ingalunda var ensam. Det framgår både av det betänkande vi då diskuterade, och det framgår av dagens betänkande. Där var man i mycket gott sällskap. I stort sett samtliga institut gjorde samma bedömning som Riksbanken då gjorde.

Fru talman! Jag kan inte frigöra mig från att Johan Lönnroths ambitioner här grundar sig i att han söker sak mot hela tanken med en självständig riksbank, en uppdelning av finanspolitiken och penningpolitiken där Riksbanken har en självständig roll. Det är detta som är Johan Lönnroths problem. Han söker i materialet, och han gräver allt djupare. Han hittar en och annan företeelse, någon spik, som han kan koka soppa på.

Det som ändå borde vara inte Johan Lönnroths men väl Jan Bergqvists, Bosse Ringholms och Göran Perssons problem är att man ska luta sig mot detta parti, detta bakåtblickande parti, när det gäller att i framtiden skapa en god ekonomisk utveckling för Sverige. Det är egentligen där som min största oro finns.

Anf. 116 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Vi ska utvärdera penningpolitiken för år 1999. Den här gången är vi eniga i stort sett i Sveriges riksdag om utvärderingen. Det beror på, som Mats Odell påpekade, att förra året när vi var oeniga försökte socialdemokraterna och vänstermajoriteten att utvärdera fel period och kritiserade – som vi tyckte – att Riksbanken inte hade förmågan att vara synsk. Man kritiserade också Riksbanken för att den inte hade snöat in tillräckligt på KPI-måttet.

Jag tycker att det är bra att socialdemokraterna har tagit intryck av den kritik och de argument som fördes fram då, att man var ute lite på fel spår. Det klargör också att Vänsterpartiet är helt isolerat i sin iver att driva på för att människor ska få ännu svårare att få lönen att räcka till hela månaden.

Utvärderingen gäller år 1999. Det är först då som Riksbanken har blivit oberoende. Utvärderingen måste både gälla hur man har formulerat sina mål och hur man har kunnat uppnå dem. Det val man gör av t.ex. index avgör också hur lätt det är för andra att kunna följa vad man gör och huruvida det är ett bra mål som man försöker att nå.

Jag tycker att det var väldigt bra att Riksbanken direkt år 1999 när den blev självständig klargjorde hur man tänkte hantera avvikelser från KPI-måttet så att det blev mer öppet och tydligt och kunde diskuteras, till skillnad från tidigare när det var lite oklart. Nu har man också angett från Riksbankens sida att man i praktiken tills vidare använder måttet UNDI_X, och det är väldigt bra. Det ger större möjligheter till en debatt, till en utvärdering och till en öppenhet om hur man arbetar.

Jag tror också att det är bra om man fortsätter att utveckla dessa index och kanske t.o.m. med tiden kan tycka att det är lämpligt att övergå till det harmoniserade konsumentprisindexet HIKP. Självklart ökar genomskinligheten ännu mer om man använder samma målvariabel som ECB gör för euron.

Varför är det då bra med debatt och öppenhet? Det kan man fråga sig. Jag tror att det är otroligt viktigt i en situation med en självständig riksbank att det pågår en penningpolitisk debatt på många ställen i samhället. Det gäller också att det pågår en debatt om varför det är bra med låg inflation. Det tror jag att många människor ganska snabbt kan tänkas glömma bort. Det är alldeles uppenbart att Johan Lönnroth inte riktigt har samma åsikt som vi andra om att det är bra.

Det är också viktigt att man i största allmänhet diskuterar vilka redskap Riksbanken har, hur rollfördelningen ser ut och vad som är vems uppgift. Det gäller t.ex. vems uppgift det är att sköta finanspolitiken, vilka möjligheter finanspolitiken har, vilka möjligheter penningpolitiken har och vilka möjligheter strukturpolitiken har.

Vi har just nu en politisk ledning i det här landet som i en brinnande högkonjunktur bedriver en expansiv finanspolitik och som i princip saknar strukturpolitik. Då är det klart att man ur Johan Lönnroths perspektiv kan tycka att det är lite bekvämt att kunna skylla eventuella problemställningar på någon annan.

Faktum är att Johan Lönnroth och Vänsterpartiet är helt isolerade om att vilja använda ett försämrat penningvärde i stället för att ta det ansvar som man har i sin ställning och t.ex. strama åt finanspolitiken, genomföra strukturreformer, sänka skatter i stället för att öka utgifter, osv.

Johan Lönnroth säger att det har blivit tystare i den penningpolitiska debatten. Det är alldeles uppenbart att det inte har det. Däremot kommer det från vissa håll ganska bisarra argument. Nästan roligast av allt är att höra hur Johan Lönnroth försöker att göra detta som allt annat till en *gender*-fråga.

Det är väl just en förtvivlans jakt på en annan ism än sin gamla som gör att man försöker att sortera in allting. Uppenbarligen strider det mot Johan Lönnroths fördomar om hur kvinnor ska vara att de kvinnliga ledamöterna av Riksbankens direktion är s.k. hökar medan de manliga är lite mer duvaktiga.

Det strider däremot inte på något sätt mot min bild. Jag tycker ofta det är så att det är karlarna som är de mjuka och släpphänta och kvinnorna som får ta ansvar. Om Johan Lönnroth verkligen tänker efter lite tror jag inte att det är ett dugg konstigt ens med Johan Lönnroths lite mer fördomsfulla kvinnosyn att det är på det här viset.

Det är alltid kvinnorna som drabbas värst när pengarna inte räcker. Med Johan Lönnroths proinflationpolitik räcker pengarna under kortare tid. Saker blir dyrare, och de pengar man har att handla för räcker inte till lika mycket. Eftersom kvinnor har mycket mindre marginaler i sin ekonomi än vad män har är det naturligtvis kvinnor som drabbas hårdast.

Därför är det kanske en fullständigt naturlig *gender*-fråga att det är kvinnorna i Riksbanken som är mer av hårda typer. Johan Lönnroth skulle möjligen ta ett varv till i sina funderingar på feminism, kvinnosyn och ekonomisk politik.

Detta är verkligen notabelt. Sveriges kvinnor borde i högre grad känna till att det just är de s.k. feministerna i Vänsterpartiet som strävar efter att pengarna ska räcka till mindre.

Jag har talat om öppenheten, och den är otroligt viktig. Det är t.ex. bra att vi kan debattera här i kammaren, även om åhörarna inte är så många, liksom att vi kan debattera i många andra forum. Det vore bra om finansministern också kunde delta – det gör han alldeles för lite – även om det han säger ibland kanske inte är alldeles genomtänkt.

Jag skulle vilja ha ännu mera av öppenhet. Framför allt vill jag kunna garantera en öppenhet. Därför tycker jag fortfarande – och Folkpartiet har tyckt det hela tiden – att protokollen ska vara offentliga. Det får inte vara något som är upp till den sittande riksbanksledningen att avgöra, utan den praxis som nu finns, och som är mycket bra, bör kodifieras med en lagstiftning.

De motargument som nu framförs är desamma som framfördes förut, nämligen att det skulle strida mot sekretesslagen i största allmänhet. Men då får man väl ändra på de ställena i sekretesslagen, vilket är fullt genomförbart. Sekretesslagens skrivningar, som de råkar vara formulerade, utgör i mitt tycke inte ett tillräckligt stort hinder för att man inte skulle kunna genomföra en angelägen kodifiering av praxisen.

Ett annat motargument är utfrågningen. Även här tycker jag att öppenheten är otroligt viktig. Just därför att Riksbanken är självständig och riksdagen inte kan lägga sig i den dagliga hanteringen är det viktigt att kunna garantera att det alltid ska kunna pågå en öppen debatt. Därför bör man införa en regel som säger att riksbankschefen har skyldighet att infinna sig till sammanträdet.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Penningpolitiken och
Riksbankens förvaltning
år 1999*

Det är lite lustigt att majoriteten i betänkandet hänvisar till ett ställe i riksdagsordningen där det står att utskottet *kan* besluta att sammanträdet till den del det avser inhämtande av upplysningar helt eller delvis ska vara offentligt. Men det är väl inget svar på vårt krav på att man ska kunna kräva att riksbankschefen ska infinna sig till ett sådant offentligt sammanträde?

Det finns regler för hur ljud- och bildupptagning ska gå till, och man måste lämna in väskor och ytterkläder när man blir tillsagd, osv. Men det finns ingen som helst reglering av att ett sådant här sammanträde verkligen ska komma till stånd, vilket jag tycker vore väldigt angeläget.

Fru talman! Jag står givetvis bakom samtliga reservationer. Dessutom tror jag att någon redan har yrkat bifall till dem. I annat fall yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 117 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Egentligen kanske jag inte behöver säga det här, men jag och Vänsterpartiet tycker att det är mycket viktigt med en låg inflation. Men frågan till Karin Pilsäter är ju om hon tycker att det är ett problem att inflationen har legat under den lägre toleransnivån i tre års tid. Kan inflationen bli för låg?

Karin Pilsäter sade att det bedrivs en slapp finanspolitik och att jag har ett behov av att skylla på penningpolitiken. Jag undrar om Karin Pilsäter har en helt annan uppfattning än väldigt många bedömare, som inte alls anser att finanspolitiken är särskilt slapp.

Skatternas andel av BNP minskar i och för sig, men också utgifternas andel av BNP minskar i ganska hastigt tempo. Dessutom kräver ju Folkpartiet mycket stora skattesänkningar just i en tid då den privata konsumtionen går i höjden.

I Vänsterpartiet anser vi att det vore bättre att lägga pengarna på offentlig konsumtion, skola, vård och omsorg, i stället för att lägga alla dessa miljarder på skattesänkningar som ytterligare främjar privatkonsumtionen, som är på gränsen till överhettning. Då skulle man hålla uppe sysselsättningen, inte minst för kvinnor.

Jag ska inte fördjupa mig ytterligare i den här feminismdebatten, eftersom jag definitionsmässigt alltid har problem i sådana debatter. Men jag kan åtminstone påpeka att den politik som Folkpartiet bedriver innebär att kvinnor får lägre sysselsättning jämfört med den politik som Vänsterpartiet bedriver.

Anf. 118 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att det är bra att Johan Lönnroth avstår från att ägna sig åt ytterligare *gender*-analys. Det är välgörande för oss alla.

Han säger att han definitionsmässigt har problem därför att han är man, och det vet jag inte riktigt om jag vill hålla med om. Jag tycker i alla fall inte att det definitionsmässigt är så att alla män är sämre. Det är möjligt att det är någon sorts påverkan från den vänsterpartistiska feminismen. Det är definitivt inte den sortens feminism som jag bekänner mig till. Det är inget allmänt problem att vara man.

Möjligen har Johan Lönnroth också ett annat problem, nämligen med hörseln. Jag sade ingenting om att finanspolitiken var slapp utan att den var expansiv. Det är ganska oomtvistat att den är det. Om inte Johan

Lönnroth håller med om det, så vet jag inte vad han har för definition på expansiv. Normalt sett kan människor räkna ned att finanspolitiken är expansiv.

Det är självklart så att det inte bara handlar om utgiftsandelar. Det är jättebra att de offentliga utgifternas del av BNP sjunker, men det beror ju på att BNP stiger väldigt kraftigt. Det är ju också bra att BNP stiger kraftigt. Att den gör det beror framför allt på att vi har en mycket stark konjunktur internationellt, som även finns i Sverige.

Vi har också under en tidigare period genomfört en förfärlig massa förändringar av Sverige som gör att vi nu kan ta till vara dessa goda tider. Men Vänsterpartiet har ju varit tvärt emot de allra flesta av dessa förändringar, så jag tycker inte att Johan Lönnroth ska ta åt sig så där våldsamt mycket av äran.

Här i riksdagen säger ni naturligtvis att ni ansluter er till låginflationspolitiken. Men ändå hör man hela tiden att inflationen borde vara lite högre. Jag debatterar väldigt ofta med Vänsterpartister utanför det här huset, och då framgår det att er partilinje är att inflationen borde vara avsevärt mycket högre än det toleransintervall som Riksbanken har angett och som vi andra har ställt oss bakom.

Anf. 119 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Vi har ett mycket stort överskott i det finansiella sparandet. Vi har ett mycket stort överskott i bytesbalansen. Enligt alla definitioner så är detta inte vare sig en expansiv eller slapp finanspolitik, vad man nu kallar det. Det är en ganska stark finanspolitik i ett läge då vi fortfarande har ganska hög arbetslöshet.

Anf. 120 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det är ganska uppenbart att Johan Lönnroth har en annan definition på expansiv finanspolitik än vad folk i övrigt har i Sverige. Men när de offentliga utgifterna ökar ganska kraftigt är det väl per definition en expansiv finanspolitik? Men det är kanske inte rätt ögonblick för det.

Det är inte bara fråga om *att* man sänker skatter och ökar utgifter utan också om *vilka* skatter och vilka utgifter det är och på vilket sätt de underlättar för ekonomin att växa utan att det blir inflation. Problemet med Vänsterpartiet är att era skattesänkningar görs på ett sådant sätt att de inte i särskilt stor utsträckning underlättar för ekonomin att växa, t.ex. för att öka arbetsutbudet.

Jag tycker inte att ni i Vänsterpartiet är så överdrivet klara över just rollfördelningen: vem som har hand om vad, vilka redskap man har och hur man kan använda dem.

I förra vändan hann jag inte säga att det är otroligt viktigt att vi får en långsiktig trovärdighet för vår låginflationspolitik och att ni inte får det inflytande som ni önskar i det avseendet.

Därför tror jag att det är bra att vi har legat väldigt lågt. Om Johan Lönnroth och socialdemokraterna här tog intryck av Riksbankens uppgifter om vilka avvikelser från KPI man gör, så skulle ni vara medvetna om att man inte ligger under toleransintervallet på det sätt som Johan Lönnroth uppger att man gör.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Penningpolitiken och
Riksbankens förvaltning
år 1999*

Anf. 121 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det är som sagt väldigt glädjande att vi har en bred majoritet här i kammaren i frågan om den nya, självständiga Riksbanken och den reformen. Jag tror inte heller att vi står så väldigt långt ifrån varandra när det gäller lagregleringen med anledning av publiceringen av riksbanksdirektionens protokoll.

Det handlar om den arbetsgrupp som under ledning av Erik Åsbrink – jag själv ingick också i den för övrigt – utarbetade förslaget till den nya riksbankslagen. Det resonemang som vi förde omkring huruvida offentliggörandet av protokollet skulle lagregleras eller inte var grundat på en rädsla för att driva fram en situation där de verkliga penningpolitiska debatterna fördes i ett sammanhang, och direktionen sedan gick in och mer eller mindre bara fattade ett beslut.

Nu har det visat sig att det inte har blivit så. Jag tycker att vi har en bra praxis som inte finns, utan som håller på att utvecklas för närvarande. Därför tycker jag att det kanske ger lite fel signaler om vi klampar in från riksdagens sida och börjar stifta lag.

Däremot kan det mycket väl vara så att vi kan se framöver att tiden blir mer mogen för att kodifiera någonting som fungerar mycket bra. I så fall – om vi ska göra det – så krävs det mycket noggranna förberedelser. Det krävs av allt att döma en omfattande utredning som kan remissbehandlas. Man kan få in synpunkter på hur detta kommer att fungera. Det får inte bli en försämrad funktion, utan det måste bidra till öppenhet.

Fru talman! Jag tror inte att Karin Pilsäter och jag har några problem med varandra på den här punkten heller. Det kan mycket väl vara så att vi i framtiden enas om att det blir en lagstiftning. Men det är för tidigt att uttala sig om det just nu.

Anf. 122 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag antar att detta var mer av ett *statement* än en fråga till mig. Jag tycker ändå att det ska vara glasklart vems uppgift det är att stifta lag och vems uppgift det är att sköta reporäntan.

Jag tycker nästan att det blir lite obehagligt med det här bugandet för riksbanksdirektören, att man inte ska klampa in osv. Det är väl vi som bestämmer vad det ska stå i lagstiftningen om ifall Riksbankens protokoll ska vara öppna! Med Mats Odells argument blir det nästan som att man samtidigt skulle säga så här: Den här debatten är offentlig. Det är ju inte så många som lyssnar på den i och för sig, men den är offentlig. Det skulle alltså i så fall innebära att den riktiga ekonomiskpolitiska debatten i riksdagen sköttes någon annanstans, där folk inte kunde höra den. Och så är det ju inte!

Det är klart att man måste kunna ha en öppenhet, och kunna kräva och förvänta sig att argument, åsikter och ståndpunkter ska redovisas offentligt. Det är ju det som är själva meningen med en offentlig debatt.

Det tar tid att genomföra en sådan här förändring. Vi ville ju att den processen skulle ha påbörjats för länge sedan, men när det nu är så att sådant här tar ganska lång tid så är det väl bättre att sätta i gång processen redan nu. Det är därför som vi har föreslagit just att man ska ge regeringen uppdraget att sätta i gång processen.

Om kammaren bifaller vårt yrkande så innebär det att Mats Odell när han känner sig redo för det kommer att ha ett färdigt förslag i stället för

att då påbörja processen och få vänta jättelänge innan det verkligen blir en lagstiftning i frågan.

Anf. 123 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att för närvarande råder en full öppenhet. Vi har en situation där protokollen speglar en mycket bred och mycket omfattande debatt inom riksbanksdirektionen. Att det skulle finnas någon brådska med att komma och stifta lag om det som redan fungerar är för mig inte särskilt uppenbart. Vilket skulle skälet vara för det?

Min uppfattning är att vi ska se hur den här praxisen utvecklas. Jag tror att frivillighet på det här området har varit en bra linje. Vi vet inte vad det hade inneburit om vi redan innan direktionen hade börjat fungera hade sett till att det hade funnits en lagreglering. Det har varit lyckosamt att det inte har funnits en lagreglering från början – det hävdar jag bestämt. Men det kan vara möjligt att utvecklingen gagnas av att det så småningom blir en sådan reglering.

Anf. 124 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! I mitt perspektiv tycker jag att det ska vara alldeles glasklart att riksbanksledningen inte ska ha någon möjlighet att ändra på detta, och att om den skulle få för sig att ändra på det så ska det vara en väldigt lång process innan vi kan lagstifta. Jag tycker att det är alldeles utmärkt så som man har skött det hittills, men desto viktigare är det därför att vi ser till att kodifiera det i en lagstiftning så att vi säkerställer att det inte blir några förändringar.

Tänk om detta inte hade varit öppet! Då hade Johan Lönnroth aldrig fått veta hur det är ute i det verkliga livet – nämligen att det är kvinnor som är hårda och män som är mjuka.

Anf. 125 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Hur går det egentligen till när Riksbankens direktion samlas till möte för att bestämma räntan? Där kommer de sex direktionsmedlemmarna, dvs. riksbankschefen och de fem vice riksbankscheferna. Men där kommer också två personer som är valda av riksdagen. Det är riksbanksfullmäktiges ordförande och vice ordförande. De har ingen beslutanderätt, men de har närvarorätt och yttranderätt. Det är de två personerna som ska stå för en viktig del av den demokratiska insynen. Man kan säga att de ska vara riksdagens förlängda öron och ögon.

Finns det risk för att direktionen försöker dölja meningsskiljaktigheter på ett sådant här möte? Kommer man med andra ord med färdiga ställningstaganden och sammanjämkade ståndpunkter?

Vi ska nog vara medvetna om att det kan finnas mekanismer som begränsar insynen. Om man t.ex. har en hårt trängd direktion, som är i blåsväder och känner sig starkt pressad – kan det inte då vara frestande att försöka resonera ihop sig inför mötet med de av riksdagen valda representanterna?

I så fall blir ju insynen en ren illusion. Även om direktionsmedlemmarna inte har några som helst planer på att resonera sig fram till gemensamma ståndpunkter före de här mötena så kan det bli så ändå, eftersom de träffas regelbundet, nästan dagligen, och diskuterar aktuella frågor.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Penningpolitiken och
Riksbankens förvaltning
år 1999*

I den nya riksbanksorganisationen var det viktigt för oss socialdemokrater att göra den demokratiska insynen så stor som möjligt. Vi drev kravet hårt på närvarorätt och yttranderätt på direktionens möten. Men vi vet att fullständig insyn inte är någonting som ger sig av sig självt. Tvärtom är det så att riksbankschefen och de övriga medlemmarna av direktionen måste arbeta aktivt för att skapa goda förutsättningar för det.

Vi har gått igenom Riksbankens protokoll, och vi har försökt att även på annat sätt bedöma hur det hela har fungerat sedan den nya organisationen trädde i kraft. Resultatet är glädjande. Inte minst ordföranden i direktionen, riksbankschefen Urban Bäckström, har aktivt arbetat för att förverkliga andan i riksdagsbeslutet när det gäller den här formen av insyn. Han har på ett föredömligt sätt verkat för att de olika meningar som finns i direktionen ska komma upp i dagen och brytas mot varandra i närvaro av riksdagens representanter. Eftersom vi socialdemokrater fäster så stor vikt vid att detta fungerar skulle vi kunna vara beredda att ge honom en guldstjärna för hans insatser just för detta. Vi hoppas att det ska bli lika bra i fortsättningen.

Inom parentes vill jag säga att jag personligen inte är övertygad om att det bara är fördelar med en ordning där någon eller några i efterhand författar reservation. Det avgörande är trots allt att meningarna får brytas fullt ut innan direktionen fattar sitt beslut. Det är inte alls lika avgörande att man sedan på ett mycket formellt sätt upprepar den ståndpunkt som man redan har gett till känna innan direktionen fattat sitt beslut.

Sedan kommer jag till frågan om ifall man i riksbankslagen ska föra in en bestämmelse om att Riksbanken måste offentliggöra sina protokoll. Mitt svar går väldigt mycket i linje med vad Mats Odell har sagt här: Visst kan man göra det, men bara om det sker i sådana former att det inte på något sätt kan äventyra den demokratiska insyn som jag har talat om.

Som Mats Odell var inne på har vi nu en utveckling där tiden mellan direktionens möte och protokollets offentliggörande undan för undan kortas ned.

Jag är rätt säker på att om ungefär ett år är den här fördröjningen inte alls lika lång som den är i dag. Då ska man nog tänka efter ett tag. Gör man mer skada än nytta om man i dagens läge lagstiftar om att protokollet ska offentliggöras med viss sedvanlig fördröjning, som det står i motionen? Den sedvanliga fördröjningen är i år kortare än den var förra året. En sedvanlig fördröjning är troligen ännu kortare nästa år.

Även reservationen lider för övrigt av samma svaghet som motionen. Den talar inte om att lagfästa offentliggörandet med sedvanlig fördröjning, men den talar om offentliggörande ”med viss tidseftersläpning”. Då måste det vara bättre att Riksbanken får fortsätta att pressa ned tiden mellan mötet och offentliggörandet av protokollet. Vi får se hur långt vi kommer den vägen innan vi fyrar av lagstiftningsvapnet.

I Karin Pilsäters dialog med Mats Odell sade hon att den praxis som finns nu är mycket bra och bör kodifieras. Det betyder att man därmed riskerar att stoppa upp den process som pågår mot att tiden mellan direktionsmötet och offentliggörandet undan för undan kortas ned.

Land ska med lag byggas, sade Fredrik Reinfeldt. Men frågan är naturligtvis om det är en dålig eller bra lag, om det är en lag vid rätt tidpunkt och vad den får för effekter.

Sedan kommer jag till den lite ruskiga reservationen – det tycker jag faktiskt – nämligen reservation 2 av Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna. Som vi alla vet har vi nu ett tjänstemannastyre av Riksbanken. Att det har blivit så är en ofrånkomlig följd av våra internationella förpliktelser som medlemmar i EU. Men det betyder inte att vi av bara farten ska ge Riksbankens direktion makt att bestämma också över riksdagens arbete. Ni tre partier vill att om Riksbankens direktion rycker i snöret ska riksdagen sprattla vare sig riksdagen vill eller inte och vare sig tidpunkten är lämplig för riksdagen eller inte. Detta att riksdagen också får ett snöre att rycka i hjälper inte. Detta är ett förslag som inte hör hemma i en parlamentarisk demokrati.

Karin Pilsäter talar om bugande för riksbanksdirektörer. Det här är ett förslag som i princip innebär att riksdagens arbete skulle böja knä för Riksbanken. Visserligen talar all sannolikhet för att Riksbankens tjänstemän är kloka nog att aldrig någonsin utnyttja en sådan här tvångsregel. Men rent principiellt är det helt vedervärdigt att införa en lag som ger Riksbankens tjänstemän rätt att bestämma över hur riksdagen ska sköta sitt arbete.

Nu säger man i reservationen att detta är en ordning som redan finns inom EU. Detta gäller redan mellan Europaparlamentet och Europeiska centralbanken. Rycker man i snöret på ena sidan måste den andra sidan ställa upp. Men ett dåligt förslag blir ju inte bättre för att det redan tillämpas på annat håll. Att Europaparlamentet och Europeiska centralbanken har det här arrangemanget är ju ännu ett exempel på den svaga och underordnade roll som Europaparlamentet har inom EU. EU är ingen parlamentarisk demokrati.

I en parlamentarisk demokrati som Sverige är parlamentet själva hjärtat. Riksdagen är folkets främsta företrädare. Det är riksdagen som fattar de avgörande besluten. Varför ska vi sätta upp de dåliga exemplen som ideal för Sveriges riksdag? Det här förslaget är praktiskt onödigt och principiellt vedervärdigt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag.

Anf. 126 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag lyssnade med en viss fascination redan på den tidigare replikväxlingen om huruvida praxis ska gå först eller om lagstiftning ska komma först. Jag har den uppfattningen att lagstiftningen gärna får komma först. Jag är kanske lite förvånad över vilka som har förordat att praxis gärna får gå före. Men vi behöver inte linda in oss längre i det. Vi kan konstatera att utvecklingen går i den riktning som Moderaterna och de andra som tycker så har syftat. Jag tror inte heller att en lagstiftning som säger att man med viss tidseftersläpning ska offentliggöra de här protokollen sätter stopp för den utveckling som redan pågår, dvs. att det blir med allt kortare tidsintervall som de faktiskt publiceras. Jag tror att Jan Bergqvist möjligen överdriver farhågorna i den delen.

Men sedan blev det intressant för då skärpte Jan Bergqvist tonen och började tala om den ruskiga reservationen. Då tänkte jag: Nu ska Johan Lönnroth få för sin reservation nr 1. Men se den reservationen har Bergqvist tagit sig förbi och ger sig på reservation 2 som handlar om att riksbankschefen ska kunna ges möjlighet att prata penningpolitik under öppna utskottsförhandlingar. Det förvånar mig att man kan uppbåda så

många kraftord över den reservationen och inte med ett ord nämna det som är den väsentliga skilljaktigheten i detta betänkande, nämligen den mellan sex partier som i grunden har ställt sig bakom den penningpolitik som förs och det samvetsparti, Vänsterpartiet, som faktiskt har avskiljt sig. Detta nämner inte ordföranden i finansutskottet med ett ord. Jag måste säga att det känns lite märkligt. Jag vill gärna höra vad det är Johan Lönnroth och Jan Bergqvist pratar om på de hemliga överläggningarna. Ni säger ju att ni är mer överens med varandra än med Fredrik Reinfeldt och Moderaterna.

Anf. 127 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag kommer säkert att diskutera skillnaden mellan vår uppfattning och det som står i reservation 1 i någon replikväxling med Johan Lönnroth. Det är inga problem. Det som står i reservation 1 är ju ingen principiell demokratisk fråga. Det är en bedömning av Riksbankens penningpolitik som jag tycker är dåligt underbyggd. Det må vara.

Men det är ju principiellt en mycket allvarlig sak att man ska låta tjänstemän i Riksbanken bestämma över riksdagens arbete. Jag kan inte förstå att ni har hamnat i den här situationen.

När det gäller detta med protokollet kan jag konstatera att det i den moderata motionen står: "Riksbanken har sedermera frivilligt valt att – med viss sedvanlig fördröjning – offentliggöra protokollet – –." Vidare står det: "För att ge stadga åt förfarande bör enligt vår mening den nu i praxis tillämpade ordningen förankras i riksbankslagen."

Det innebär ju att man nöjer sig med den sedvanliga fördröjning som gäller i dag. Jag är ganska övertygad om att det inte behöver vara så lång tid mellan mötet och offentliggörandet.

Anf. 128 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Låt oss konstatera att det är lite svårt att hävda vad som är sedvänja i detta fall. Jag såg att vi häromdagen fick ett protokoll med 18 dagars fördröjning. Det har varit nere och vänt på 10 dagar i något fall, och sedan har det varit längre tid. Någon riktig sedvänja har väl inte etablerats ännu. Låt oss bara konstatera att utvecklingen mot att det blir kortare och kortare tid i sig är ganska bra.

Jag tycker faktiskt att det är rätt grundläggande om det i ett betänkande som handlar om penningpolitik och utvärdering av Riksbanken finns en reservation som går på tvärs mot det som är kärnan, nämligen vilken målformulering som ska råda för inflationspolitiken.

Men Jan Bergqvist väljer att prata om demokrati här. Jag noterade den skillnad som fanns. När Jan Bergqvist pratade demokratisk insyn menar Jan Bergqvist rätten för två av partierna utsedda förtroendevalda ledamöter att få sitta med och följa sammanträdena. Men de ska inte ha någon möjlighet att tala om för en bredare verklighet, det offentliga Sverige, vad som där försiggår. Moderaternas strävan är att det ska råda stor öppenhet och att svenska folket ska kunna förstå och följa de skeenden som präglar Sveriges riksbank. Det är ju en rätt grav skillnad däremellan. För Jan Bergqvist är det viktiga att det får sitta en socialdemokrat med vid bordet. För oss är det viktiga att svenska folket ges utrymme att förstå hur penningpolitiken utformas. Det är därför vi har landat olika här i dag.

Anf. 129 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag sade inte att demokratisk insyn enbart består i att riksdagens representanter har möjlighet att tränga bakom resonemangen när direktionen fattar beslut. Det är *en* viktig del av insynen, men självklart finns också allt det andra. Det är viktigt att diskussionen om penningpolitiken kan föras av hela svenska folket, att det finns en stor öppenhet och tillgänglighet. Det är min bestämda uppfattning.

Det är ju faktiskt så att den moderata motionen skrevs den 30 september. Då var det en annan erfarenhet man hade av offentliggörande av protokollen i förhållande till det vi nu ser har utvecklats under hösten efter den 30 september. Det var ganska långt mellan mötena och offentliggörandet. Här uttalar man med väldig belåtenhet att man ska förankra den sedvanliga fördröjningen i riksbankslagen. Det tycker jag är otillräckligt. Det är inte godtagbart. Det är bättre att man fortsätter att korta ned tiderna.

Sedan kan vi, precis som Mats Odell har utvecklat det, lagstifta. Jag har inget emot att man lagstiftar i ett senare skede. Men den här motionen hjälper inte till att skapa någon ytterligare öppenhet. Tvärtom kan den faktiskt skada mer än den kan hjälpa till.

Anf. 130 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag vill i likhet med Fredrik Reinfeldt särskilt påpeka att jag tycker att det är lite bisarrt att finansutskottets ordförande väljer att i den debatt som heter Penningpolitiken, och som handlar om utvärderingen av penningpolitiken, faktiskt inte egentligen debattera penningpolitik. I stället debatterar han en del, som jag ändå menar, randfrågor. Jag tycker att det är anmärkningsvärt.

Sedan kallar han det för principiellt vedervärdigt att vi föreslår att man säkerställer att den självständiga riksbanken ges en möjlighet att t.ex. inför utvärderingarna informera och ge sin syn på saken. Jag tycker inte att det är vedervärdigt. Jag tycker att det kan vara en ganska bra ordning.

Det intressanta är: Om det nu är den delen, alltså ömsesidigheten, som är ett så stort problem, varför vill då inte Jan Bergqvist, som lägger sådan vikt vid att riksdagens arbetsformer ska stå över alla andras, säkerställa att i alla fall vi kan garanteras att Riksbanken måste infinna sig och svara på våra frågor? Det tycker jag att Jan Bergqvist kan ge sin syn på.

Sedan tycker jag att den reglering som finns i ECB snarare visar att Europaparlamentet har en starkare ställning gentemot ECB än vad riksdagen har i dag gentemot Riksbanken. Jag tycker att det vore bra om man kunde stärka riksdagens ställning.

Till sist, fru talman, tycker jag att det är ett ganska konstigt sätt att försöka argumentera på när det gäller det här med protokollen. Det är inte ens att märka ord. Det är att lägga in små egna betydelser i de ord som finns. Vad det handlar om är att vi i lag vill säkerställa att vi inte har den här öppenheten på Riksbankens villkor utan på riksdagens villkor.

Då får man naturligtvis i ett sådant här lagstiftningsarbete fundera på exakt hur man ska formulera sig så att det inte blir några försämringar gentemot i dag. I dag får vi den här öppenheten, avkortningen av tiden, helt och hållet på Riksbankens villkor. Vi har inget inflytande alls.

Prot.

1999/2000:115

24 maj

---

*Penningpolitiken och
Riksbankens förvaltning
år 1999*

Anf. 131 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag kan mycket väl tänka mig att vi kan komma fram till en ordning där protokollen offentliggörs omedelbart. Har man ett möte på förmiddagen kan man sätta in resurser för att offentliggöra det på kvällen eller senast dagen efter. Men vi har faktiskt en lång väg dit.

Om vi nu lagstiftade är det klart att det med all sannolikhet skulle innebära att vi inte testar möjligheten att pressa den här tiden ned till dess yttersta gräns, så att man får skillnaden så minimal som möjligt. Därför är jag helt övertygad om att det är ett ganska improduktivt förslag. Det leder inte till något positivt. Däremot kan jag mycket väl tänka mig att man i ett senare skede kan lagstifta om det här. Men det här med "sedvanlig fördröjning" och andra uttryck som ni använder i reservationen är inte till någon glädje när det gäller att hjälpa till i det här.

Sedan är det inte så att jag principiellt skulle ha något emot att man lagstiftar om att Riksbanken ska ha en skyldighet att medverka vid tio eller tjugo offentliga förhör varje år. Jag har inget principiellt emot en sådan sak. Men vad jag bestämt vänder mig mot är att Riksbankens tjänstemän ska bestämma över riksdagens arbete såsom föreslås i reservationen.

Det förhållandet att detta förekommer, och att Europaparlamentet har accepterat det, förmodar jag beror just på att de har en så utomordentligt svag ställning. För dem var det här en livlina. Men att i ett parlament i en parlamentarisk demokrati acceptera att det sitter några tjänstemän i en underordnad myndighet och har laglig rätt att bestämma över riksdagens arbete tycker jag är helt orimligt.

Sedan är det en annan sak i det här. Om man införde en sådan här principiellt vedervärdig lag – jag vidhåller det – så tror jag inte att tjänstemännen på Riksbanken skulle vara så okloka att de faktiskt använde den.

Anf. 132 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jan Bergqvist pratar om att "vi" nu ska testa och se hur mycket man kan korta tiden. Men "vi" gör ju ingenting. "Vi" är ju helt utelämnade till att de underordnade tjänstemännen, som Jan Bergqvist kallar dem, vill förse oss med den här informationen. De är inte alls tvingade till det utan kan mycket väl sluta vilken dag de vill. De kan debattera vid sidan av och inte skriva in särskilt mycket i protokollen eller bestämma att det inte ska bli offentligt förrän jättelångt in i framtiden.

Genom att det är så i dag kommer ju vi i riksdagen i ett slags beroendeställning. För att över huvud taget få reda på något kanske vi inte får vara för elaka när vi ställer frågor eller i debatten. Jag tror inte att det är så. Jag tror precis som Jan Bergqvist att de är mycket klokare än så. Men faktum kvarstår att det inte är på våra villkor. Jag tycker att det vore mycket bättre om det var det.

Likaså tycker jag att det är rimligt i fråga om oss som har ansvaret att utvärdera att de som vi ska utvärdera faktiskt har den här möjligheten. Om vi någon gång skulle vara så okloka att vi inte ville höra vad de har att säga är det bra att de ändå har en möjlighet att ge sin syn på saken.

Sedan får man väl, både när det gäller protokollen och utfrågningarna, fundera på exakt hur man ska formulera sig. Vi har ju inte skrivit några färdiga lagtexter i några reservationer precis. Jan Bergqvist och andra ska inte behöva gå omkring och vara rädda för att det skulle missbrukas till att bli tio, tjugo eller trettio utfrågningar så att vi inte skulle hinna med något annat, t.ex. den penningpolitiska debatten – eller vad vet jag vad Jan Bergqvist är rädd för.

Jag tror ändå att det vore bra om vi i riksdagen såg till just att de här sakerna om öppenhet och meningsutbyte kunde vara garanterade och att de var det på våra villkor.

Anf. 133 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag är bekymrad över att ledamöter i Sveriges riksdag har en så principiellt slapp inställning till den parlamentariska demokratin och vem som ska bestämma. Karin Pilsäter intar ju en väldigt ologisk ställning. Å ena sidan talar hon om att vi inte ska buga för riksbankstjänstemännen i sammanhanget utan vi måste lagstifta osv. Å andra sidan är hon beredd att ge rätt åt dessa tjänstemän att bestämma över riksdagens arbete.

Om det är så att man vill tillförsäkra sig ett visst antal offentliga utfrågningar av Riksbanken är det inget principiellt som hindrar att man fattar ett beslut där man säger att det ska vara ett stort antal. Man kan t.o.m. införa en rätt för en minoritet i riksdagen att påfordra sådana här saker.

Det principiellt felaktiga om man håller på en parlamentarisk demokrati är att man överlåter rätten att bestämma över riksdagens arbete till de här tjänstemännen. I så fall ska vi fatta besluten om hur vi ska organisera detta här – och t.o.m. ge minoriteter rätt att påfordra i all den utsträckning de önskar. Men vi ska inte ställa oss under beslut från Riksbankens tjänstemän. Det är principiellt felaktigt i en parlamentarisk demokrati.

Anf. 134 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det är alldeles uppenbart att de två politiska huvudalternativen i Sverige, nämligen å ena sidan Socialdemokraterna och deras stödpartier Vänstern och Miljöpartiet och å den andra sidan de fyra borgerliga partierna, har lite olika sätt att hantera de skillnader som finns mellan våra respektive partier.

Karin Pilsäter och jag har haft en öppen debatt om en liten skillnad som vi har i synen på om man bör lagstifta och när detta ska ske. Jag hade förväntat mig att den majoritet som nu fortfarande leder detta lands öden också skulle passa på att diskutera de mycket stora och alarmerande meningsskiljaktigheter som finns mellan era partier och att Jan Bergqvist skulle ta den vilseförde Johan Lönnroth i örat och argumentera ungefär på det sätt som Karin Pilsäter och jag har gjort i vår debatt. Men här råder det en tystnad. Jag tycker att ni borde bli bättre på att redovisa ert alternativ, hur ni ser på detta och hur detta ska lösas i framtiden.

Jan Bergqvist talar om tjänstemän – han nästan spottar ut detta ord – som om det är några lågtstående varelser som ska strömma in och börja bestämma här i riksdagen. Jag vill påminna Jan Bergqvist om att han nyligen har hängt på en guldstjärna på dessa tjänstemän för att de sköter

sig så bra. Han dramatiserar ju oerhört när han säger att det är principiellt vedervärdigt. Man får en känsla av att dessa guldstjärneprydda tjänstemän ska stövla upp på finansutskottet och säga: I morgon ska vi ha utfrågning. Ställ in alla voteringar, därför att nu är det viktigt att vi får komma och presentera vår politik och våra sakfrågor.

Men så är det ju inte, Jan Bergqvist, utan vad detta handlar om är ju en rättighet att i ett kritiskt läge kanske få komma och begära en tid för information om det allvarliga läget. Jag tycker inte att vi behöver måla upp detta så fruktansvärt dramatiskt. Det är rimligt att vi nu stärker riksdagens ställning. Det är lika rimligt att direktionen också ska ha möjlighet att begära att få komma och lämna information till riksdagen.

Anf. 135 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Först och främst har jag ingenting emot arbetare, tjänstemän, företagare eller andra sådana grupper. Jag har själv under en betydande tid av mitt liv varit just tjänsteman. Försöket från Mats Odell att skapa en motsättning mellan mig och Sveriges tjänstemän tror jag därför inte fungerar särskilt bra.

Vad som händer är ju att ni går ifrån den principiella frågan. I praktiken skulle en sådan lagbestämmelse inte ha någon som helst betydelse därför att jag tror att man på båda sidor är så klok att man inte skulle missbruka någonting sådant. Men att i svensk lag föra in en sådan här bestämmelse strider ju principiellt mot de grundläggande principerna i en parlamentarisk demokrati. Och det förvånar mig att aktiva riksdagsledamöter inte inser detta. Det gör mig väldigt förvånad att det är så.

Anf. 136 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att jag är helt enig med Jan Bergqvist på en punkt. Jag tror nämligen inte att någon part skulle missbruka detta. Det fungerar ju mycket bra redan i dag på även detta område utan att vi har någon lagreglering. Det går bra. Vi bokar in tider. Riksbankschefen ställer upp. Men trots allt talar vi om speciella situationer. Vi har ju upplevt situationer i vår moderna historia där den penningpolitiska situationen har varit mycket dramatisk. Jag tycker inte att det är så principiellt vedervärdigt som Jan Bergqvist säger att också lagfästa en möjlighet för Riksbanken att få begära att komma och informera riksdagen om ett läge som man anser vara oerhört angeläget.

Anf. 137 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det förvånar mig att inte Mats Odell förstår skillnaden mellan att man har t.ex. en ordning i riksdagen där man skulle kunna ge rätt till en enda ledamot att påkalla ett sammanträde osv. och att man skriver in en rättighet för en underordnad myndighet att påverka riksdagens arbete. Det är två olika saker. Och även om en sådan bestämmelse i praktiken bara skulle betraktas som löjlig och inte ha någon praktisk betydelse, så är det ju principiellt icke acceptabelt. Det är därför som jag har valt att argumentera så hårt mot detta.

Jag vet inte om Johan Lönnroth har begärt ordet. Men jag ska replikera Mats Odell när det gäller penningpolitiken i övrigt. Jag vill då understryka att jag fortfarande står bakom det som vi sade i utskottet förra året och som riksdagen godkände. Det står jag bakom helt och hållet. Om

vi då tittar på det år som har lagts till kan vi konstatera att Riksbanken där har lyckats bra. Riksbankens prognoser har stämt väldigt väl med utfallet, och det har fungerat bra, och det har därför inte funnits anledning att skriva på något annat sätt än vad som står i vårt betänkande. Jag delar alltså inte den uppfattning som finns i reservation 1, eftersom jag tycker att det är en bedömning som görs utan att det finns ett riktigt hållbart underlag för det.

Anf. 138 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att instämma helhjärtat i vad finansutskottets ordförande har sagt om reservation 2.

När det gäller reservation 3 och offentliggörandet av protokoll för Jan Bergqvist ett resonemang kring att det finns risker med sådana här krav, att man då pratar ihop sig i direktionen, eller att de två av riksdagen utsedda ledamöterna gör det, och inte tar upp dessa saker på sammanträdena. Det är naturligtvis en risk som finns i fråga om all lagstiftning om öppenhet. Liknande problem skulle även ECB kunna åberopa. Det är ofta det argument som man hör, att om vi har alltför stor offentlighet kommer i stället de reella sammanträdena att läggas någon annanstans. Det är en risk som också vi i riksdagen löper, att vi flyttar de reella besluten någonstans utanför riksdagens plenisal.

Den här lagen är helt i konsekvens med det som Jan Bergqvist har sagt flera gånger här. Jag anser att det principiellt är viktigt att betona att det är lagstiftaren, riksdagen, som ska fastställa dessa regler, hur mycket vi än tror att Riksbanken kommer att sköta detta på ett bra sätt. Risken finns ju faktiskt också – hemska tanke – att det någon gång i framtiden skulle uppstå något slags koalition mellan de två största partierna som har hela representationen där och som är helt eniga om penningpolitiken. Och då kan det kanske vara bra att riksdagen har beslutat om detta krav i lagstiftningen på total öppenhet.

Sedan vill Mats Odell väldigt gärna att vi ska gräla om reservation 1, och jag hoppas att jag inte gör Jan Bergqvist generad om jag säger att jag tror att våra skillnader i åsikter inte är så väldigt stora i detta sammanhang.

Anf. 139 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! När det gäller protokollen kan vi konstatera att Vänsterpartiet och Moderaterna har gått ihop och bildat en koalition. Jag tror nog att om man ser på denna utveckling av offentliggörande, demokratisk insyn, osv. i ett dynamiskt perspektiv så är denna reservation kontraproduktiv. Jag kan ha fel, men enligt min erfarenhet så fungerar det så att om man har en väldigt positiv utveckling på den frivilliga sidan och sedan lagstiftar långt innan denna positiva utveckling är avslutad så stannar man upp den på något sätt, och då blir det på något sätt det som rådde när man lagstiftade som blir normen. Här har vi möjlighet att gå väldigt långt när det gäller att förkorta tiden. Och jag är inte främmande för tanken att man slutligen kan ha ett offentliggörande som är mer eller mindre omedelbart, dvs. att man sätter sig direkt efter att man har haft sammanträdet och skriver färdigt protokollet och publicerar det utan någon tidsfördröjning. Men det fordrar att denna process får gå vidare ett tag.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Penningpolitiken och
Riksbankens förvaltning
år 1999*

Anf. 140 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Att jag står bakom denna reservation betyder att jag mycket väl kan tänka mig att lagstiftningen utformas på ett sådant sätt att den inte hindrar just den här omedelbara publiceringen. Jag hoppas verkligen att vi ska kunna konstruera lagen på ett sådant sätt att den inte innebär ett hinder för att komma så långt.

Jag vill säga ytterligare några ord om det andra resonemanget kring reservation 1. Det är ju riktigt att vi inte har haft möjligheter – vi har inte de utredningsresurserna – att göra de riktigt djupsinniga analyserna av huruvida Riksbanken verkligen har behandlat övre och undre toleransnivån på ett likvärdigt sätt när det gäller inflationsmålet. Det är ju riktigt så långt. Det är klart att det är en bedömning som vi har gjort. Och det präglar inte bara Riksbanken. Jag har ju den uppfattningen att hela den politiska debatten har genomgått en förskjutning under de senaste fem, sex eller sju åren från att betona sysselsättningsmålet till att betona inflationsmålet på ett något ensidigt sätt. Och då menar jag alltså den övre gränsen för inflationsmålet.

Jag är alltså så konservativ att jag i stort sett står bakom den politiska linje som t.ex. finns i Jan Bergqvists reservation till 1993 års riksbanksutredning – jag hoppas att det är okej att jag för femtioefte gången hänvisar till den. Hela det politiska spektret har, tycker jag, förskjutits åt det ensidiga inflationsbekämpandet.

Vi är helt överens om att inflationen måste hållas på en rimlig nivå och hållas låg men det har blivit en överbetoning i monetarismens namn. Nu är det enbart inflationen som är den stora fienden. Det talas allt mindre om det avgörande sysselsättningsmålet.

Anf. 141 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Johan Lönnroth har faktiskt inget bra underlag för sin bedömning vad gäller det här med asymmetri. Vad vi under senare år har erfarenhet av är ju att man har legat lågt när det gäller inflationen. Men hur Riksbanken skulle agera om man låg motsvarande över målet har vi ingen erfarenhet av, så det är faktiskt lite svårt att göra en jämförelse. Jag tycker att finansutskottets värdering ska försöka hålla sig till att det finns ett ordentligt underlag när sådana här bedömningar görs. Här tycker jag att ett sådant underlag inte finns.

Anf. 142 LENA EK (c):

Fru talman och ledamöter! Vi i Centerpartiet ställer oss bakom den penningpolitik som i dag förs och vi tycker att utvärderingen av Riksbankens arbete på det sätt som nu sker i stort sett fungerar bra. Vi anser också att öppenhet är mycket viktigt, bl.a. av demokratiska skäl. Jag ska inte nu gå in på en diskussion kring den europeiska monetära unionen men där finns en av de skillnader som gör att vi har ett annat ställningstagande – vi är ju negativa till Sveriges medlemskap där.

Öppenhet är viktigt också därför att det blir en lugnande inverkan på marknaden genom att förutsägbarheten blir högre. Detta för mig in på den diskussion som förts här i kammaren om reservation 3 som handlar om Riksbankens sammanträdesprotokoll.

Vad jag kan konstatera är att genomsnittet för publicering av protokoll under första halvåret 1999 var 34 dagar. Genomsnittet från den 1 juli 1999, under det andra halvåret, var 17 dagar. Det innebär alltså att Riksbanken arbetar i den riktning som Centerpartiet och riksdagens majoritet vill.

Eftersom man här är något av en föregångare internationellt sett är det, tycker jag, viktigt att Riksbanken prövar arbetssätt och gränser och ser hur långt man på ett praktiskt sätt kan komma när det gäller att tidigarelägga publiceringen av protokoll. Det är anledningen till att vi har ställt oss bakom utskottets förslag om att tills vidare inte lagstifta om någon särskild tid för publiceringen av protokoll. I stället ska vi låta processen verka ut för att se hur långt man kommer med det här arbetssättet.

När det gäller de frågor som tas upp i reservation 2, som handlar om offentliga utfrågningar av Riksbanken, kan jag konstatera att det vid ett par tillfällen har varit olika meningar i utskottet i fråga om man borde ha offentliga utfrågningar eller inte. Det är förstås ett problem om en stor del av utskottets ledamöter anser att det behövs offentliga utfrågningar men majoriteten ändå avvisar det kravet.

Trots detta har vi valt att avvakta och se om man inte så att säga samarbetsmässigt i utskottet kan komma längre på vägen när det gäller offentliga utfrågningar. Dessutom gäller det när och i vilket sammanhang.

Däremot är det så att vi beträffande den andra delen som nämns i reservationen, att Riksbanken själv kan begära att få bli hörd, är avvisande; detta av samma principiella skäl som utskottets ordförande har anfört – nämligen att det inte är lämpligt, utan riksdagens arbete ska styras av riksdagens ledamöter. Det tycker vi är en viktig demokratisk princip.

Med detta ställer jag mig bakom förslaget från utskottets majoritet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.05 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då dagens votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

---

*Penningpolitiken och
Riksbankens förvaltning
år 1999*

12 § Beslut om utskottsberäkningen som slutdebatterats vid dagens sammanträde

LU22 Ändring i partnerskapslagens anknätningskrav, m.m.

Mom. 1 (partnerskapslagens anknätningskrav)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

254 för utskottet

14 för res. 1

31 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 71 m, 38 v, 9 kd, 11 c, 14 mp

För res. 1: 14 fp

Avstod: 28 kd, 1 c, 2 fp

Frånvarande: 20 s, 11 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

Magda Ayoub och Ester Lindstedt-Staaf (båda kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 2 (registreringsförrättare)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

Votering:

253 för utskottet

42 för res. 2

5 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 66 m, 38 v, 10 c, 14 fp, 14 mp

För res. 2: 4 m, 37 kd, 1 c

Avstod: 1 s, 1 m, 1 c, 2 fp

Frånvarande: 19 s, 11 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

Mom. 3 (registrering utomlands)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

224 för utskottet

65 för res. 3

10 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 69 m, 32 kd, 10 c, 2 fp

För res. 3: 1 s, 1 m, 38 v, 1 c, 10 fp, 14 mp

Avstod: 1 m, 4 kd, 1 c, 4 fp

Frånvarande: 19 s, 11 m, 5 v, 6 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

UU9 Nordiskt samarbete 1999

Mom. 10 (de baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

227 för utskottet

73 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 38 v, 36 kd, 12 c, 16 fp, 13 mp

För res. 1: 71 m, 1 kd, 1 mp

Frånvarande: 19 s, 11 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

Mom. 11 (nominering av EU-parlamentariker till Nordiska rådet)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU12 Krigsmaterielexporten 1998 och 1999

Mom. 3 (lagstiftning och regelverk)

1. utskottet
2. res. 2 (v, mp)

Votering:

246 för utskottet

52 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 71 m, 36 kd, 12 c, 16 fp

För res. 2: 38 v, 14 mp

Frånvarande: 20 s, 11 m, 5 v, 6 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

Mom. 5 (export av övrig krigsmateriel)

1. utskottet
2. res. 4 (v, mp)

Votering:

247 för utskottet

52 för res. 4

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 111 s, 71 m, 37 kd, 12 c, 16 fp
För res. 4: 38 v, 14 mp
Frånvarande: 20 s, 11 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

Mom. 7 (EU:s uppförandekod och internationellt samarbete)

1. utskottet

2. res. 5 (m)

3. res. 6 (v)

Förberedande votering:

72 för res. 5

38 för res. 6

190 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

179 för utskottet

71 för res. 5

50 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 37 kd, 12 c, 14 fp, 4 mp

För res. 5: 71 m

Avstod: 38 v, 2 fp, 10 mp

Frånvarande: 19 s, 11 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

Mom. 14 (export av JAS 39 Gripen och större exportprojekt)

1. utskottet

2. res. 8 (mp)

Votering:

252 för utskottet

14 för res. 8

34 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 71 m, 4 v, 37 kd, 12 c, 16 fp

För res. 8: 14 mp

Avstod: 34 v

Frånvarande: 19 s, 11 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FöU6 Forsvarsforskningens organisation

Kammaren biföll utskottets hemställan.

MJU16 Lag om märkning och registrering av hundar

Mom. 1 (förslaget till lag om märkning och registrering av hundar)

1. utskottet

2. res. 1 (m, c, fp)

3. res. 2 (kd)

Förberedande votering:

96 för res. 1

38 för res. 2

166 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

163 för utskottet

99 för res. 1

37 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 38 v, 13 mp

För res. 1: 71 m, 12 c, 16 fp

Avstod: 37 kd

Frånvarande: 19 s, 11 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 1 fp, 3 mp

Mom. 2 och 3

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU23 Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning år 1999

Mom. 1 (utvärdering av penningpolitiken 1997–1999)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

261 för utskottet

38 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 71 m, 37 kd, 12 c, 16 fp, 14 mp

För res. 1: 38 v

Frånvarande: 20 s, 11 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

Mom. 2 (de offentliga utfrågningarna av Riksbanken)

1. utskottet

2. res. 2 (kd, m, fp)

Votering:

176 för utskottet

122 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.

1999/2000:115

24 maj

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 38 v, 12 c, 14 mp
För res. 2: 70 m, 37 kd, 15 fp
Frånvarande: 19 s, 12 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 2 fp, 2 mp

Mom. 3 (riksbanksdirektionens sammanträdesprotokoll)

1. utskottet
2. res. 3 (m, v, fp)

Votering:

172 för utskottet

127 för res. 3

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 36 kd, 12 c, 12 mp

För res. 3: 71 m, 38 v, 1 kd, 16 fp, 1 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 19 s, 11 m, 5 v, 5 kd, 6 c, 1 fp, 2 mp

Mom. 4–8

Kammaren biföll utskottets hemställan.

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Skrivelse

1999/2000:130 Sverige i Förenta nationerna

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 maj

1999/2000:994 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till utrikesminister Anna Lindh

Människosmuggling

1999/2000:995 av *Murad Artin* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Sveriges medverkan för att lösa konflikten mellan Eritrea och Etiopien

1999/2000:996 av *Marianne Carlström* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg

Djurrättsskydd

1999/2000:997 av *Marina Pettersson* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg

Djurtransporter

1999/2000:998 av *Göran Norlander* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Den kvalificerade förberedande musikutbildningen
1999/2000:999 av *Murad Artin* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Eritreanska barn i etiopiska fångläger

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 maj.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 24 maj

1999/2000:901 av *Gun Hellsvik* (m) till socialminister Lars Engqvist
Psykiskt handikappade
1999/2000:917 av *Annelie Enochson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Lagen om assistans och bilstöd
1999/2000:919 av *Tuve Skånberg* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Sena aborter
1999/2000:920 av *Tuve Skånberg* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Fetalt alkoholsyndrom
1999/2000:921 av *Tuve Skånberg* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog
Visning av våld och pornografi i svensk TV
1999/2000:927 av *Charline Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Barnens hälsa
1999/2000:928 av *Tuve Skånberg* (kd) till socialminister Lars Engqvist
CAN:s nya alkoholstatistik
1999/2000:932 av *Siw Wittgren-Ahl* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Sänkt moms för nöjesparker
1999/2000:934 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister Lars Engqvist
Hjälpmedelsbehov
1999/2000:936 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Avfallsskattens negativa konsekvenser
1999/2000:937 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Strömmingsbeståndet i Stockholms skärgård
1999/2000:941 av *Sylvia Lindgren* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Antibakteriella ämnen i konsumentprodukter
1999/2000:943 av *Cecilia Magnusson* (m) till statsrådet Ingela Thalén
Överlåtelse av tillfälliga pappadagar

Prot.
1999/2000:115
24 maj

1999/2000:944 av *Ronny Olander* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Återplantering av stormfällda skogsområden i Skåne
1999/2000:949 av *Inga Berggren* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Interimsregler för produktspecifika hälsopåståenden
1999/2000:958 av *Åke Carnerö* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg
Det kustnära fisket
1999/2000:959 av *Rosita Runegrund* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Översyn av Samhalls rekryteringsprocess
1999/2000:960 av *Kenneth Johansson* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Postgirots avgifter på utbetalningskort
1999/2000:962 av *Gun Hellsvik* (m) till socialminister Lars Engqvist
Fria sprutor till sprutnarkomaner
1999/2000:967 av *Maud Ekendahl* (m) till socialminister Lars Engqvist
Kartläggning av komplementära och alternativmedicinska behandlingsformer
1999/2000:968 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Bristfälliga rättsintyg
1999/2000:970 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Leif Pagrotsky
Handeln med levande djur
1999/2000:971 av *Magnus Jacobsson* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Vedpannor
1999/2000:972 av *Göran Hägglund* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Teckningstiden för Teliaaktier
1999/2000:973 av *Eva Arvidsson* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Stöd till företagande i Stockholms skärgård
1999/2000:976 av *Dan Kihlström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Fotbollskontrakt för tonåringar
1999/2000:977 av *Maria Larsson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Läraryrket
1999/2000:978 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Svensk Bilprovning
1999/2000:979 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Aktivitetsgarantin

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 maj.

16 § Kammaren åtskildes kl. 17.23.

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 7 § anf. 45
(delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 89 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 11 § anf. 111 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.05 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll.	1
2 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Förnyad bordläggning	1
5 § Ändring i partnerskapslagens anknätningskrav, m.m.	2
Lagutskottets betänkande 1999/2000:LU22	2
Anf. 1 TASSO STAFILIDIS (v)	2
Anf. 2 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	4
Anf. 3 TASSO STAFILIDIS (v) replik	6
Anf. 4 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik	6
Anf. 5 TASSO STAFILIDIS (v) replik	6
Anf. 6 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd) replik	6
Anf. 7 ANA MARIA NARTI (fp).....	7
Anf. 8 MARINA PETTERSSON (s)	8
Anf. 9 TASSO STAFILIDIS (v) replik	9
Anf. 10 MARINA PETTERSSON (s) replik	9
Anf. 11 AMANDA AGESTAV (kd)	10
Anf. 12 TASSO STAFILIDIS (v)	11
Anf. 13 AMANDA AGESTAV (kd)	11
Anf. 14 TASSO STAFILIDIS (v)	11
Anf. 15 AMANDA AGESTAV (kd)	12
Anf. 16 MARINA PETTERSSON (s)	12
Anf. 17 AMANDA AGESTAV (kd)	12
Anf. 18 MARINA PETTERSSON (s)	12
Anf. 19 AMANDA AGESTAV (kd)	12
Anf. 20 TASSO STAFILIDIS (v)	13
Anf. 21 AMANDA AGESTAV (kd)	13
Anf. 22 TASSO STAFILIDIS (v)	13
Anf. 23 AMANDA AGESTAV (kd)	13
Anf. 24 TASSO STAFILIDIS (v)	13
(Beslut fattades under 12 §.)	13
6 § Ändringar i varumärkeslagen	14
Lagutskottets betänkande 1999/2000:LU23	14
(Beslut fattades under 12 §.)	14
7 § Nordiskt samarbete 1999	14
Utrikesutskottets betänkande 1999/2000:UU9	14
Anf. 25 GÖRAN LENNMARKER (m)	14
Anf. 26 ELVER JONSSON (fp)	16
Anf. 27 AGNETA BRENDT (s)	19
Anf. 28 ELVER JONSSON (fp) replik	21
Anf. 29 AGNETA BRENDT (s) replik	21
Anf. 30 ELVER JONSSON (fp) replik	21
Anf. 31 AGNETA BRENDT (s) replik	22
Anf. 32 GÖRAN LENNMARKER (m) replik	22

Anf. 33	AGNETA BRENDT (s) replik	22
Anf. 34	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	23
Anf. 35	AGNETA BRENDT (s) replik	23
Anf. 36	JAN ERIK ÅGREN (kd)	23
Anf. 37	AGNETA BRENDT (s) replik	24
Anf. 38	JAN ERIK ÅGREN (kd) replik	25
Anf. 39	MARIANNE ANDERSSON (c)	25
Anf. 40	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	27
Anf. 41	MARIANNE ANDERSSON (c) replik	27
Anf. 42	BIRGITTA AHLQVIST (s)	28
Anf. 43	MARIANNE ANDERSSON (c) replik	29
Anf. 44	BIRGITTA AHLQVIST (s) replik	29
Anf. 45	GUN HELLSVIK (m)	29
Anf. 46	ELVER JONSSON (fp) replik	31
Anf. 47	GUN HELLSVIK (m) replik	32
Anf. 48	ANITA JOHANSSON (s)	32
Anf. 49	ELVER JONSSON (fp) replik	34
Anf. 50	ANITA JOHANSSON (s) replik	34
Anf. 51	ELVER JONSSON (fp) replik	35
Anf. 52	ANITA JOHANSSON (s) replik	35
Anf. 53	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	35
Anf. 54	GUN HELLSVIK (m)	36
Anf. 55	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	36
	(Beslut fattades under 12 §.)	37
8 §	Krigsmaterielexporten 1998 och 1999	37
	Utrikesutskottets betänkande 1999/2000:UU12	37
Anf. 56	KARIN ENSTRÖM (m)	37
Anf. 57	LARS OHLY (v)	38
Anf. 58	CARINA HÄGG (s)	40
Anf. 59	LARS OHLY (v) replik	43
Anf. 60	CARINA HÄGG (s) replik	43
Anf. 61	LARS OHLY (v) replik	43
Anf. 62	CARINA HÄGG (s) replik	44
Anf. 63	KARIN ENSTRÖM (m) replik	44
Anf. 64	CARINA HÄGG (s) replik	44
Anf. 65	KARIN ENSTRÖM (m) replik	44
Anf. 66	CARINA HÄGG (s) replik	45
Anf. 67	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	45
	(Beslut fattades under 12 §.)	46
9 §	Försvarsforskningens organisation	46
	Försvarsutskottets betänkande 1999/2000:FöU6	46
	(Beslut fattades under 12 §.)	46
10 §	Lag om märkning och registrering av hundar	46
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande	
	1999/2000:MJU16	46
Anf. 68	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m)	46
Anf. 69	CAROLINE HAGSTRÖM (kd)	48
Anf. 70	ESKIL ERLANDSSON (c)	49
Anf. 71	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s)	50

Anf. 72	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	52
Anf. 73	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	52
Anf. 74	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik	53
Anf. 75	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	53
Anf. 76	ESKIL ERLANDSSON (c) replik	53
Anf. 77	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	54
Anf. 78	ESKIL ERLANDSSON (c) replik	54
Anf. 79	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	54
Anf. 80	CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik	54
Anf. 81	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	55
Anf. 82	CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik	55
Anf. 83	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	55
Anf. 84	MAGGI MIKAELSSON (v)	56
Anf. 85	CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik	57
Anf. 86	MAGGI MIKAELSSON (v) replik	57
Anf. 87	CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik	58
Anf. 88	MAGGI MIKAELSSON (v) replik	58
Anf. 89	GUDRUN LINDVALL (mp)	58
Anf. 90	ANDERS SJÖLUND (m)	61
Anf. 91	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	62
Anf. 92	ANDERS SJÖLUND (m) replik	63
Anf. 93	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	63
Anf. 94	ANDERS SJÖLUND (m) replik	63
Anf. 95	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	64
Anf. 96	ANDERS SJÖLUND (m) replik	64
Anf. 97	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	64
Anf. 98	ANDERS SJÖLUND (m) replik	65
Anf. 99	HARALD NORDLUND (fp)	65
Anf. 100	GUDRUN LINDVALL (mp)	66
Anf. 101	HARALD NORDLUND (fp)	66
Anf. 102	GUDRUN LINDVALL (mp)	66
Anf. 103	HARALD NORDLUND (fp)	67
Anf. 104	GUDRUN LINDVALL (mp)	67
	(Beslut fattades under 12 §.)	67
11 §	Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning år 1999	67
	Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU23	67
Anf. 105	FREDRIK REINFELDT (m)	67
Anf. 106	JOHAN LÖNNROTH (v)	69
Anf. 107	FREDRIK REINFELDT (m) replik	70
Anf. 108	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	71
Anf. 109	FREDRIK REINFELDT (m) replik	72
Anf. 110	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	72
Anf. 111	MATS ODELL (kd)	73
Anf. 112	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	74
Anf. 113	MATS ODELL (kd) replik	75
Anf. 114	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	75
Anf. 115	MATS ODELL (kd) replik	75
Anf. 116	KARIN PILSÄTER (fp)	76
Anf. 117	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	78

Anf. 118	KARIN PILSÄTER (fp) replik	78
Anf. 119	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	79
Anf. 120	KARIN PILSÄTER (fp) replik	79
Anf. 121	MATS ODELL (kd) replik	80
Anf. 122	KARIN PILSÄTER (fp) replik	80
Anf. 123	MATS ODELL (kd) replik	81
Anf. 124	KARIN PILSÄTER (fp) replik	81
Anf. 125	JAN BERGQVIST (s)	81
Anf. 126	FREDRIK REINFELDT (m) replik	83
Anf. 127	JAN BERGQVIST (s) replik	84
Anf. 128	FREDRIK REINFELDT (m) replik	84
Anf. 129	JAN BERGQVIST (s) replik	85
Anf. 130	KARIN PILSÄTER (fp) replik	85
Anf. 131	JAN BERGQVIST (s) replik	86
Anf. 132	KARIN PILSÄTER (fp) replik	86
Anf. 133	JAN BERGQVIST (s) replik	87
Anf. 134	MATS ODELL (kd) replik	87
Anf. 135	JAN BERGQVIST (s) replik	88
Anf. 136	MATS ODELL (kd) replik	88
Anf. 137	JAN BERGQVIST (s) replik	88
Anf. 138	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	89
Anf. 139	JAN BERGQVIST (s) replik	89
Anf. 140	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	90
Anf. 141	JAN BERGQVIST (s) replik	90
Anf. 142	LENA EK (c)	90
	(Beslut fattades under 12 §.)	91
Ajournering		91
Återupptagna förhandlingar		91
12 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid		
dagens sammanträde		92
LU22 Ändring i partnerskapslagets anknätningskrav, m.m.		92
LU23 Ändringar i varumärkeslagen		93
UU9 Nordiskt samarbete 1999		93
UU12 Krigsmaterielexporten 1998 och 1999		93
FöU6 Försvarsforskningens organisation		94
MJU16 Lag om märkning och registrering av hundar		95
FiU23 Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning år		
1999		95
13 § Bordläggning		96
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar		96
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor		97
16 § Kammaren åtskildes kl. 17.23		99

Prot.
1999/2000:115
24 maj

Elanders Gotab, Stockholm 2000